PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Maja Rant

Naslov diplomske naloge: Stališča študentov Fakultete za socialno delo do pitja alkoholnih pijač

Kraj: Ljubljana

Št. strani: 92, **št. slik**: 27, **št.tabel**: 45,**št. bibliografskih opomb**: 0, **št. prilog**: 30

Mentor: izr. prof. dr, Jože Ramovš

Deskriptorji: alkohol, škodljivo pitje, vzroki za škodljivo pitje alkohola, varovalni dejavniki, mladi, stališča, vpliv družine, obrambni mehanizmi

Povzetek: Za raziskavo o stališčih študentov četrtega letnika fakultete za socialno delo sem se odločila, ker je pitje alkoholnih pijač in opijanje pri nas zelo razširjeno in postaja zadnje čase pogosta oblika njihovega srečevanja in razvedrila med mladimi. Celotna družba je zelo strpna do pitja alkohola in se večinoma ne zaveda posledic škodljivega čezmernega pitja alkoholnih pijač, kar še posebno velja za mlade. Moj namen je bil raziskati, kakšna so glede tega stališča študentov zadnjega letnika socialnega dela (n = 92), ki imajo največ znanja o alkoholizmu. Zlasti me je zanimalo, koliko se ta stališča ujemajo s stališči Svetovne zdravstvene organizacije. Raziskava je pokazala, da so njihova stališča glede zgornje meje manj škodljivega čezmernega pitja zelo podobna tistim, ki jih je opredelila Svetovna zdravstvena organizacija, v določenih okoliščinah pa so strpnejša. Rezultati so pomembni za preventivno prakso. Podobno usposabljanje preostalih študentov in srednješolcev glede alkohola ter njegove uporabe in zlorabe bi jim omogočalo podobno znanje in stališče, kot jih ima raziskana populacija. Potrebno znanje in stališče so temelj preventive zlorabljanja alkohola, seveda pa so za zdravo ravnanje ob njiju potrebne tudi utrjene zdrave osebne navade na tem področju.

Prevod v angleščino:

Title: Views of the students of the Faculty of Social Work as regards alcohol consumption

Descriptors: alcohol, harmful drinking, reasons for harmful drinking of alcohol, protective factors, young people, views, influence of family, defense mechanisms

Abstract: The decision to carry out a survey on the point of view of senior students of the Faculty of Social Work was led by the fact that alcohol consumption and regular intoxication have become widespread in Slovenia and that this ever-growing phenomenon has been a popular form of socialising and pastime lately. The society as a whole is considerably tolerant as regards alcohol consumption and is, generally speaking, unaware of the disastrous consequences of alcohol abuse, which in particular holds true of young people. The aim of the thesis was to examine the point of view senior students of the faculty of Social Work (92 respondents) adopted in respect of this topic, as they are the students to possess thorough knowledge of alcohol abuse. In particular, I tried to establish to what extent their views corresponded with the views of the World Health Organisation. The research showed that their views as regards the ceiling of less harmful drinking were similar to those defined by the World Health Organisation, whereas in other cases, they proved to be more tolerant. The results are important for preventive practice. Similar awareness-raising amongst students and secondary school students about alcohol, alcohol consumption and abuse would result in comparable knowledge and views to those of the target population. The required knowledge and view constitute the basis for prevention of alcohol abuse, however, consistent healthy habits in this field are likewise important for sound acting.

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

STALIŠČA ŠTUDENTOV FAKULTETE ZA SOCIALNO DELO DO PITJA ALKOHOLA

Mentor: izr. prof. dr. Jože Ramovš

Maja Rant

Ljubljana, 2008

PREDGOVOR

Problematiki alkoholizma sem začela posvečati večjo pozornost šele na predavanjih dr. Jožeta Ramovša pri predmetu zasvojenost v drugem in četrtem letniku FSD. Prej se te problematike niti nisem zavedala niti si nisem mislila, da alkoholizem prizadene toliko ljudi. Zavedala sem se, da mladi veliko pijejo, na kar nisem bila posebno pozorna, saj sem menila, da je to nekaj povsem normalnega.
Svoje mnenje sem zelo spremenila na predavanjih dr. Jožeta Ramovša in pri prebiranju literature na to temo. Tako sem spoznala, da je škodljivo pitje alkohola v naši družbi zelo razširjeno in povzroča veliko socialnih, zdravstvenih in ekonomskih težav. Še posebno pa je skrb zbujajoče, da je pitje čedalje pogostejše prav med mladimi. Alkohol je med odraslimi in mladimi najpogostejša in najbolj zlorabljena droga v našem družbeno-kulturnem okolju.

Že v vsakdanjem življenju lahko vidimo, da postaja pitje alkoholnih pijač med mladimi čedalje večja težava v Sloveniji in tudi v drugih »mokrih« kulturah. To se pravi v vsej Evropi. To nam potrjujejo tudi številne raziskave. Problematično se mi zdi, da se je v zadnjem desetletju sožitni slog, ki povzdiguje pitje alkoholnih pijač in pijanost, zelo razširil med mlade kot merilo njihovega srečevanja in razvedrila.

Celotna družba, predvsem pa mladi, so zelo tolerantni do pitja alkohola. Pri tem se pogosto ne zavedajo, da lahko čezmerno pitje povzroči zasvojenost.
Mladim se zdi (Ramovš, 2007), da je »pitje zakon«. Za veliko mladih je to »edina zabava«. Prav tako mislijo, da jim »pitje ne škodi«.

Zavedati se moramo, da vpliva uporaba alkohola pri odraslih hkrati tudi na stališča mladih in njihov odnos do alkohola in drugih drog.

KAZALO:

1 TEORETIČNI DEL ... 3
1.1 ALKOHOL IN PITJE ALKOHOLNIH PIJAČ NEKOČ IN DANES ... 3
1. 1.1 Alkohol kot najpogostejše sredstvo za človekovo omamljanje ... 3
1.1.2 Alkohol kot eno najstarejših sredstev za omamljanje ... 4
1.1.3 Kaj je glede omamljanja in zasvojenosti z alkoholom drugače, kot je bilo v zgodovini ... 7
1.2 ŠKODLJIVO PITJE, VZROKI ZANJ IN VAROVALNI DEJAVNIKI ... 9
1.2.1 Škodljivo pitje ... 9
1.2.2 Vzroki za škodljivo pitje alkohola ... 11
1.2.3 Varovalni dejavniki pred škodljivim pitjem alkohola ... 14
1.3 MLADI IN ALKOHOL ... 16
1.3.1 Alkohol med mladimi ... 16
1.3.2 Stališča in odnos mladih do alkohola ... 17
1.3.3 Vpliv mladostnikove družine na njegov odnos do alkohola ... 21
1.3.4 Obrambni mehanizmi ... 23
1.3.5 Pretekle raziskave o pitju alkohola ... 26
2 PROBLEM ... 29
2.1 Cilji raziskave ... 30
3 METODOLOGIJA ... 31
3.1 Vrsta raziskave ... 31
3.2 Spremenljivke ... 31
3.3 Merski instrumenti ... 31
3.4 Populacija ... 32
3.5 Zbiranje podatkov ... 32
3.6 Obdelava podatkov ... 33
4 REZULTATI IN RAZPRAVA ... 34
4.1 Pregled vprašanj ... 34
4.2. Preverjanje hipotez ... 65
5 SKLEPI ... 86
6 PREDLOGI ... 88
7. LITERATURA ... 90
8 POVZETEK ... 91
9. PRILOGE ... 93

1 TEORETIČNI DEL

1.1 ALKOHOL IN PITJE ALKOHOLNIH PIJAČ NEKOČ IN DANES

1. 1.1 Alkohol kot najpogostejše sredstvo za človekovo omamljanje

Alkohol je bil v zgodovini in je še zdaj najbolj množično sredstvo, s katerim se človek omamlja. Med drogami v našem družbenokulturnem okolju je alkohol najpogostejša in najbolj zlorabljena. V naši družbi povzroča veliko ekonomskih, socialnih in zdravstvenih težav.

Zato najprej nekaj temeljnih podatkov o alkoholu, ki je kemična spojina etilni alkohol ali etanol s kemično formulo C_2H_5OH. Je v pivu, vinu, žganih in drugih alkoholnih pijačah. Vedno gre za isto snov, ki deluje enako, v pijačah pa je v različnih deležih. Koliko je alkohola v nekaterih pijačah:

- pivo vsebuje povprečno od štiri do pet volumnih odstotkov alkohola,
- vino povprečno od 10 do 15 volumnih odstotkov alkohola,
- žgane pijače pa vsebujejo od 40 do 50 volumnih odstotkov alkohola. (Keršmanc, 2003: 223).

Težave, ki jih povzroča čezmerna raba alkohola pri posamezniku, v mikrosocialnih skupinah in celotni družbi, je opisal dr. Jože Ramovš v knjigi Boj za življenje družine. Tam je zapisano: »Čezmerno pitje alkoholnih pijač ogroža posameznika, ko ga vodi v postopno človeško propadanje; do skrajnosti onesreči njegove najbližje, ki z njim živijo; če pa je omamni beg od nalog resničnega življenja množičen pojav nekega naroda ali družbe, pomeni veliko cokljo za njegov zdrav razvoj.« (Ramovš, 1983: 13).

Vendar ostaja alkohol v družbi vseeno zelo sprejemljiv. Zaznati ga je povsod, še posebno med mladimi. V zadnjem desetletju sta se med njimi zelo razširila povzdigovanje pitja alkohola in pijanost kot merilo njihovega srečanja in razvedrila.

1.1.2 Alkohol kot eno najstarejših sredstev za omamljanje

V zgodovini človeških kultur je mogoče že pred kar nekaj tisočletji zaslediti, da je najrazširjenejša oblika omamljanja in zasvojenosti opijanje z alkoholnimi pijačami. Vse to se je v nekaterih kulturah, zlasti v naši zahodni, ohranilo do zdaj. Zato se mi zdi pomembno, da omenim tudi zgodovinski vidik pitja alkoholnih pijač. Na kratko bom opisala, kaj se je zgodilo z nekaterimi narodi, ki se niso mogli ubraniti škodljivega pitja alkoholnih pijač, in tudi, kako so se drugi narodi uspešno spopadli z alkoholizmom.

Že od prazgodovinskih časov so ljudje različnih kultur varili alkoholne pijače, večinoma iz sadnih sokov in žit. Alkoholne pijače so pridobivali s procesom alkoholnega vrenja. Ta naravni proces so verjetno odkrili naključno. Te pijače vsebujejo največ 18 odstotkov alkohola. V 11. stoletju pa so odkrili postopek destilacije, s katerim so pridobili proizvode z velikim odstotkom alkohola. Že v starem in srednjem veku sta bila vino in pivo vsakdanji pijači za gašenje žeje in potešitev lakote. Vodo so pili le revnejši sloji. Visoko so cenili tudi psihoaktivno delovanje alkoholnih pijač. Tudi psihosocialna funkcija alkohola kot pospeševalca družabnosti in užitkov je že dolgo znana in čaščena. V starem Rimu je bilo sodelovanje na številnih popivanjih tako rekoč dolžnost svobodnih državljanov (Auer, 2002: 18).

Oglejmo si primer kitajske kulture, ki ji je uspelo rešiti zapito kulturo in jo preusmeriti v zmerno pitje. Kitajska kultura je najstarejša velika kultura na svetu, ki je še živa. Ampak skoraj pred tremi tisočletji je bilo pitje vina na Kitajskem tako razširjeno in ukoreninjeno, da je alkoholizem ogrožal razvoj in obstanek kulture. Proti koncu 8. stoletja pred n. št. je kralj Ču s strogimi ukazi prepovedal alkoholne pijače. Čujev edikt je prvi znani zakon o omejevanju porabe alkohola. Tedanja kitajska preventivna akcija je uspela in omogočila nadaljnji razvoj kitajske kulture, ki goji pitje čaja in je do zdaj znala ohraniti zmerno pitje alkohola. Kitajska preventivna akcija je bila kombinacija represivnih prepovedi škodljive rabe alkohola z duhovno in socialno bogatimi vzorci življenja in sožitja. Zelo zmerno obredno praznično pitje vina v družini se je izkazalo za uspešno protiutež omamnemu pitju. Pri akcijah za uvajanje trezne kulture so na Kitajskem vztrajali več stoletij. Davni kitajski primer je edinstven uspeh v človeštvu, saj je »mokro« ali zapito kulturo rešil propada in jo preusmeril v trezen razvoj za dve in pol tisočletji vse do danes (Ramovš, 2007: 80–81).

Druga najstarejša narodna kultura na svetu, ki je še živa, je judovska. Njenemu razvoju lahko sledimo že skoraj štiri tisočletja. Njihova dežela je bila vinorodna, vino je vtkano v obrednost judovske in krščanske vere. Judovski način življenja ima absolutni poudarek na družini in njenem sožitju. Judje imajo v teh verskih in kulturnih okvirih od začetka vpeljano zelo zmerno obredno pitje vina v družini na soboto, ki je njihov tedenski praznik, povsem posvečen družinskemu sožitju in človekovi osebni duhovni rasti. Glede obrednega pitja vina v določeni skrajno zmerni količini v prazničnem družinskem okolju imajo Judje podobne vzorce kot Kitajci. Pri obojih je to obredno pitje v družini del uspešne preventive pred propadanjem v množično omamljanje z alkoholom, ki se je obnesla več tisočletij (Ramovš, 2007: 81–82).

Dr. Jože Ramovš in Ksenija Ramovš v knjigi Pitje mladih glede primera kitajske in judovske kulture pravita: »Poudarjam, da sta to edina dva uspešna modela preventive alkoholizma v razmerah zmernega pitja alkoholnih pijač, ki sta se obnesla skozi tisočletja, ne da bi njuni kulturi zašli medtem v obdobje množičnega alkoholnega omamljanja.« (Ramovš, 2007: 82–83).

Prizadevanje po uvedbi zmernega pitja je bilo v tem času tudi pri Grkih – to je v kulturi, ki je ob judovski in rimski glavni prednik naše evropske kulture. Toda, v Grčiji in pozneje v Rimu je v javnem mnenju ljudi in v navadah prevladala norma pijančevanja kot nečesa vrednega ali potrebnega.
Naša evropska kultura je glede uživanja alkohola »mokra« kultura – med vsemi sedanjimi na svetu je najbolj zapita. Izšla je iz grško-rimske kulture, odločilno jo je usmerjalo krščanstvo, ki je izšlo iz judovske. Krščanstvo ima glede omamljanja enake poglede kot judovsko versko izročilo. Prav tako uči zmernost. Vendar je razlika v tem, da je judovska kultura znala in zmogla varovati ljudi pred množičnim pitjem alkohola. Evropskemu krščanstvu pa to ne uspeva, saj imajo ljudstva s krščanskim izročilom v današnji Evropi in Ameriki najbolj »mokre« in zapite kulture (Ramovš, 2007: 83–87).

Dobrega pol tisočletja za krščanstvom se je pojavil islam ali muslimanska vera. V njihovi sveti knjigi Koran je temeljito prepovedana uporaba alkoholnih pijač. Muslimani so to zapoved zelo upoštevali, njihova kultura je glede alkohola abstinentska. Islam svoje tradicionalne vrednote ter vzorce življenja in sožitja ohranja tudi v razmerah sodobne porabniške družbe. Tako je tudi glede pitja. V njihovi zgodovini lahko spremljamo

versko-moralno prizadevanje za preprečevanje škode zaradi pitja alkohola, vzporedno z njimi gredo pravni ukrepi držav (Ramovš, 2007: 88).

Z industrializacijo se je problem alkoholizma zelo razmahnil. Alkoholizem je uničeval predvsem revne ljudi. Eden od obrambnih odzivov na to je abstinentsko gibanje, ki je nastalo na začetku 19. stoletja v Ameriki, se razširilo v Evropo in bilo dejavno do 2. svetovne vojne. V abstinentskem gibanju so gojili alkoholno vzdržnost. Pri tem so jim pomagale velike javne osebnosti, ki so bile abstinenti in so abstinenco priporočale. Abstinentska gibanja so cvetela po svetu do 2. svetovne vojne. Ta jih je zavrla, nato pa jih ni bilo več. Abstinentska gibanja so prirejala velika zborovanja in kongrese, izdajala glasila, letake in številne knjige, organizirala predavanja in prepričevala ljudi o škodljivosti pitja, prodrla so v programe političnih strank in v verske skupnosti. Abstinentska gibanja pomenijo na pragu sodobne družbe prvi korak pri osebnem in družbenem ozaveščanju za problem alkoholizma in sploh omamljanja. Zaradi njihove množičnosti so naredili veliko preventivno poslanstvo, še zlasti med mladino. Saj je bil to čas, ko je alkohol postajal čedalje bolj dostopen in cenen, ni pa bilo še nikakršne možnosti za zdravljenje zasvojenosti. (Ramovš, 2007: 89–91).

Po 2. svetovni vojni sta se naglo širili novi obliki človeškega boja z alkoholnim problemom, to sta zdravljenje in socialno urejanje alkoholikov. Začelo se je leta 1935 v Ameriki, ko sta se povezala alkoholika Bill in Bob, da bi vzpostavila abstinenco in v njej vztrajala. Na temelju dobrih izkušenj anonimnih alkoholikov so po 2. svetovni vojni storili odločilne razvojne korake zdravstvena in socialna stroka ter zdravstveno varstvo (Ramovš, 2007: 91).

Kot smo lahko videli, so ljudje pili in zlorabljali alkohol v vsej zgodovini. Zato so imeli veliko težav in škode ter so se morali ves čas bojevati proti pitju. Pri tem so bili nekateri uspešnejši, drugi manj. Videli smo tudi, kaj se je zgodilo z narodi, ki jim te težave ni uspelo odpraviti. Zato bi se moral zgledovati po narodih, ki jim je ta boj uspel. Res pa je, da se je kar nekaj stvari spremenilo glede omamljanja in zasvojenosti z alkoholom in drugimi sredstvi. V naslednjem podpoglavju so predstavljene spremembe za lažje razumevanje, zakaj se čedalje bolj pojavlja čezmerno škodljivo pitje, zlasti med mladimi.

1.1.3 Kaj je glede omamljanja in zasvojenosti z alkoholom drugače, kot je bilo v zgodovini

Tudi v Sloveniji se spopadamo s kar nekaj novimi dejavniki glede omamljanja in zasvojenosti z alkoholom ali drugimi sredstvi, ki so drugačni, kot so bili v zgodovini. Ti so:

- V preteklosti so ljudje proizvajali alkohol in druge omamne snovi z naravnim pridelovanjem. Za to je bilo potrebnega veliko napora, proizvodnja pa je bila razmeroma majhna. Danes proizvaja industrija v kratkem času in poceni velike količine alkohola. Namen je čim večja prodaja in s tem večji dobiček, pri tem si pomagajo s prefinjeno reklamo in manipulacijo, ki sega v nezavedne ravni človeka in družbe. Tako alkohol vsiljujejo ljudem vseh starosti, predvsem pa mladim, ki so pri tem najbolj ogroženi.

- V preteklosti je imela tradicija na življenje veliko pomembnejši vpliv kot zdaj, saj je s svojimi strogimi normami omejevala pitje in omamljanje, še zlasti nekaterim ogroženim skupinam, in dajala ljudem trdne okvire za življenje. Danes živi posameznik v večji osebni svobodi, vendar pa je v njej pogosto velika negotovost. Tudi raba in zloraba alkohola in drugo omamljanje je prepuščeno izbiranju posameznika, ki je glede tega navidezno svoboden, v resnici pa ga usmerjajo nezavedni osebni in družbeni mehanizmi v omamljanje.

- V preteklosti je življenje in sožitje ljudi potekalo veliko počasneje. Danes pa zahtevajo razmere, predvsem na tehničnem področju (promet, stroji, elektrika …) in tudi v medčloveškem sožitju hitre odzive. Tako so omame in zasvojenosti veliko bolj usodne takrat, ko se je treba hitreje odzvati.
- Prvič v zgodovini se srečujemo z novim, zelo resnim problemov. To so množično pitje, opijanje in drugo omamljanje mladih. Zavedati se moramo, da so biološke, osebnostne in socialne poškodbe zaradi pitja in drugih vrst omamljanja pri mladih veliko hujše kot pri odraslih.

- V preteklosti je bil velik naravni prirastek prebivalstva, zato so množična umrljivost otrok, nalezljive bolezni in vojne delovale kot biološka selekcija in niso ogrozile preživetja narodnih kultur. Zdaj imamo Slovenci in drugi evropski narodi skoraj polovico premajhno rodnost za ohranitev populacije. Tako je množično omamljanje

mladih v teh razmerah še dodatno izgubljanje populacije in njenih vitalnih moči (Ramovš, 2007: 99–100).

1.2 ŠKODLJIVO PITJE, VZROKI ZANJ IN VAROVALNI DEJAVNIKI

1.2.1 Škodljivo pitje

V Sloveniji je alkohol lahko dostopen. Prav tako do pitja alkoholnih pijač vlada velika strpnost, glede rabe alkohola pa skoraj ni omejitev. Zato se po porabi čistega alkohola na prebivalca, ki je okrog 15 litrov na leto, če upoštevamo registrirano in neregistrirano porabo, uvrščamo kar na vrh po porabi alkohola. Prav tako pa tudi po posledicah škodljive rabe alkohola (Keršmanc, 2003: 222 in Ramovš, 2007: 69).

Po raziskavi slovenskega javnega mnenja leta 1999 pije tvegano skoraj dve tretjini ljudi (59 odstotkov), redno – kar pomeni vsaj enkrat na teden – jih pije polovica (48 odstotkov), vsak dan pije več od varne količine dobra petina (21 odstotkov), približno vsak deseti odrasli prebivalec Slovenije naj bi bil bolezensko odvisen od alkohola. Med odraslimi prebivalci je le pet odstotkov takšnih, ki še nikoli v življenju niso popili niti kozarčka alkoholne pijače. Takšnih, ki v zadnjem letu sploh niso uživali alkoholnih pijač, pa je okrog 15 odstotkov. To pomeni, da 85 odstotkov odraslih Slovencev vsaj občasno pije alkoholne pijače. (Keršmanc, 2003: 222 in Ramovš, 2007: 69).

Dr. Jože Ramovš in Ksenija Ramovš iz teh in drugih epidemioloških podatkov sklepata: »Da je pri več kot četrtini odraslih ljudi v njihov življenjski slog zelo vdelano škodljivo pitje alkoholnih pijač. Z vsakim od takih ljudi živi v temeljnem sožitju še nekaj družinskih članov, ožjih znancev in sodelavcev. To pomeni, da je sožitni slog, ki izhaja iz škodljivega čezmernega pitja alkoholnih pijač, v živo navzoč pri več kot polovici prebivalcev države.« (Ramovš, 2007: 69).

Da bi ljudem olajšali nadzor nad količino popitega alkohola, so uvedli štetje meric oziroma enot. Ena enota vsebuje približno 10 gramov čistega alkohola. Toliko alkohola je v enem decilitru vina ali 2,5 decilitra piva ali v 0,3 decilitra žgane pijače.

Določili so število meric, ki pomenijo tveganje za zdravje. Tako so za razmeroma varno količino alkohola oziroma za zgornjo mejo manj škodljivega pitja določili:

- 14 meric alkohola na teden za moške in
- sedem meric za ženske ter starejše od 65 let.

Upoštevati pa morajo še naslednje pogoje:

- da dnevna mera ni več kot dve merici pri moškem in ena pri ženski in starejšem od 65 let,
- da ob eni priložnosti ne popije več kot pet meric moški in tri ženska ter starejši od 65 let,
- da so od dva do trije dnevi v tednu povsem brez alkohola,
- da ne pije na prazen želodec, v duševni stiski in v tvegani ali zahtevni situaciji,
- ne gasi žeje z alkoholnimi pijačami,
- da je človek odrasel, da ne vozi ali uporablja strojev, ne dela z nevarnimi snovmi, ne jemlje zdravil in nima določenih bolezni, npr. epilepsije, prebolene poškodbe glave, bolezni jeter, ledvic in trebušne slinavke, zvišane telesne temperature, ni odvisen od alkohola ali drugih drog. V teh in podobnih primerih je pitje povsem odsvetovano.

Skupinam ljudi, ki jim je pitje alkoholnih pijač popolnoma odsvetovano, so:

- otroci in mladostniki,
- ženske, ki načrtujejo nosečnost in nosečnice,
- matere, ki dojijo,
- osebe, odvisne od alkohola ali drugih drog.

(Ramovš, 2007: 70, Keršmanc, 2003: 227–230, Pance, ni letnice izdaje: 23–24).

Pitje alkoholnih pijač je v Sloveniji povsem vsakdanje vedenje, kljub temu pa veliko ljudi uživa v življenju brez alkohola. Zato Marjeta Hovnik Keršmanc v članku Dejavniki tveganja pri odraslih – alkohol, ki je objavljen v knjigi Preprečimo odvisnosti od kajenja, alkohola, drog, hranjenja, dela, iger na srečo, pravi: »Seveda ne moremo pričakovati, da bodo vsi ostali oziroma postali abstinenti, pa tudi vsako uživanje alkohola ni škodljivo. Zato odraslim, ki so se odločili, da bodo pili alkoholne pijače, svetujemo, naj bo njihovo pitje preudarno. Preudarno pitje je najustreznejši za opis pivskega vedenja, ki ne prinaša škodljivih posledic. To pomeni, da se bo oseba sama, neodvisno od drugih ljudi, odločila o tem, kje in kdaj bo pila, o vrsti in količini alkoholnih pijač, ki jih bo pila, ter okoliščinah, v katerih bo pila. Ob

tem naj se vsakdo zaveda, da majhne količine alkohola večini odraslih sicer ne povzročajo problemov, piti preveč ali ob nepravem času, pa je lahko škodljivo.« (Keršmanc, 2003: 227).

Poudariti moramo, da mladi ljudje od rednega uživanja alkohola ne morejo pričakovati nobene koristi za zdravje, lahko pa si tako odprejo pot v odvisnost, saj je bil vsak današnji alkoholik nekoč zmerni pivec (Keršmanc, 2003: 125–126).

1.2.2 Vzroki za škodljivo pitje alkohola

Pri zasvojenosti z alkoholom, škodljivem pitju in človeških težavah, ki so s tem povezane, gre za splet treh skupin vzročnih dejavnikov, ki vedno nastopajo vsi hkrati, vendar vsak od njih v vsakem primeru z različno težo. Navadno eden od njih prevladuje nad drugima dvema. Ti vzročni dejavniki so:

- **Alkohol,** ki s svojo lastnostjo človeka omamlja in povzroči zasvojenost. Pri čezmernem uživanju človeka poškoduje v vseh njegovih šestih razsežnostih. Vzrok vseh poškodb je biokemično delovanje alkohola na organizem (Ramovš, 2007: 101).

  Alkohol po zaužitju zelo hitro preide v kri, saj se resorbira nespremenjen. Vrh koncentracije v krvi doseže po 30–60 minutah, po 60–90 minutah pa je končana distribucija po telesu. Koncentracija v telesu je odvisna od popite količine, hitrosti resorpcije, telesne teže oz. deleža telesne vode ter hitrosti izločanja. Izloča pa se alkohol veliko počasneje in je za odstranitev iz telesa potrebnih nekaj ur. Že po lažji pijanosti od šest do osem ur (Auer, 2002: 29).

  Vpliv alkohola je pri vsakem človeku nekoliko drugačen glede na njegove telesne, duševne in socialne značilnosti, v celoti pa ima svoj škodljivi vpliv pri vsakem na vse človeške razsežnosti razmeroma neodvisno od njegove osebnosti in družbenega okolja (Ramovš, 2007: 105).

- **Človek**, ki se s svojimi individualnimi psihofizičnimi in drugimi značilnostmi ni sposoben zavestno usmeriti v zdrav razvoj, ampak zaniha v omamni beg pred

stvarnostjo ali podleže zavajajočim družbenim vplivom glede pitja alkoholnih pijač (Ramovš, 2001: 60).

Alkohol na vsakega človeka deluje po biokemični poti v isti smeri, saj ni človeka, ki ga alkohol ne bi omamljal, nekatere pa vodi tudi v zasvojenost (Ramovš, 2007: 102).

Najpomembnejši dejavnik razvoja odvisnosti je človek s svojimi individualnimi značilnostmi, pri čemer raje kot o neposrednih vzrokih govorimo o lastnostih, ki nagibajo k nastanku odvisnosti; te lastnosti vključujejo:

- Genetske dejavnike:

  Neposredno podedovanje odvisnosti ni niti dokazano niti verjetno. Genetski dejavniki uresničujejo svoj vpliv predvsem po načinu pitja, hitrosti absorpcije alkohola, njegovega izločanja oziroma metabolizma in fizioloških učinkov (Auer, 2002: 47–48).

- Osebnostne lastnosti:

  Osebnostne lastnosti, ki pripomorejo k nastanku odvisnosti, so:

- preobčutljivost, negotovost vase, negativno mnenje o sebi,
- tesnobnost in nagnjenost k depresivnim spremembam razpoloženja,
- zavrtost, težave pri vzpostavljanju stikov (predvsem z nasprotnim spolom),
- nizka frustracijska toleranca, impulzivnost,
- odklanjanje vsakdanjih socialnih vrednot,
- pomanjkljiv samonadzor,
- nesposobnost ustrezno preveriti svoja čustva, na primer žalost, jezo,
- značajska togost in neprilagodljivost, ki lahko dosega že raven osebnostne motnje.

  (Auer, 2002: 51–52).

Pri nekaterih so bolj navzoče ene, pri drugih druge lastnosti.

K temu, da si moramo v življenju večinoma pomagati s psihoaktivnimi snovmi, pripomore tudi napačno prepričanje. Na primer, da lahko obvladujemo vse vidike naše duševnosti, da lahko vedno nadziramo potek dogodkov in vplivamo na soljudi, da se

lahko vedno izognemo neugodju in bolečim občutkom. Sodobni človek trmasto zavrača misel, da je ranljiv in ima meje ter temu neizogibno plačuje davek (Auer, 2002: 53).

- Slog življenja:

Slog življenja, ki povečuje možnosti, da se človek začne posegati po omamnih snoveh:

- zanemarjanje gibanja,
- slabe delovne, higienske, gospodinjske navade,
- neprimerno razmerje med delom in počitkom,
- nezdravo prehranjevanje z razvadami.

- **Socialno okolje**, ki s svojimi normami, običaji, ponudbo pijač in na druge zavestne in nezavedne načine zavaja k pitju.

  To so socialna okolja, ki so naklonjena pitju alkoholnih pijač in omamljanju z njimi, socialna okolja, v katerih je uporaba omamnih sredstev razširjena navada ali celo norma, ter socialna okolja, v katerih se prikrito ali odkrito reklamira uporaba alkohola ali drugih omamnih sredstev. S temi socialnimi vzgibi množično zavajajo ljudi v škodljivo rabo alkohola. Zato je v takšnih okoljih veliko ljudi zasvojenih, veliko je bolezni, zlasti pa socialnih težav in človeških stisk, ki jih povzroča pitje. Takšne družbe imenujemo »mokra« ali alkoholna kultura, prepoznamo pa jih po veliki proizvodnji in porabi alkoholnih pijač. Vrednote, norme in tradicija ne delujejo neposredno, ampak so le okvir za individualno škodljivo rabo (Ramovš, 2007: 102).

  Splošno družbeno ozračje je do alkohola skoraj povsod po svetu zelo strpno oziroma ga deloma celo propagira. Mnogi se presenetljivo malo zavedajo njegove škodljivosti. Socialno ozračje pa lahko vpliva tudi z drugimi vrednotami. V družbi, ki ceni predvsem tekmovalnost, uspeh in storilnost, imajo tudi uspešni večje potrebe po sproščanju napetosti in velikokrat posežejo prav po alkoholu ali drugih psihoaktivnih snoveh. Manj uspešni pa zaradi odrinjenost na rob družbe iščejo uteho v alkoholu (Auer, 2002: 43).

  Poudariti moramo tudi pomen družine, saj večina raziskav kaže, da je za prve izkušnje z alkoholom odločilen odnos staršev do alkohola. Stališča do rabe alkohola se razvijejo že zelo zgodaj. Med najmočnejše negativne vplive sodi odvisnost v družini (Auer, 2002: 44).

Na rabo alkohola pri mladih imajo pomemben vpliv tudi vrstniki. Vpliv lahko poteka neposredno, s ponujanjem alkohola, in posredno, z vzorom in pospeševanjem subjektivne predstave, koliko vrstniki pijejo (Auer, 2002: 46).

Dr. Jože Ramovš in Ksenija Ramovš (2007) povzemata dr. Majo Rus Makovec, ko pravi, da je štirikrat bolj verjetno, da bodo postali odvisni od alkohola tisti, ki ga začnejo uživati v starosti 14 let ali manj, kot tisti, ki začnejo uživati alkoholne pijače pri 20 letih ali pozneje (Ramovš, 2007: 103).

1.2.3 Varovalni dejavniki pred škodljivim pitjem alkohola

Varovalni dejavniki in tudi dejavniki tveganja se zastavijo že zelo zgodaj v življenju, saj so navzoči in uravnavajo njegovo življenje že davno pred tem, ko se posameznik odloča, ali se bo podal v vedenje, ki je zanj škodljivo (Tomori, 2003: 27–28).

Varovalni dejavniki so tista dejstva, ki zavirajo začetek pitja alkoholnih pijač ter varujejo človeka, ki zmerno pije, pred njegovim stopnjevanjem v tvegano in škodljivo pitje. Varovalni dejavniki nevtralizirajo dejavnike tveganja, tako da je človek odporen proti rabi alkohola in proti stopnjevanju te rabe v zasvojenost (Ramovš, 2007: 105).

Vedenje, ki je povezano z uživanjem psihoaktivnih snovi, se oblikuje ob prepletanju številnih pomembnih osebnih značilnosti. Varovalni dejavniki pred škodljivim pitjem alkohola so:

- samopodoba in zaupanje vase,
- odnos do svojega zdravja in telesa,
- način iskanja ugodja in sprostitve,
- prilagodljivost za različne preizkušnje ter sposobnost obvladovanja stresov, čustvenih stisk in bolečih doživljanj,
- optimizem,
- empatija,
- intelektualne sposobnosti,
- odločnost in vztrajnost,

- dobre navade. Te (Ramovš, 2007: 106) so delovne, higienske, učne, gospodinjske in gospodarske, zlasti pa navade pri razporejanju časa (točnost, rednost, zdrav dnevno-nočni ritem …) in glede udomačenosti določenih prostorov (dom, delovno mesto, mesto za razvedrilo …).

Odločilni pomen imajo tudi varovalni dejavniki v socialnem okolju. Zato je treba poiskati trdne družbene varovalne dejavnike, saj ima pri pitju mladih prav njihova družba izjemen vpliv in moč. Trije temeljni družbeni varovalni dejavniki:

- Človekova rodna in lastna družina: sem sodijo urejeno sožitje v njej s primerno razdelitvijo vlog in nalog med vsemi člani ter uspešno komuniciranje.
- Zdravo ravnotežje med uspešnim delom in poglobljenim praznovanjem: v sklop uspešnega dela sodijo zlasti delovne navade, znanje in vseživljenjsko učenje ter obvladovanje dobrega sodelovanja z drugimi. V sklop vedenjskih vzorcev za poglobljeno praznovanje pa duhovno poglabljanje in navdušujoče doživljanje sebe, drugih ljudi in sveta, preteklosti, sedanjosti in zaupanja v prihodnost.
- Javno osebno stališče, da alkohol in druge omamne snovi samodejno škodujejo človeku v njegovem hotenju biti svoboden in srečen.

(Ramovš, 2007: 106–107).

1.3 MLADI IN ALKOHOL

1.3.1 Alkohol med mladimi

Alkohol je med odraslimi in mladimi najpogostejša in najbolj zlorabljena droga v našem družbenokulturnem okolju.

Starost zlorabe alkohola se je v zadnjih 30 letih ves čas zmanjševal. To pripisujejo predvsem lahki dosegljivosti alkohola, hitremu učinku na razpoloženje ter vplivu splošnega družbenega ozračja (Auer, 2002: 130).

Tako lahko rečemo, da je današnje pitje in drugo omamljanje mladih v evropski kulturi epidemična socialna bolezen. Večina mladih še vedno živi trezno življenje, vendar se moramo zavedati, da se jih čedalje več omamlja z alkoholom. Zato je treba to epidemijo dojeti in začeti učinkovito ukrepati zaradi kakovosti življenja in preživetja vseh generacij (Ramovš, 2007: 145).

Škodljiva raba alkohola tem bolj vpliva na osebnostni, socialni in poklicni razvoj, čim mlajši je uživalec, saj imajo pred sabo še celo vrsto razvojnih nalog (osamosvojitev, razvoj lastnih vrednot, priprava na zaposlitev, prevzem spolne vloge, oblikovanje partnerskih vezi in družine).
Pri mladostnikih, ki pijejo, se ob tem, da drsijo v mogočo zasvojenost, pojavljajo še druge različne težave doma, v šoli, poslabša se jim telesno in duševno stanje, manj se ukvarjajo s športom in drugimi pozitivnimi prostočasnimi aktivnostmi ter bolj kažejo elemente nesocialnega vedenja kot npr. laganje, izostajanje iz šole, kraje, nasilnost in prestopništvo. Pitje alkohola poveča možnost smrtnosti med mladimi (prometne in druge nesreče, samomori in umori, bolezni). (Auer, 2002: 132).

Iz teh podatkov, objavljenih v publikaciji Droge tvoj vodnik, ki jih je izdala Vlada Republike Slovenije, Urad za droge, lahko vidimo strah zbujajoče podatke o številnih prezgodnjih smrtih naše mladine v Evropi in Sloveniji. »V Evropi lahko eno od vsakih štirih smrti med mladimi moškimi od 15 do 29 let pripišemo zlorabi alkohola, predvsem prometnim nesrečam, ki so jih

povzročile alkoholizirane osebe. Zaradi tega v Evropi vsako leto umre 57.000 mladostnikov. V Sloveniji je vsak tretji povzročitelj prometne nesreče s smrtnim izidom pod vplivom alkohola nad dovoljeno mejo. Zato si moramo skupaj prizadevati za manjšo porabo alkohola, zlasti med mladimi, pa tudi za to, da bo alkohol v Sloveniji v prihodnje družbeno manj sprejemljiva droga.« (Pance, ni letnice: 22).

Pri mladih se škodljivi rabi alkohola pogosto pridruži tudi raba drugih psihoaktivnih snovi. Večinoma pa je prav raba alkohola začetnik nadaljnjih škodljivih zlorab. To sta opisala Marko Ješe in Branko Gradišnik v knjigi Kodarlajsasti piton. »Upam se trditi, da se v resnici vse začne z alkoholom. Alkohol ti »spusti bremze«, da ti korajžo, da vzameš džojnt, ekstazi ali karkoli drugega. Tudi heroin. V treznem stanju se morda lahko odločaš po pameti, ko pa malo popiješ, pa ne več. V disku (ali pa pred njim) in na domačih in drugih zabavah je vedno alkohol, ki je dosegljiv prav vsem, tudi otrokom. Starši krivijo droge in slabo družbo, ne vedo pa, kako pomembno vlogo pri tem ima alkohol. Po navadi rečejo, da se vse začne s travo, jaz pa pravim, da se vse začne z alkoholom. In se lahko nadaljuje s čimerkoli. Ali pa tudi ne.« (Ješe, Gradišnik, 2005).

Mladi bi se morali naučiti odgovornega vedenja in si pridobiti čim več znanja in osebnih izkušenj v medsebojnih stikih, ki bi jim omogočilo enakovreden vstop v družbo odraslih. S popivanjem pa dosežejo ravno nasprotno, saj omama človeka izključi iz okolja, sprejema napačne in škodljive odločitve, si zapravlja samospoštovanje in ugled v družbi. Pri škodljivem in čezmernem pitju se pojavijo težav, kot so slabost, bruhanje in poškodbe. Popivanje pa je tudi začetek »pivske kariere«, ki vodi v zasvojenost z alkoholom. Čim mlajši je človek, ki škodljivo zlorablja alkohol, tem večja je možnost, da bo postal alkoholik. Če nekdo začne piti pri 12 letih, ima 50 odstotkov možnosti, da postane odvisen od alkohola (Kovačič Mica,2006: 12–13).

1.3.2 Stališča in odnos mladih do alkohola

Uživanje alkohola je povezano s prepričanjem in normami, ki se prenašajo iz roda v rod, te pa se pod vplivom različnih dejavnikov, kot so mediji, oglaševanje, splošno družbeno ozračje,

ponudba alkohola, osebne izkušnje in priporočila drugih ljudi, tudi spreminjajo. Tako ima vsako okolje tudi svojo značilno »pivsko kulturo« (Keršmanc, 2003: 222).
Alkohol je snov, ki povzroča v naši družbi največ socialnih in zdravstvenih težav, vendar je družba do alkohola vseeno zelo strpna. Zato v takšnih razmerah nista presenetljiva velika razširjenost uživanja in zgodnja starost prvega poskušanja alkohola. Zavedati se moramo, da uporaba alkohola pri odraslih hkrati vpliva tudi na stališča mladih in njihov odnos do alkohola in drugih drog. (Pance, ni letnice: 24). Prav tako tudi pogostost pitja alkoholnih pijač vpliva na odnos do pitja in na stališča do pitja.

Zakaj mladi pijejo?

- Zaradi dobrega počutja,
- zaradi navajenosti na substanco,
- zaradi družbe,
- zaradi zabave,
- zaradi sprostitve,
- zaradi radovednosti,
- zaradi ugodja,
- da postanejo bolj pogumni,
- da postanejo bolj komunikativni,
- da laže navezujejo stike,
- da zmanjšajo stres,
- da se prilagodijo družbi,
- da se počutijo starejše,
- da zbežijo od sveta odgovornosti,
- da pozabijo na težave,
- da pozabijo na medsebojne razlike,
- ker so alkoholne pijače lahko dostopne in poceni.

Še bi lahko naštevali razloge, ki jih mladi navajajo, ko opravičujejo svoje pitje. Vsem odgovorom je skupno to, da mladi za svoje škodljivo popivanje navajajo bolj ali manj utemeljene razumske razloge. Razloge, ki jih navajajo mladi in s tem racionalizirajo svoje škodljivo poseganje po omamni alkoholni snovi, lahko strnemo v tri poti, ki vodijo mlade v omamljanje in zasvojenosti:

- **»PITJE NE ŠKODI!«**

Mladi podcenjujejo vpliv alkohola na svoje telo in vedenje, čeprav vedo, da je alkohol škodljiv in poznajo tudi znamenja, ki kažejo, da človek pada v zasvojenost z alkoholom. Vseeno imajo izredno visoka merila o tem, kdaj postane pitje alkohola škodljivo. Škoda, ki jo povzroča škodljiva raba alkohola posamezniku in celotni družbi, se mladim skriva v alkoholnih družbenih obrambnih mehanizmih v njihovih vrstniških družbah, v družinah in v javnosti (Ramovš, 2007: 208–209).

- **»PITJE JE ZAKON!«**

Pitje med mladimi je zelo pogost in razširjen socialni model za sprostitev in zabavo, saj je opijanje večinoma osrednje dogajanje na številnih zabavah mladih. V vrstniških pivskih družbah, kjer se dogaja škodljivo pitje mladih, vlada norma, da je pitje zakon.

Med mladimi je zelo popularna pivska pogovorna kultura, s tem se vzdržuje in razvija pivska kultura mladostnih vrstniških družb. Mladi se med sabo radi hvalijo, koliko so spili in kaj so vse počeli opiti. Prav tako pa že vnaprej skupaj načrtujejo nove pivske podvige.

Mladostne pivske družbe se oblikujejo iz temeljnih vrstniških družb predvsem v šoli, delno tudi pri športu in drugih prostočasnih dejavnosti. Ko se pri mladem človeku vzpostavi sožitni vzorec pivske družbe, se ta začne za popivanje posluževati tudi priložnostnih vrstniških družb kjerkoli in kadarkoli.

Na podeželju in v manjših krajih so lahko pivske družbe mladih edina možnost, ki jo mladi vidijo za druženje. Mladi v mestih in večjih krajih imajo več alternativnih možnosti za druženje brez popivanja (Ramovš, 2007: 209–211).

- **»ZABAVA!«**

Večina mladih si ne predstavlja zabave brez omame. Večinoma je ta omama alkohol, saj so ponotranjili vzorce mokre kulture, ki ima zelo strpen odnos do pitja alkohola. V današnji družbi pa si tudi zelo težko oblikujejo osebno stališče do alkohola.

Mladi pivci so ranljiva skupina, saj živijo stresno in imajo slabšo perspektivo za službo, stanovanje, urejeno družino in druge temeljne življenjske potrebe, kakor sta jih imeli

sedanja druga in tretja generacija. Srečujejo se tudi z večjo tekmovalnostjo v šoli, družini in med vrstniki, kar jih vsak dan spravlja v stisko, ki se je poskušajo vsaj za krajši čas otresti z omamo. Vendar moramo priznati, da tudi sedanji tretji generaciji ni bilo lahko, saj se je med drugo svetovno vojno in po njej srečevala z velikimi socialnimi problemi, pa se ni predajala tako množičnemu omamljanju, kot se to dogaja današnji mladini.

Pomembni novosti, za katere menimo, da sta odločilni za pojasnitev množičnega omamljanja mladih, sta razvajenost in vrednota vseenosti, ki onemogoča jasno stališče, da je v življenju človeka in sožitju ljudi omamna zasvojenost nekaj manjvrednega kot urejeno družinsko, delovno in kulturno življenje (Ramovš, 2007: 212).

Navajam tudi odgovor 22-letnega mladostnika Mira Šinka na vprašanje, zakaj pijem, ki je bil objavljen v Družini. »Ja, pijem alkohol. Vsak konec tedna, pa tudi med tednom. Brez njega ne morem. Če bi naročil sok, bi tisti, ki me poznajo, mislili, da sem bolan. Začel sem pri 16 letih, ko sem začel služiti svoj denar. S prijatelji smo začeli hoditi ven in videl sem, da vsi moji vrstniki pijejo. Pa sem še jaz poskusil. Bilo mi je všeč in tako je do zdaj ostala potreba po pitju. Ko sem pijan, pozabim na stvari in probleme, ki me tisti dan morijo. Vse se mi zdi lepše in bolje se počutim. Tudi žalost utapljam v pijači. Ko se zbudim, pa vidim, da problem še vedno ostaja. Mami me večkrat, ko pridem pijan domov, opomni in svetuje, naj neham piti, ampak pozneje je spet vse po starem.« (Orel, 2006).

Za primerjavo pa navajam tudi odgovor 18-letnega Marka Možina na vprašanje, zakaj ne pijem, ki je bil prav tako objavljen v isti številki Družine. »Ne, alkohola ne pijem. Izjeme so le posebne priložnosti, kot so rojstni dan, novo leto, ko nazdravim s kakšnim kozarčkom. Alkohol se mi ne zdi smiseln, v njem ne vidim nobenega »profita«. Tudi glede zdravja ima več negativnih kot pozitivnih posledic. Ko gremo z družbo ven, se mi zdi, da je laže sploh ne začeti piti, kot si po nekaj kozarčkih postaviti mejo. Vesel sem, da imam takšno družbo, da nihče ne pije in imamo vsi podobne poglede na življenje. Na maturantskem izletu jih je veliko pilo, ampak ko sem jim povedal, da ne bom pil, me ni nihče silil v to, jih to ni vznemirjalo in to zelo spoštujem. Lep zgled imam tudi v starših, ki imata pravi odnos do pitja alkohola. Tako vidim, da se da povsem normalno živeti tudi brez alkohola.» (Orel, 2006).

1.3.3 Vpliv mladostnikove družine na njegov odnos do alkohola

Večinoma je za prve izkušnje z alkoholom odločilen odnos staršev do alkohola, saj se stališča do njegove rabe razvijejo že zelo zgodaj (Auer, 2002: 44). Zato je zelo pomemben rizični dejavnik za zlorabo alkohola mladih njihova družina.

Pogosto so ti mladi iz družin, kjer je imel vsaj eden od odraslih družinskih članov težave zaradi čezmernega pitja alkohola. To so disfunkcionalne družine (Ramovš, 2007: 192).

Prihajajo tudi iz družin, v katerih veljajo zelo stroga pravila. V odraščanju jih ovira, utesnjuje in omejuje pretrdo, nasilno, omejevalno okolje družine. Otroci se ne čutijo sprejeti in ljubljeni, zato iščejo sproščenih odnosov in sprejetje drugje. Pogosto ga najdejo v vrstniških združbah, kjer je tudi alkohol. V teh družinah imajo starši precej stroga merila glede rabe alkohola. To so avtoritarne družine (Ramovš, 2007: 192 in Tomori, 2003: 36).

Prav tako nekateri mladi, ki odraščajo v navidez povsem normalnih družinah, v mladosti začnejo čezmerno piti, kar lahko vodi tudi v odvisnost. V teh družinah imajo starši strpno ali odobravajoče stališče do pitja svojih odraščajočih otrok, od katerih zahtevajo le, da izdelujejo šolo. Pogosto so starši, zlasti očetje, v njih vzgojno zelo odsotni. Ti otroci so večinoma materialno zelo dobro preskrbljeni. Lahko rečemo, da odraščajo ti mladi v okolju razvajanja. Toda tudi otroci, ki odraščajo v razvajajočem okolju, so na življenje nepripravljeni. Starši otroka razvadijo, ne naučijo ga pa biti samostojen (Ramovš, 2007: 192, Žorž, 2002: 149).

Dr. Jože Ramovš in Ksenija Ramovš v svoji Raziskavi o pitju alkohola med mladimi ugotavljata: »Skoraj vsem družinam je skupno, da je vsaj eden od staršev v konfliktu s svojim otrokom, ki se opija. Družina, v kateri je kdo iz starejših dveh generacij zasvojen ali je drugače neurejena, je gotovo največji dejavnik tveganja za čezmerno pitje mladega človeka. Vendar pa danes tudi povprečna, urejena družina ni zanesljiv varovalni dejavnik pred pitjem in zasvojenostjo mladih ljudi. Splošno razširjena slepota za biokemično omamno moč alkohola in drugih psihoaktivnih snovi, razvajenost ter vpliv subkulture najstniških in študentskih vrstniških družb s pivsko kulturo in kulturo trenutnega dobrega počutja so torej pogosto močnejši dejavnik tveganja, kot je varovalna moč relativno urejene družine.« (Ramovš, 2007: 211).

Prav tako se tudi Martina Tomori strinja, da je odvisnost v družini pomemben dejavnik tveganja za mladostnika, da zaide v odvisnost, ko v članku Družina - varovalni dejavnik, ki je bil objavljen v knjigi Preprečimo odvisnosti od kajenja, alkohola, drog, hranjenja, dela, iger na srečo pravi: »V družini odvisnika je namreč cela vrsta vrzeli in motenj v družinskih odnosih in celotnem življenju družine, ki otroka prikrajšajo za pomembne varovalne dejavnike. Problem odvisnosti enega izmed staršev je povezan s splošnim pomanjkanjem pozitivnega samovrednotenja v tej družini, s pomanjkljivo medsebojno komunikacijo ter neustreznim izražanjem čustev in lastnih potreb, z neprimernimi navadami v preživljanju prostega časa in iskanjem sprostitve ter z brezbrižnostjo v skrbi za zdravje in nesposobnostjo za učinkovito odpravljanje stresov, ki jih je v taki družini še posebno veliko.« (Tomori, 2003: 36).

V družini pa vidi tudi veliko moč, da posameznika odvrne od škodljive rabe alkohola, saj pravi: »Ne glede na možne biološke ranljivosti posameznika ter socialne in druge zunanje razmere, ki vplivajo na to, ali bo nekdo segel po drogi in od nje morda tudi postal odvisen, pa je prav varovalni vpliv družine tisti, ki lahko zmanjša to možnost in posameznika usposobi za to, da bo svoje zadovoljstvo, samopotrditev, sprostitev in notranjo moč iskal na drugačne, neškodljive, spodbudne in ustvarjalne načine.« (Tomori, 2003: 37).

Problemi, ki izhajajo iz odvisniških družin in se pojavljajo pri posameznikih, so:

- škodljiva raba, zloraba ali odvisnost od alkohola ali/in drugih psihoaktivnih snovi,
- tvegano spolno vedenje,
- učne in vedenjske težave v šoli,
- motnje pozornosti in koncentracije,
- nasilniško in prestopniško vedenje,
- pogosto si najdejo odvisnega partnerja,
- negotovosti, nestabilnosti in pomanjkanja samozavesti,
- samomorilnost,
- čustveni in vedenjski problemi,
- tesnobnost ali depresivnost,
- nizko ocenjujejo svoje zmožnosti nadzora socialnega okolja,
- pojavljajo se težave v komunikaciji.

Za te otroke so značilni čustveni problemi in hiperaktivnost v otroštvu, vedenjska motenost v mladostništvu in zloraba alkohola v odrasli dobi. Za konec lahko rečemo, da odvisnost od alkohola pri enem družinskem članu potegne za seboj slabšanje kakovosti življenja celotne družine (Auer, 2002: 254).

1.3.4 Obrambni mehanizmi

Človek je sestavljen iz šestih razsežnosti, v vsaki ima določene potrebe. Te mora v svojem življenju zadovoljevati. Včasih se zgodi, da se v nekem trenutku pojavi več različnih potreb, ki jih ne more vseh na enkrat zadovoljiti, ker za to nima možnosti. Da lahko stalno uravnoteža zadovoljevanje potreb, ima človek v vseh svojih razsežnostih posebne sposobnosti, ki jih imenujemo obrambni mehanizmi. To so najvišje človekove sposobnosti, ki so za preživetje in razvoj najpomembnejše. Če katerakoli druga zmožnost oboli, jo popravljajo obrambni mehanizmi, ko pa odpovedo ti, ni višje sposobnosti, ki bi jih lahko popravila, mogoča je le še solidarna pomoč drugih.

Kakovost človekovega življenja je odvisna od tega, koliko in v kakšni medsebojni skladnosti so zadovoljene vse njegove potrebe.

Trije najpogostejši obrambni mehanizmi:

- individualni osebni obrambni mehanizmi,
- odnosni obrambni mehanizmi v mikrosocialnih skupinah družine, delovne in prijateljske skupine,
- družbeni obrambni mehanizmi na makrosocialni ravni kraja, naroda in kulture.

Individualni osebni obrambni mehanizmi

Ti so:

- bolna racionalizacija ali opravičevanje, ko človek pred seboj in drugimi išče razumske razlage za svoje pitje, pijanost, zasvojenost ali omamo, namesto da bi z razumom uvidel škodljivo stanje in našel načine za smiseln izhod iz njega,

- negacija ali zanikanje, ko človek svojega stanja ne zazna in ga taji,
- bolno pozabljanje, ko svoje stanje odriva v nezavedno,
- drobljenje ali fragmentacija,
- zmanjševanje ali minimaliziranje in še drugi.

(Ramovš, 2007: 51).

Individualni osebni obrambni mehanizmi označujejo patologijo samodejnih, pretežno nezavednih duševnih vzgibov za sprotno stabilizacijo jaza, ohranjanje občutka lastnega samospoštovanja ter kolikor toliko ugodne lastne podobe o sebi in drugih, ko človek ne zna, ne more ali noče ravnati v smeri smiselne osebne in socialne rasti. Vzroki za to so lahko razne oblike nepresežene zavrtosti iz otroških in mladostnih razvojnih stopenj in/ali poznejših nesmiselnih življenjskih usmeritev. Tipičen primer je zasvojenost, kjer pri alkoholizmu govorimo o značilni alkoholični obrambi (Ramovš, 2001: 22–23).

Odnosni obrambni mehanizmi v mikrosocialnih skupinah družine, delovne in prijateljske skupine

Ti so:

- bolna igra vlog v sožitju: zasvojenec večinoma igra škodljivo novo vlogo omamljenega zasvojenca, drugi zasvojenci pa zmedeno prevzemajo vloge, ki niso smiselne, ali jih niso sposobni smiselno odigrati. V takšnih skupinah vlada ozračje medsebojnega trpinčenja in reševanja,
- bolna komunikacija: bolje služi usodnemu življenjskemu nesporazumu kot sporazumevanju. Tukaj gre predvsem za bolno samoobrambo pred sporočili drugih,
- projekcija: zasvojenec svoje lastno neugodno stanje doživlja projicirano v drugih, drugi pa v njem.

Pri odnosnih obrambnih mehanizmih, ki se pojavljajo v medčloveškem sožitju tako, da zasvojenec in njegovi najbližji ne delujejo tako, da bi v teh težavah pomagali sebi, bližnjemu in drug drugemu, ampak tako, da stvar še poslabšajo. Drugače v tistem trenutku tudi ne morejo ali ne znajo ali nočejo, saj obolita temeljna socialna vzgiba samopomoč in solidarnost. Tako, da pri krepitvi in zdravljenju obrambnih mehanizmov velja načelo: če hočeš pomagati sebi, poskrbi za druge, če hočeš pomagati drugim, poskrbi zase.

Predvsem pri omamljenosti, nevrotičnost in razvajenost obrambni sistem pogosto ostane zakrnel, oboli ali pa odpove. Obrambni sistem v večini razsežnostih ostane hudo nerazvit pri razvajenih otrocih, kar je v današnjih življenjskih razmerah zelo pogosto. Že razvit obrambni sistem oboli pri različnih duševnih boleznih in socialnih motnjah. To se vedno zgodi pri omami in zasvojenosti. Življenjski slog in življenjske razmere odločilno vplivajo na samopomoč in solidarnost, saj pogosto otopita ob prevelikem udobju in preveliki stiski (Ramovš, 2007).

Družbeni obrambni mehanizmi na makrosocialni ravni kraja, naroda in kulture

So samodejni, pretežno nezavedni vzgibi ali mehanizmi v družbi, ki so namenjeni njenemu napredku in ohranjevanju družbenega ravnotežja. Prav tako so družbeni obrambni mehanizmi namenjeni tudi prikrivanju škodljivih dejstev v družbi, s katerimi se družba še ne more ali noče spoprijeti. Ta dejstva nato večinoma ostanejo globoko zasidrana kot patološka družbena obramba pred napredkom in odpravljanjem zelo žgočih problemov. Takšen primer so bolni družbenih obrambni mehanizmi do stališč in ravnanja v zvezi s pitjem alkoholnih pijač glede problematike alkoholizma in drugih zasvojenosti.
Od vseh vrst obrambnih mehanizmov se najmanj pozornosti posveča prav tej patološki družbeni slepoti za problematiko alkoholizma (Ramovš, 2007: 65).

Naša družba je do alkohola tradicionalno zelo strpna. Za »mokre družbe« velja, da ima pitje ob najrazličnejših priložnostih ali zmerno alkoholiziranost za nekaj povsem sprejemljivega. Za večino je takšno razmišljanje razumljivo, saj imajo z alkoholom drugačne izkušnje. Resda občasno pijejo, tudi čezmerno, pa vendar obdržijo nadzor. Za občasno pijanost se odkupijo z dovolj dolgimi premori treznosti, socialnim in poklicnim delovanjem. Vendar je v nasprotju s tem do odvisnih kritična in obtožujoča. Nanje gleda predvsem kot na ljudi, ki bi lahko grdo razvado že zdavnaj opustili, če bi le hoteli. Če ne prej vsaj takrat, ko je že vsem jasno, da so »zapiti«. Resnica pa je ravno nasprotna, saj prav takrat tega sami ne zmorejo več. Odvisniki si večinoma dolgo časa ne priznajo, da imajo težave z alkoholom, ko so te že prehude, da bi jih bili zmožni odpravljati sami, si prevečkrat mislijo, da jim tudi zdravljenje ne more več pomagati. Zato pa v naši družbi velja velik razkorak med številom tistih, ki bi pomoč zaradi težav z alkoholom potrebovali, in tistih, ki se za takšen korak tudi dejansko odločijo (Auer, 2002: 10).

1.3.5 Pretekle raziskave o pitju alkohola

Za konkretno epidemiološko raziskovanje razširjenosti pitja in težav, ki jih škodljivo pitje povzroča, sta dva glavna načina:

- spremljanje kazalnikov porabe alkohola,
- terenske raziskave na vzorcih določene populacije.

V obeh primerih je cilj raziskovanja priti do istih podatkov, različna je le pot do njih (Ramovš, 2007: 129).

Dosedanji rezultati vsega epidemiološkega raziskovanja o rabi alkohola v Sloveniji kažejo, da se količina registriranega popitega čistega alkohola na prebivalca od leta 1980 do zdaj giblje okrog 10 litrov. Vendar raziskovalci poudarjajo, da je treba k temu prišteti še precej neregistrirane porabe, tako da ocenjujejo porabo okrog 15 litrov čistega alkohola na prebivalca na leto. Ta poraba alkohola uvršča Slovenijo v skupino držav z največjo porabo in je kar za četrtino večja od evropske (Ramovš, 2007: 131).

V zadnjih letih sta bili opravljeni dve večji epidemiološki raziskavi o pivskem vedenju odraslih prebivalcev Slovenije. Prva je potekala v sklopu širše raziskave Slovensko javno mnenje 1999. Nekaj podatkov iz te raziskave sem navedla v podnaslovu škodljivo pitje. Druga je potekala leta 2001 v sklopu raziskave Tvegana vedenja, povezana z zdravjem, in nekatera zdravstvena stanja pri odraslih prebivalcih Slovenije. Nekaj raziskav je bilo opravljenih tudi za posamezna mesta (Ramovš, 2007: 132).

Na področju pitja mladih je med najpomembnejšimi viri velik mednarodni raziskovalni projekt ESPAD (The European School survery Project on Alcohol and other Drugs). V njem vsaka štiri leta raziskujejo rabo alkohola in drugih drog pri otrocih, starih od 15 do 16 let. Leta 1995 se je temu projektu pridružila tudi Slovenija. V program je bilo leta 1999 vključenih 30 evropskih držav, leta 2003 že 35 držav in več kot 100.000 dijakov. Leta 2007 pa se je pridružilo še pet novih držav.

V Sloveniji je bila anketa opravljena trikrat, in sicer:

- leta 1995 na vzorcu 2420 15- in 16-letnikov, rojenih leta 1979,

- leta 1999 na vzorcu 2375 15- in 16-letnikov, rojenih leta 1983, in
- leta 2003 na vzorcu 2785 15- in 16-letnikov, rojenih leta 1987.

V vseh treh raziskavah so bila postavljena enaka vprašanja o uporabi tobaka in alkohola v vsem življenju, v preteklem letu in preteklem mesecu, o uporabi izbranih ilegalnih drog v vsem življenju, v preteklem letu oziroma preteklem mesecu pa vprašanja o uporabi marihuane in hlapil. V posameznih raziskavah so bila še druga vprašanja.

Primerjava podatkov za leta 1995, 1999 in 2003 kaže statistično značilne razlike:

- V pogostosti pitja alkoholnih pijač v vsem življenju. Odstotek anketirancev, ki so odgovorili, da še nikoli niso pili alkoholnih pijač, se je zmanjšal s 13,1 odstotka leta 1995 na 8,7 odstotka leta 1999 in nato na 8,3 odstotka leta 2003.
- Odstotek anketiranih, ki pijejo redno, se je zelo povečal, to je vsaj za 40-krat: leta 1995 jih pije redno 14,1 odstotka anketiranih, leta 1999 pa 23,1 odstotka, leta 2003 pa 25,2 odstotka. V omenjenih letih se je odstotek tistih, ki se redno opijajo, povečal s 3,5 na devet odstotkov.
- Odstotek anketirancev, ki so odgovorili, da še nikoli niso bili pijani, se je zmanjšal s 45,6 odstotka (1995), na 33,3 odstotka (1999) in na 30,5 odstotka (2003).

Škodljiva raba alkohola med mladimi je v skoraj vseh evropskih državah velika. Po podatkih ESPAD naša mladina ni izstopala v pogostosti rabe alkohola, je pa zelo izstopala po tem, da se močno dviga delež mladih, ki čezmerno pijejo.

Raziskovanje problematike pitja mladih se je v Sloveniji začelo v sedemdesetih letih. Po različnih fakultetah in visokih šolah opravljajo raziskave o pitju mladih tudi študenti za diplomske naloge. Večina epidemioloških raziskav o uporabi alkohola med mladimi, ki so bile opravljene pri nas, so ugotavljale predvsem, kdaj zaužijejo prvo alkoholno pijačo, od koga jo dobijo in koliko pijejo, deloma tudi v kakšnih okoliščinah in kakšni so vzroki za njihovo pitje. Raziskava je potekala večinoma med mladimi iz zadnjih razredov osnovne šole in prvih letnikov srednjih šol. Njihove glavne ugotovitve pravijo, da raba alkohola med mladimi narašča, da posegajo po njem čedalje mlajši in da dobijo prvo pijačo večinoma v družini od staršev.

Leta 2005 so na Inštitutu Antona Trstenjaka opravili raziskavo o pitju mladih. Predmet raziskave je bil škodljiva raba alkohola med mladimi v Sloveniji v njihovem konkretnem pivskem okolju. Raziskava je temeljila na odločilni udeležbi mladih. Njihova udeleženost je odločilna že pri prepoznavanju in opredeljevanju škodljive rabe alkohola med mladimi, saj je vsako zgodbo mladega, ki čezmerno pije alkoholne pijače, za to raziskavo napisal njegov vrstnik. Najprej je vsakdo napisal svoja merila, po katerih presoja, da mlad človek določene starosti zlorablja alkohol. Nato je izmed mladih, ki jih dobro pozna, izbral ali našel tistega, ki po njegovem mnenju zlorablja alkohol, se z njim pogovoril in vse skupaj zapisal. Vsi so delali po enotnih navodilih. Ker je ta raziskava na tem področju začetna, je bil ta postopek najprimernejši. Namen raziskave je bil pridobiti temeljne kvalitativne značilnosti mladih, ki zlorabljajo alkohol (Ramovš, 2007: 148).

Spoznanja raziskave o pitju mladih, ki so jo opravili na Inštitutu Antona Trstenjaka leta 2005, so tako strnili v tri skupine:

- Mladi podcenjujejo vpliv alkohola na svoje telo in vedenje, čeprav vedo za njegovo škodljivost.
- Pitje med mladimi je razširjen socialni model za sprostitev in zabavo. Pitje alkoholnih pijač zaradi opijanja je osrednje dogajanje na številnih zabavah mladih.
- Mladi pivci so ranljiva skupina. Ponotranjili so vzorce mokre kulture, ki ima zelo strpen odnos do pitja alkohola, hkrati pa si v današnji družbi zaradi vrednostnega relativizma zelo težko oblikujejo osebno stališče do alkohola (Ramovš, 2007: 205).

2 PROBLEM

Alkohol je bil v preteklosti in je še zdaj najpogostejše sredstvo, s katerim se človek omamlja. V naši družbi povzroča veliko ekonomskih, socialnih in zdravstvenih težav. Vseeno pa ostaja v družbi zelo sprejemljiv. Navzoč je povsod, še posebno,med mladimi. V zadnjem desetletju sta se med njimi zelo razširila povzdigovanje pitja alkohola in pijanost kot merilo njihovega srečanja in razvedrila. Mladi za svoje škodljivo popivanje navajajo bolj ali manj utemeljene razumske razloge in ga s tem opravičujejo. Predvsem je problematično, da ne dojemajo problematike škodljivega pitja kot enega glavnih družbenih problemov. Do pitja imajo tako kot preostali del družba zelo toleranten odnos.

Tako se v zadnjem desetletju prvič v zgodovini srečujemo z novim, zelo resnim problemom. To so množično pitje, opijanje in drugo omamljanje mladih. Zavedati se moramo, da so biološke, osebnostne in socialne poškodbe zaradi pitja in drugih vrst omamljanja pri mladih veliko hujše kot pri odraslih. Mladi imajo namreč pred sabo še veliko razvojnih nalog, kot so osamosvojitev, razvoj lastnih vrednot, priprava na zaposlitev, prevzem spolne vloge, gradnja partnerskih vezi in družine. Velja pa tudi, da je, čim mlajši je človek, ki škodljivo zlorablja alkohol, tem večja možnost, da bo postal alkoholik. Slovenci in drugi evropski narodi pa imamo tudi skoraj polovico premajhno rodnost za ohranitev populacije. Tako je množično omamljanje mladih v teh razmerah še dodatno izgubljanje populacije in njenih vitalnih moči. Kljub temu se premalo pozornosti posveča patološki družbeni slepoti za problematiko alkoholizma.

2.1 Cilji raziskave

Z raziskavo sem želela ugotoviti:

- Ali je kakšna povezava med tistimi, ki doma pridelujejo alkoholne pijače oziroma so jih pridelovali, in tistimi, kjer se v družini pojavljajo težave zaradi čezmernega pitja.
- Ali so stališča študentov FSD skladna s stališči Svetovne zdravstvene organizacije glede pitja alkoholnih pijač.
- Ali problematika pitja v družini vpliva na stališča študenta do pitja.
- Ali se stališča študentov glede pitja alkoholnih pijač ob posebnih priložnostih razlikujejo glede na to, ali živijo s svojo rodno družino ali zunaj nje.
- Ali se študenti zavedajo, da je alkohol najpogostejša in najbolj zlorabljena droga v našem družbenokulturnem okolju.

Da bi to ugotovila sem postavila naslednje hipoteze:

- H_1: Pridelovanje alkoholnih pijač v družini povečuje možnost, da imajo v tej družini probleme zaradi čezmernega pitja.
- H_2: Problematika alkoholizma v družini povečuje tolerantnost posameznika do pitja alkoholnih pijač.
- H_3: Stališča študentov FSD so skladna s stališči Svetovne zdravstvene organizacije glede zgornje meje manj škodljivega pitja alkoholnih pijač.
- H_4: Stališča študentov se glede pitja alkoholnih pijač ob posebnih priložnostih razlikujejo glede na to, ali živijo s svojo rodno družino ali zunaj nje.
- H_5: Študentom se zdi, da je zasvojenost z alkoholom enako hud družbeni problem, kot je zasvojenost z ilegalnimi drogami.

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kvantitativna in deskriptivna ali opisna. Z raziskavo sem želela količinsko opredeliti ali oceniti temeljne značilnosti proučevanega pojava in ugotoviti obstajanje in moč povezave med temi pojavi.

3.2 Spremenljivke

Neodvisne spremenljivke:

- spol
- starost
- pridelovanje alkoholnih pijač
- bivanje med študijem
- problematika škodljivega pitja v družini

Odvisne spremenljivka:

- stališča študentov do pitja

3.3 Merski instrumenti

Kot merski instrument sem uporabila standardizirani vprašalnik (priloga 1: vprašalnik), ki je obsegal 10 vprašanj. Standardiziran zato, ker sem uporabila vnaprej izdelan vprašalnik. ta je bil anonimen in zaprtega tipa. Za vprašanja zaprtega tipa sem se odločila z namenom, da vnaprej določim okvir razmišljanja in opredeljevanja. Anonimen pa zato, ker se študentom na vprašalnik ni bilo treba podpisati. Pri vprašanjih šest, sedem, osem, devet in deset so študenti

izrazili svoja stališča do alkohola. Pri šestem vprašanju sem uporabila Likertovo lestvico stališč.
Anketirancem sem najprej pojasnila namen ankete, razdelila vprašanja, dala navodila za izpolnjevanje, nato pa pustila, da vsakdo izmed njih sam izpolni vprašalnik. Torej je šlo za ne vodeno anketo.

3.4 Populacija

Populacija moje raziskave so študenti četrtega letnika fakultete za socialno delo.
Skupno število anketirancev je bilo 92.
Študente četrtega letnika fakultete za socialno delo sem anketirala pri predmetu zasvojenost, in sicer 5. maja 2008 ob 11.30.
Za izbrano populacijo sem se odločila, ker so me zanimala stališča študentov, ki imajo o alkoholizmu največ znanja.
Rezultati raziskave nam povedo, kakšna stališča o pitju alkoholnih pijač imajo študenti fakultete za socialno delo ob koncu četrtega letnika. Raziskava pa ni reprezentativna za celotno populacijo študentov v Sloveniji.

3.5 Zbiranje podatkov

Anketirala sem študente četrtega letnika fakultete za socialno delo pri predmetu zasvojenost, in sicer 5. maja 2008 ob 11.30. Anketirala sem jih z vprašalnikom, ki je naveden v prilogi ena. Predavatelj predmeta zasvojenosti in hkrati moj mentor dr. Jože Ramovš mi je odstopil za anketiranje približno 15 minut svoje ure.
Podatke sem zbirala z anketiranjem. Kot sem že omenila, je šlo za ne vodeno skupinsko anketo. Anketirancem sem najprej pojasnila namen ankete, razdelila vprašanja, dala navodila za izpolnjevanje, nato pa pustila, da vsakdo izmed njih sam izpolni vprašalnik. Torej je šlo za ne vodeno anketo.
Anketo sem izpeljala sama.

3.6 Obdelava podatkov

Ankete sem najprej oštevilčila, potem sem podatke iz anket vpisala v Microsoftov program Excel. Pri obdelavi podatkov sem si pomagala z računalniškim programom Microsoft Excel. S tem programom sem izdelovala tabele, aritmetične sredine sem računala s pomočjo funkcije AVERAGE, vsote pa s pomočjo funkcije SUM in standardne odklone s pomočjo funkcije STDEVP.

Pri računanju nekaterih aritmetični sredin in standardnih odklonov sem si pomagala tudi s frekvenčno distribucijo in formulami za računanje aritmetične sredine in standardnega odklona.

Da sem lahko izračunala aritmetično sredino in standardni odklon pri šestem vprašanju, sem odgovore točkovala.
Odgovore sem točkovala po naslednji lestvici:
- odgovor a (popolnoma se strinjam) je bil vreden eno točko,
- odgovor b (se deloma strinjam) je bil vreden dve točki,
- odgovor c (sem neopredeljen) je bil vreden tri točke,
- odgovor d (deloma se ne strinjam) je bil vreden štiri točke,
- odgovor e (se sploh ne strinjam) je bil vreden pet točk.

Pri preverjanju hipotez sem si pomagala s statističnima metodama t-preizkus in Hi-kvadrat.

Pri preverjanju tretje in pete hipoteze sem hi-kvadrat prilagodila.
Pri tretji hipotezi sem tri trditve, ki so skladne s stališči Svetovne zdravstvene organizacije, združila in jih pri teoretični distribuciji primerjala skupaj proti eni trditvi, ki pa ni skladna s stališči Svetovne zdravstvene organizacije. Tako sem pri teoretični distribuciji predvidevala, da bodo te tri trditve, ki so skladne z SZO, dobile 69 odgovorov, tista trditev, ki pa ni skladna s stališči SZO, pa 23 odgovorov.
Pri preverjanju pete hipoteze sem pri teoretični distribuciji predvidevala, da bo 65 študentov odgovorilo, da sta zasvojenost z ilegalnimi dogami in zasvojenost z alkoholizmom naš enako hud družbeni problem. Drugih 26 odgovorov, ki jih še ostane, se bo porazdelilo enakomerno, torej, 13 jih bo odgovorilo, da je zasvojenost z ilegalnimi drogami naš hujši družbeni problem, 13 pa, da je zasvojenost z alkoholom naš hujši družbeni problem.

4 REZULTATI IN RAZPRAVA

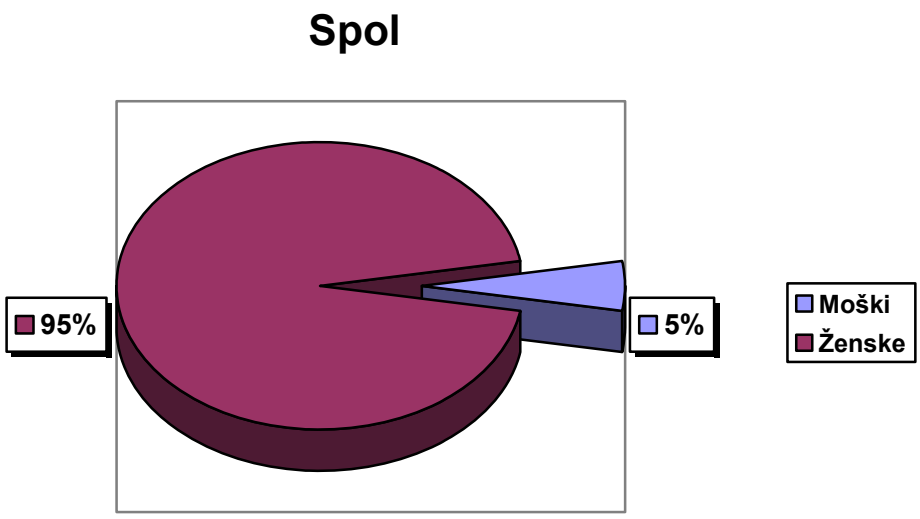
4.1 Pregled vprašanj

1. **Spol:**

Tabela:1

	f	f (%)
moški	5	5,43 %
ženske	87	94,57 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 1

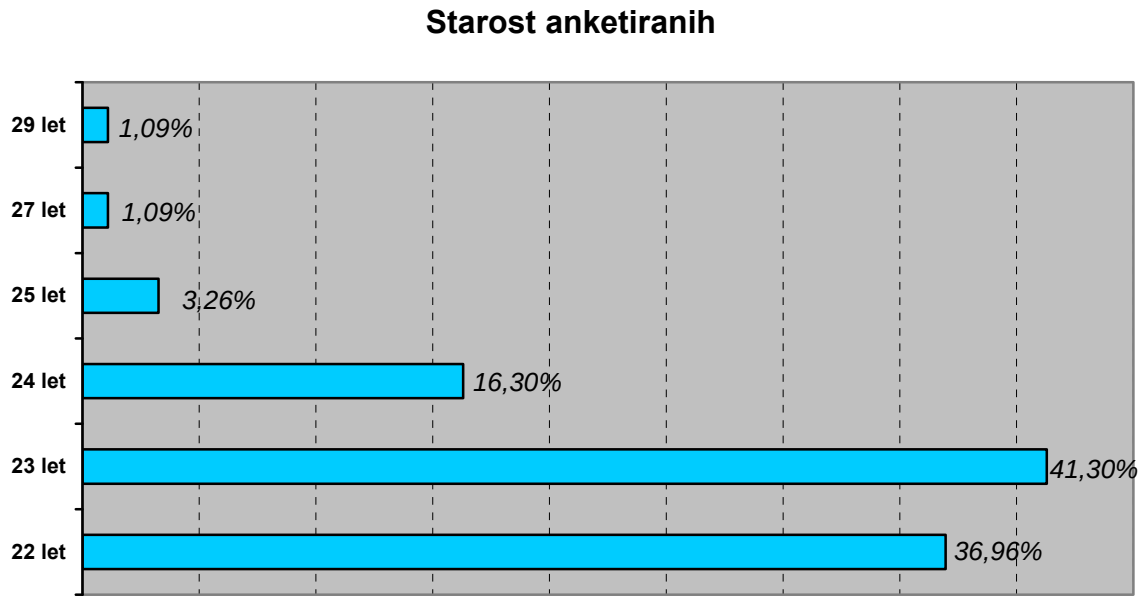

Kot vidimo, so v naši raziskavi sodelovale večinoma ženske, kar je posledica tega, da na fakulteti za socialno delo med študenti močno prevladujejo ženske.

2. Starost:

Tabela:2

	f	f (%)
22 let	34	36,96 %
23 let	38	41,30 %
24 let	15	16,30 %
25 let	3	3,26 %
27 let	1	1,09 %
29 let	1	1,09 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 2

Večina študentov, ki so sodelovali v raziskavi, je bila starih 23 in 22 let. Sledijo študenti, ki so stari 24 let, trije so stari po 25 let. Dva pa 27 in 29 let. Povprečna starost študentov pa je skoraj 23 let (natančno 22,97 leta).

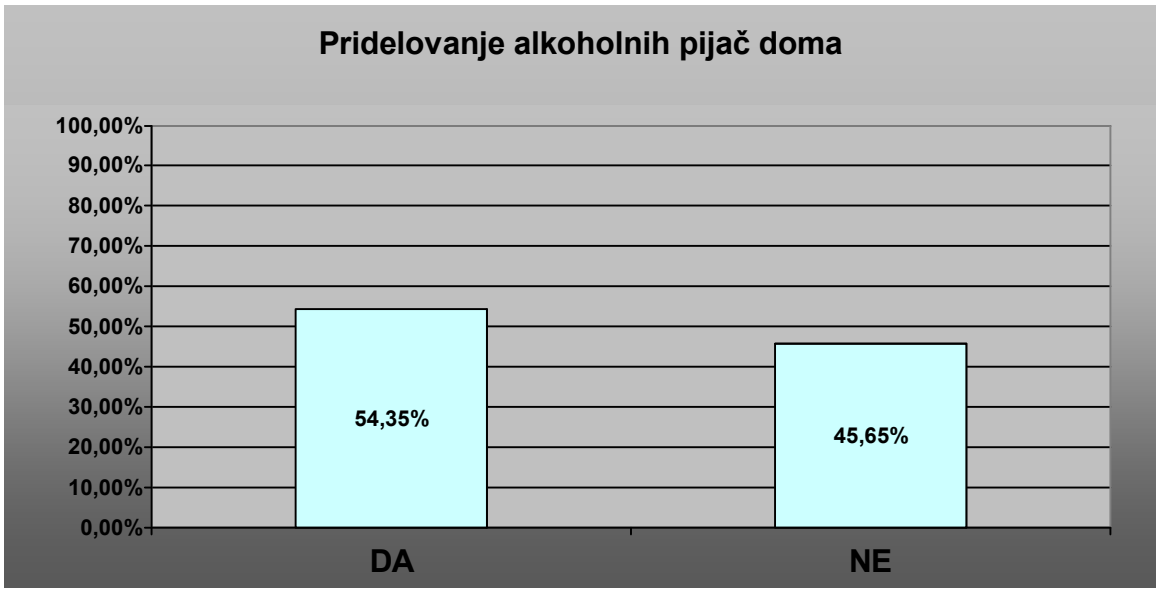
Iz teh podatkov lahko vidimo, da študenti precej redno izdelujejo letnike.

3. Ali ste v vaši družini kdaj pridelovali katero od alkoholnih pijač oziroma jo pridelujete še zdaj?

Tabela:3

	f	f (%)
DA	50	54,35 %
NE	42	45,65 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 3

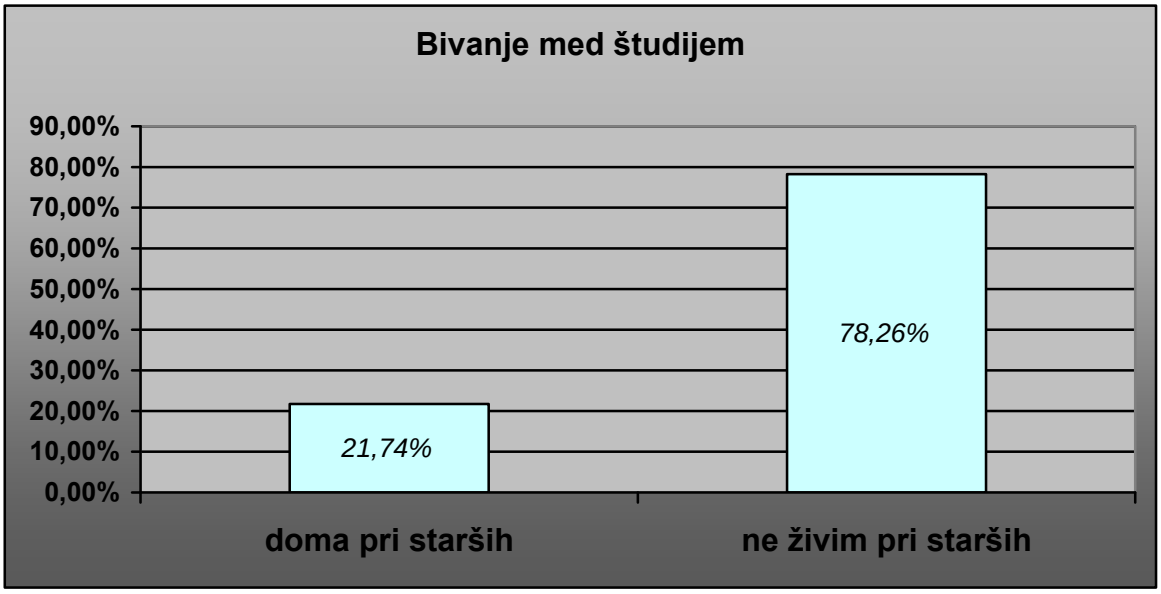

Kot vidimo iz grafa pri približno polovici (54,35 odstotka) študentov doma pridelujejo oziroma so pridelovali alkoholne pijače, pri malo manj kot polovici (45,65 odstotka) pa doma nikoli niso pridelovali alkoholnih pijač.

4. Kje živiš med študijem:

Tabela:4

	f	f (%)
doma pri starših	20	21,74 %
ne živim pri starših	72	78,26 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 4

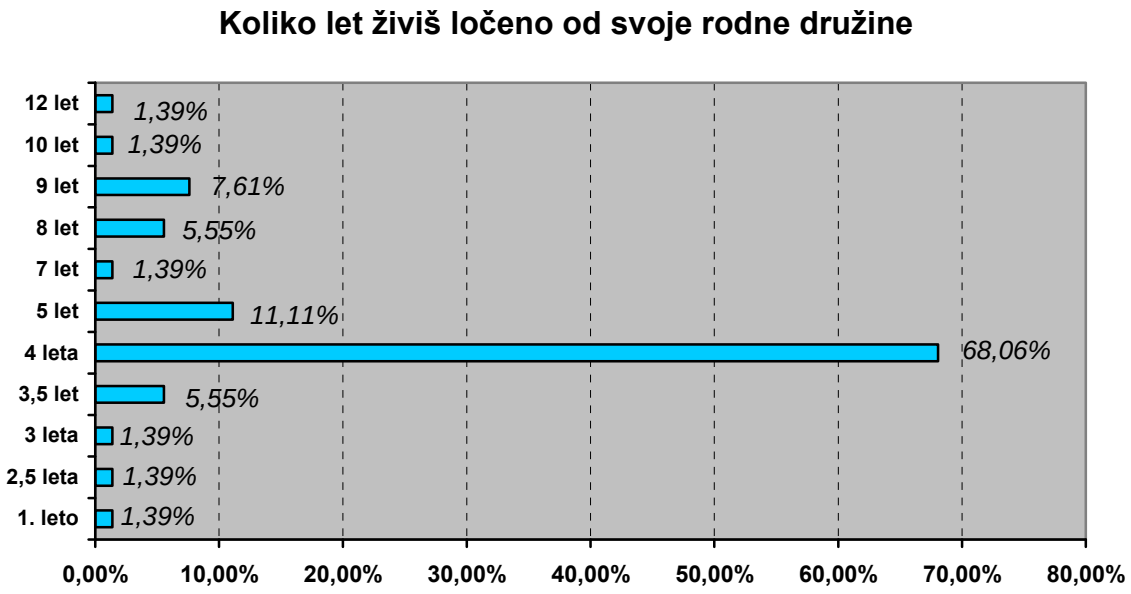

Skoraj 80 odstotkov študentov med študijem ne živi pri starših.

Koliko let že živiš ločeno od svoje rodne družine:

Tabela:5

	f	f (%)
1. leto	1	1,39 %
2,5 leta	1	1,39 %
3 leta	1	1,39 %
3,5 leta	4	5,55 %
4 leta	49	68,06 %
5 let	8	11,11 %
7 let	1	1,39 %
8 let	4	5,55 %
9 let	1	1,39 %
10 let	1	1,39 %
12 let	1	1,39 %
SKUPAJ	72	100 %

Graf 5

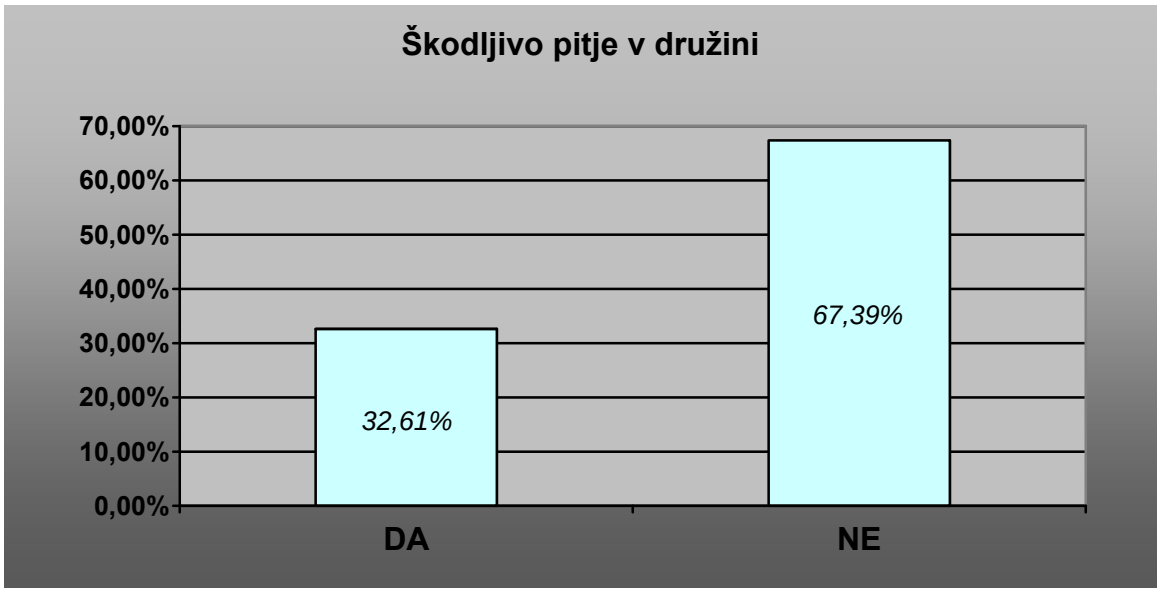

V povprečju študenti, ki med študijem ne živijo s svojo rodno družino, tako živijo štiri leta in pol.

5. Ali med tvojimi bližnjimi sorodniki (starši, starimi starši, brati, sestrami) kdo uživa alkoholne pijače tako, da to škoduje njemu ali komu drugemu?

Tabela:6

	f	f (%)
DA	30	32,61 %
NE	62	67,39 %
skupaj	92	100 %

Graf 6

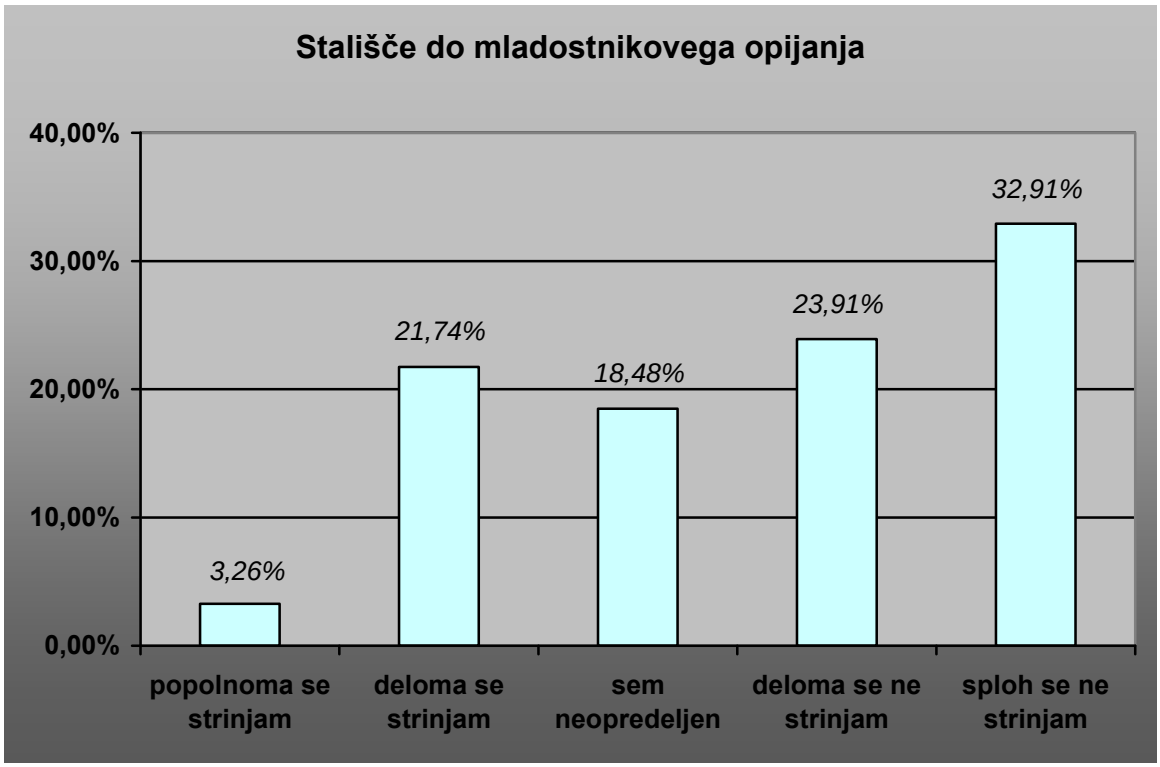

Študenti so 32,61-odstotno odgovorili, da med njihovimi bližnjimi sorodniki vsaj eden uživa alkoholne pijače tako, da to škoduje njemu ali komu drugemu. V 67,39 odstotka so odgovorili, da med njihovimi bližnjimi sorodniki nihče ne uživa alkoholne pijače tako, da bi to škodilo njemu ali komu drugemu.

6. Ob posebnih priložnostih se kot normalni pripadnik današnje mlade generacije mladostnik mora malo napiti. S tem stališčem se:

Tabela:7

	f	f (%)
popolnoma strinjam	3	3,26 %
deloma strinjam	20	21,74 %
sem neopredeljen	17	18,48 %
deloma ne strinjam	22	23,91 %
sploh ne strinjam	30	32,61 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 7

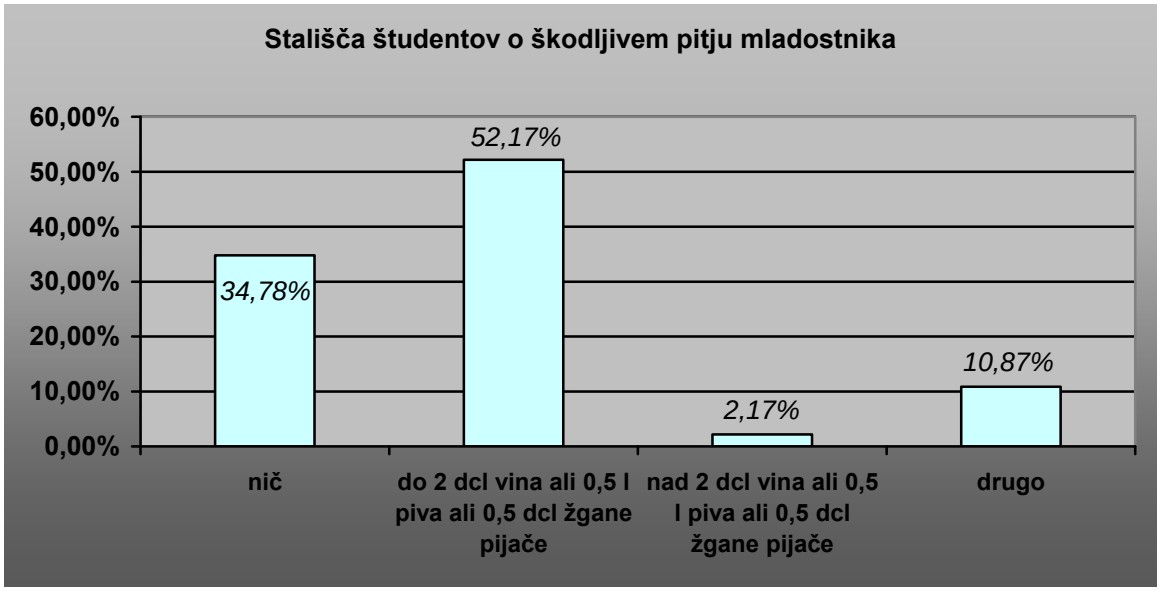

Da se mladostnik kot normalni pripadnik današnje mlade generacije mora malo napiti je odgovorilo 32,61 odstotka študentov. Deloma se jih s tem ne strinja 23,91 odstotka, 18,48 odstotka jih je neopredeljenih, 21,74 odstotka se jih strinja deloma. Le 3,26 odstotka se jih s tem, da se mladostnik v današnjih razmera mora malo napiti, popolnoma strinja.

7. Menim, da fant, ki je star 22 let, lahko redno vsak dan brez škode spije večino dni v tednu naslednjo količino alkohola:

Tabela:8

	f	f (%)
nič	32	34,78 %
do 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače	48	52,17 %
nad 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače	2	2,17 %
drugo	10	10,87 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 8

Pod drugo so navedli naslednje odgovore:

- ne ravno vsak dan,
- odvisno od situacije in od njega samega,
- redno tedensko ali dnevno uživanje jemljem kot pretirano pijančevanje,
- se ne strinjam, da lahko redno vsak dan več dni v tednu spije alkohol, mogoče samo kakšen dan v tednu,
- ob posebnih priložnostih, ne vsak dan,
- se strinjam z b, samo dodajam, da mora biti tudi kakšen dan brez, še vedno je pa bolje manj ali nič,
- odgovor b, vendar ne redno vsak dan, 1-2-krat na teden,
- odgovor b, vendar mislim, da ne vsak dan, občasno,
- kakšen kozarček alkohola med vikendi, na primer, ko gre ven,
- redno vsak dan nič, lahko kaj spije 1-2-krat na teden.

Študenti so pod drugo navedli odgovore, ki bi jih lahko uvrstili med odgovore nič alkohola in do 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače. Večina se je strinjala, da lahko zaužijejo do 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače, vendar poudarjajo, da takih količin ne smejo zaužiti vsak dan oziroma večino dni v tednu.

Če uvrstimo tudi odgovore, ki so jih študenti napisali pod drugo med prva dva mogoča odgovora, lahko rečemo, da le 2,17 odstotka študentov misli, da lahko fant, ki je star 22 let, redno vsak dan brez škode, večino dni v tednu spije nad 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače. Kar 97,83 odstotka študentov pa se strinja, da je to prevelika količina alkohola, ki bi jo mladostnik, star 22 let, lahko spil brez škode.

Odgovori, ki so navedeni pod a, b in v našem primeru tudi pod e, se skladajo s stališčem Svetovne zdravstvene organizacije, ki je določila za razmeroma varno količino alkohola oziroma za zgornjo mejo manj škodljivega pitja:

- 14 meric alkohola na teden za moške in
- sedem meric za ženske.

Upoštevati pa morajo še:

- da so od dva do trije dnevi v tednu povsem brez alkohola.

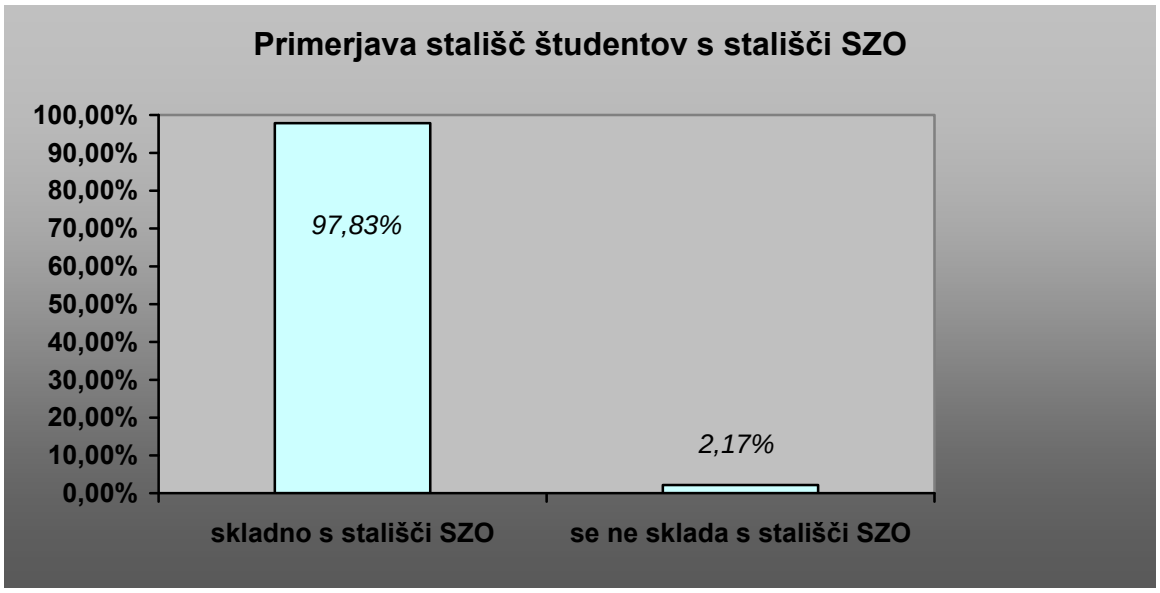
Svetovna zdravstvena organizacija je določila še druge pogoje, ki jih moramo upoštevati, da ne bi bilo čezmernega škodljivega pitja, ki sem jih podrobneje navedla pri teoretičnem delu, v podpoglavju Škodljivo pitje.

Iz odgovorov študentov lahko tako preverimo, koliko se ti skladajo s stališči Svetovne zdravstvene organizacije.

Tabela:9

	f	f (%)
Skladno s stališči SZO	90	97,83 %
Se ne sklada s stališči SZO	2	2,17 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 9

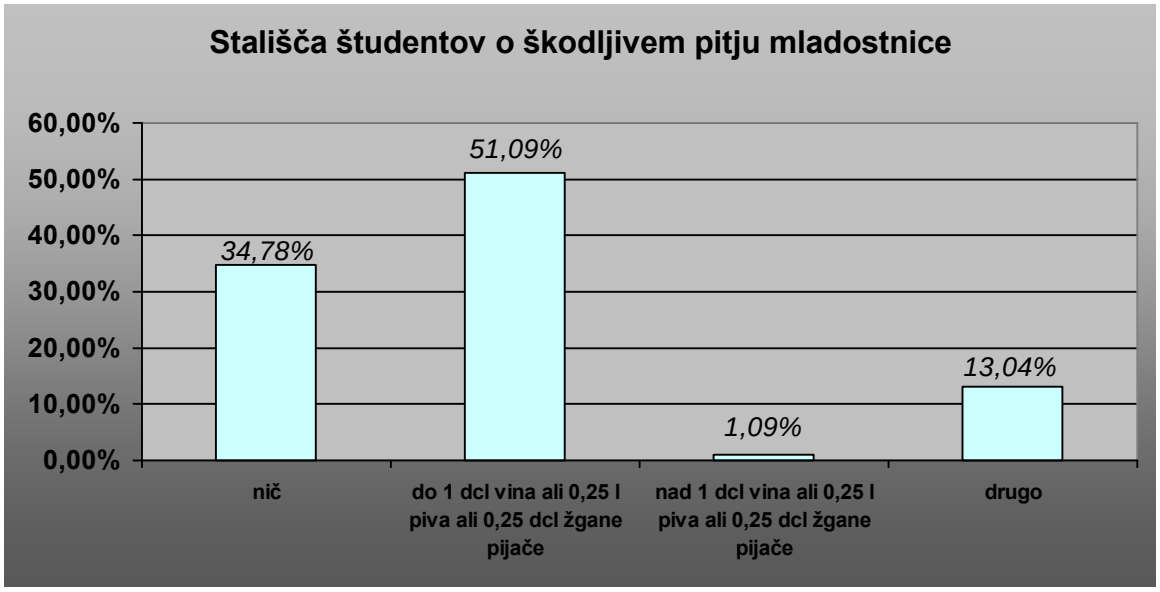

Vidimo, da se večina študentov, kar 97,83 odstotka strinja s stališči SZO glede zgornje meje manj škodljivega pitja. Le dva študenta oziroma 2,17 odstotka se s tem ne strinjata. Mislim, da je tako velik delež študentov, ki ima pri tem vprašanju podobna stališča kot SZO zato, ker je to dokaj teoretično vprašanje in so o tem študenti veliko slišali na predavanjih pri predmetu zasvojenost, prav tako so ti podatki napisani v strokovni literaturi, ki so jo oziroma jo bodo gotovo prebirali pred izpitom.

8. Menim, da dekle, ki je staro 22 let, lahko redno vsak dan brez škode spije večino dni v tednu naslednjo količino alkohola:

Tabela:10

	f	f (%)
nič	32	34,78 %
do 1 dcl vina ali 0,25 l piva ali 0,25 dcl žgane pijače	47	51,09 %
nad 1 dcl vina ali 0,25 l piva ali 0,25 dcl žgane pijače	1	1,09 %
drugo	12	13,04 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 10

Pod drugo so navedli naslednje odgovore:

- 1 dcl vina, npr: 2-krat na teden,
- ne vem zakaj razlika med spoloma, enako kot fantje do 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače,
- enako kot fantje, nad 2 dcl vina ali druge alkoholne pijače, ki vsebuje enako količino alkohola,
- ne ravno vsak dan,
- odvisno od situacije in od nje same,
- redno vsak teden ali vsak dan uživanje jemljem kot pretirano pijančevanje,
- pretirano se mi zdi redno več dni v tednu, mogoče le ob kakšni priložnosti, in še to zmerno,
- se strinjam z b, samo, da je kakšen dan brez, še vedno pa menim, da je bolje manj ali nič,

- odgovor b, vendar 1-2-krat na teden,
- vsak dan ne, 1-2-krat na teden,
- kakšen kozarček alkohola med vikendi, ko gre na primer ven.

Študenti so pod drugo večinoma napisali odgovore, ki jih lahko uvrstimo med prva dva mogoča odgovora. Dva odgovora, ki so jih navedli pod drugo (ne vem, zakaj razlika med spoloma, enako kot fantje do 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače) in enako kot fantje, nad 2 dcl vina ali druge alkoholne pijače, ki vsebuje enako količino alkohola, pa lahko uvrstimo pod mogoči odgovor c (nad 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače).

Odgovori, ki so navedeni pod a, b in deset odgovorov pod e, se skladajo s stališčem Svetovne zdravstvene organizacije, ki je določila za razmeroma varno količino alkohola oziroma za zgornjo mejo manj škodljivega pitja:

- 14 meric alkohola na teden za moške in
- sedem meric za ženske.

Morajo pa še upoštevati:

- da so od dva do trije dnevi v tednu povsem brez alkohola,

Svetovna zdravstvena organizacija je določila še druge pogoje, ki jih moramo upoštevati, da ne bi bilo čezmernega škodljivega pitja, ki sem jih podrobneje navedla pri teoretičnem delu, v podpoglavju Škodljivo pitje.

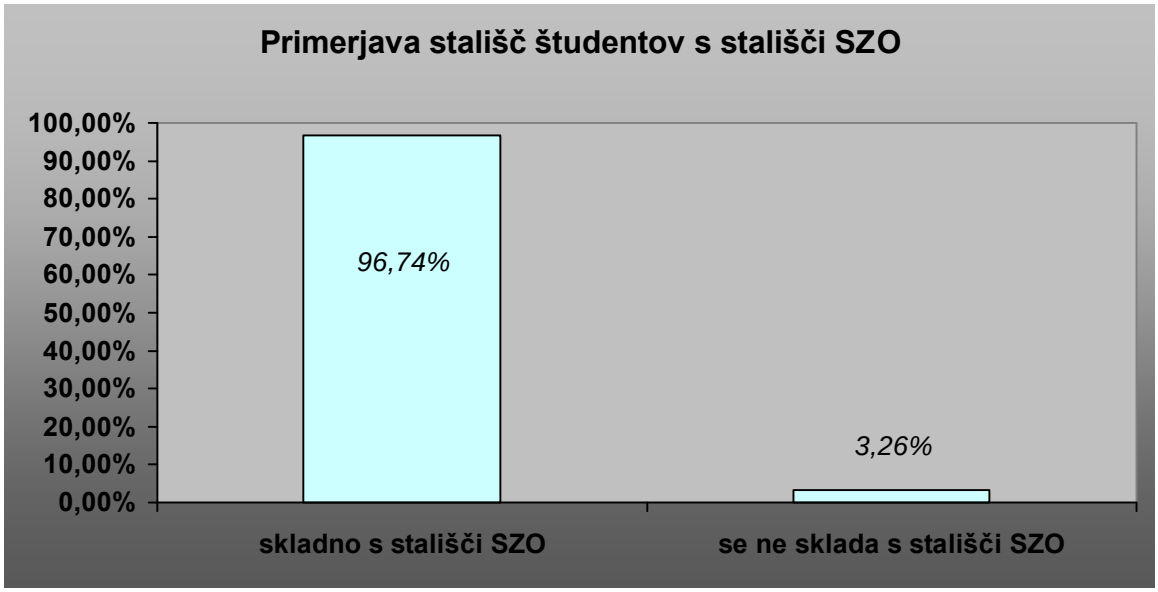
En odgovor, ki je naveden pod c, in dva odgovora (ne vem, zakaj razlika med spoloma, enako kot fantje do 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače in enako kot fantje, nad 2 dcl vina ali druge alkoholne pijače, ki vsebuje enako količino alkohola), ki sta navedena pod e, se ne skladata s stališči SZO glede zgornje meje manj škodljivega pitja.

Iz odgovorov študentov lahko tako preverimo, koliko se ti odgovori skladajo s stališči Svetovne zdravstvene organizacije.

Tabela:11

	f	f (%)
Skladno s stališči SZO	89	96,74 %
Se ne sklada s stališči SZO	3	3,26 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 11

Vidimo, da se večina študentov, kar 96,74 odstotka, strinja s stališči SZO glede zgornje meje manj škodljivega pitja. Le dva študenta oziroma 2,17 odstotka se s tem ne strinja. Mislim, da je tako velik delež študentov, ki ima pri tem vprašanju podobno stališče kot SZO zato, ker je to dokaj teoretično vprašanje in so o tem študenti veliko slišali na predavanjih pri predmetu zasvojenost, prav tako so ti podatki napisani v strokovni literaturi, ki so jo oziroma jo gotovo bodo prebirali pred izpitom.

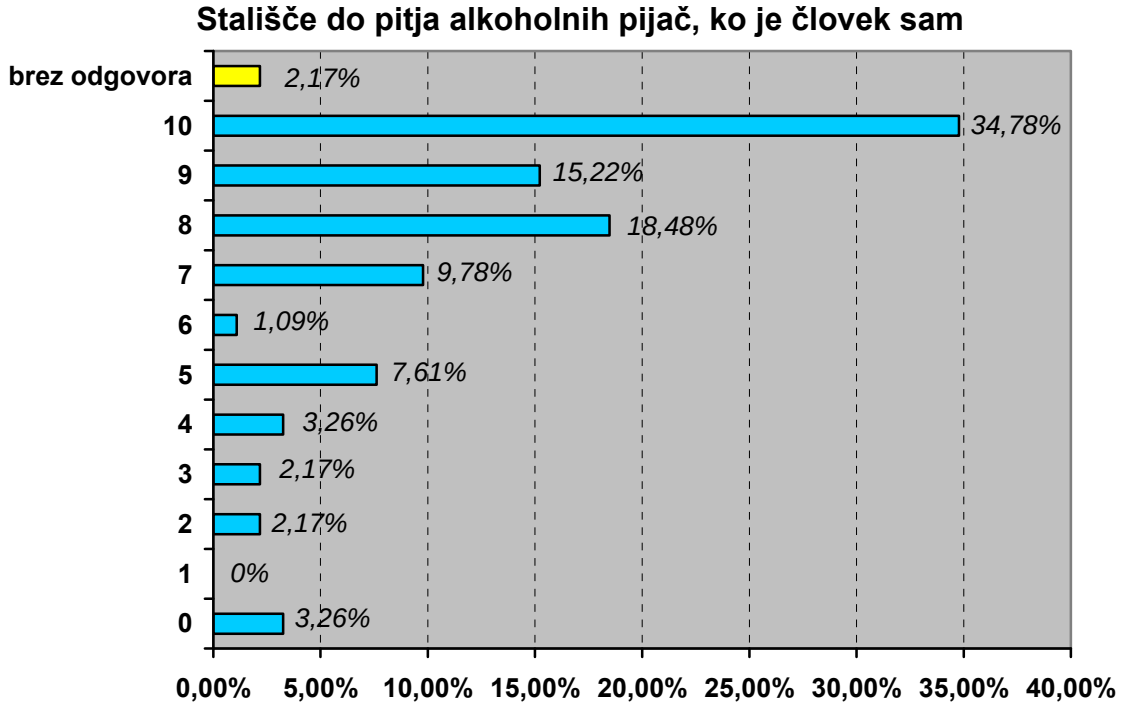
9. Spodaj je našteto nekaj položajev, kjer ljudje pijejo alkoholne pijače. Označi za vsakega od njih, kako nevarno se ti zdi pitje alkoholnih pijač: oznaka 0 pomeni povsem nenevarno, oznaka 10 pomeni skrajno nevarno.

a) ko je človek sam:

Tabela:12

	f	f (%)
0	3	3,26 %
1	0	0 %
2	2	2,17 %
3	2	2,17 %
4	3	3,26 %
5	7	7,61 %
6	1	1,09 %
7	9	9,78 %
8	17	18,48 %
9	14	15,22 %
10	32	34,78 %
brez odgovora	2	2,17 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 12

Da je pitje alkoholnih pijač skrajno nevarno, ko je človek sam, meni 34,78 odstotka študentov. Iz tabele ali grafa lahko vidimo, da je večina študentov obkrožila številke od osem

do deset. Tako vidimo, da se večini (68,48 odstotka) študentov zdi zelo nevarno pitje alkoholnih pijač, ko je človek sam.

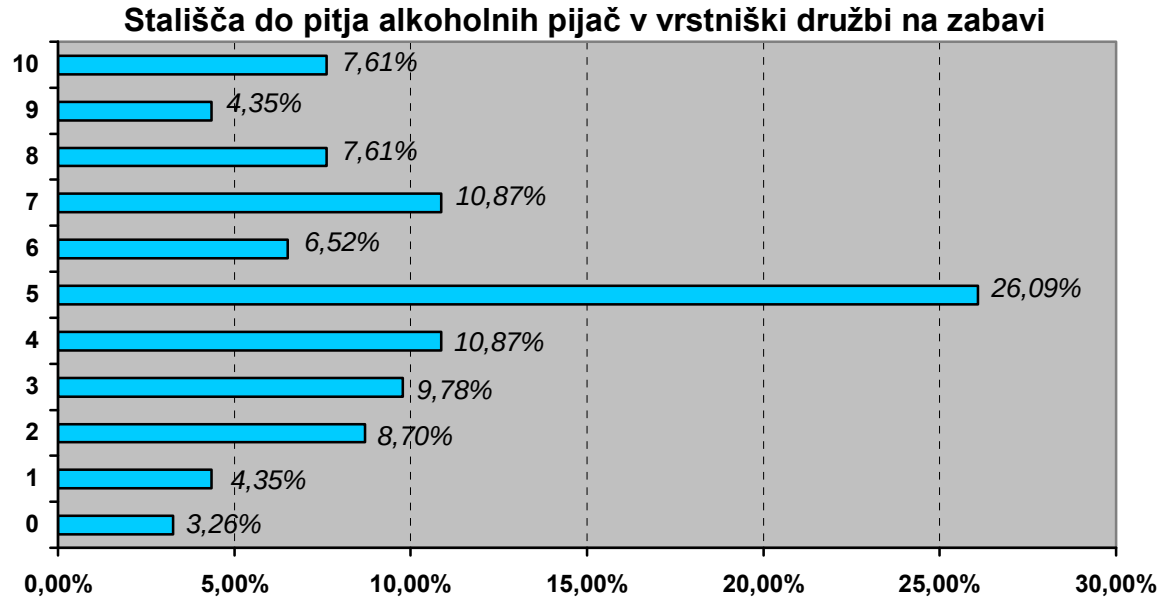
Aritmetična sredina ocen, ki so jih študenti obkrožili glede nevarnosti pitja alkoholnih pijač, ko je človek sam, je 7,87. Standardni odklon pa je 2,54.

b) v vrstniški družbi na zabavi

Tabela:13

	f	f (%)
0	3	3,26 %
1	4	4,35 %
2	8	8,70 %
3	9	9,78 %
4	10	10,87 %
5	24	26,09 %
6	6	6,52 %
7	10	10,87 %
8	7	7,61 %
9	4	4,35 %
10	7	7,61 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 13

Pitje alkoholnih pijač v vrstniški družbi na zabavi se študentom zdi srednje nevarno, saj je njihova povprečna ocena nevarnosti pitja v tej okoliščini 5,16. Iz grafa lahko vidimo, da je največ študentov (26,09 odstotka) obkrožilo številko pet, kar je srednja nevarnost pitja.

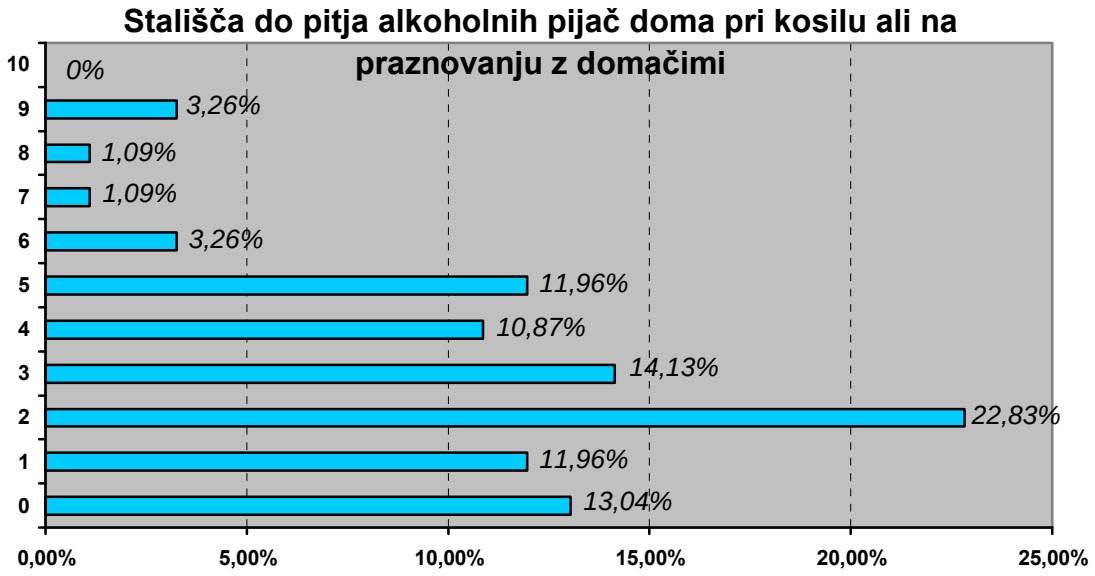
Večina študentov je obkrožila številke od tri do sedem, skupaj je bilo takšnih študentov 64,13 odstotka. Standardni odklon je 2,56.

c) doma pri kosilu ali na praznovanju z domačimi

Tabela:14

	f	f (%)
0	12	13,04 %
1	11	11,96 %
2	21	22,83 %
3	13	14,13 %
4	10	10,87 %
5	11	11,96 %
6	3	3,26 %
7	1	1,09 %
8	1	1,09 %
9	3	3,26 %
10		
SKUPAJ	92	100 %

Graf 14

Stališča študentov do pitja alkoholnih pijač doma pri kosilu ali na praznovanju z domačimi so zelo strpna. Kot lahko vidimo, meni velika večina študentov, da je pitje v takšnih okoliščinah manj nevarno, saj je kar 84,79 odstotka študentov obkrožilo številke od nič do pet.

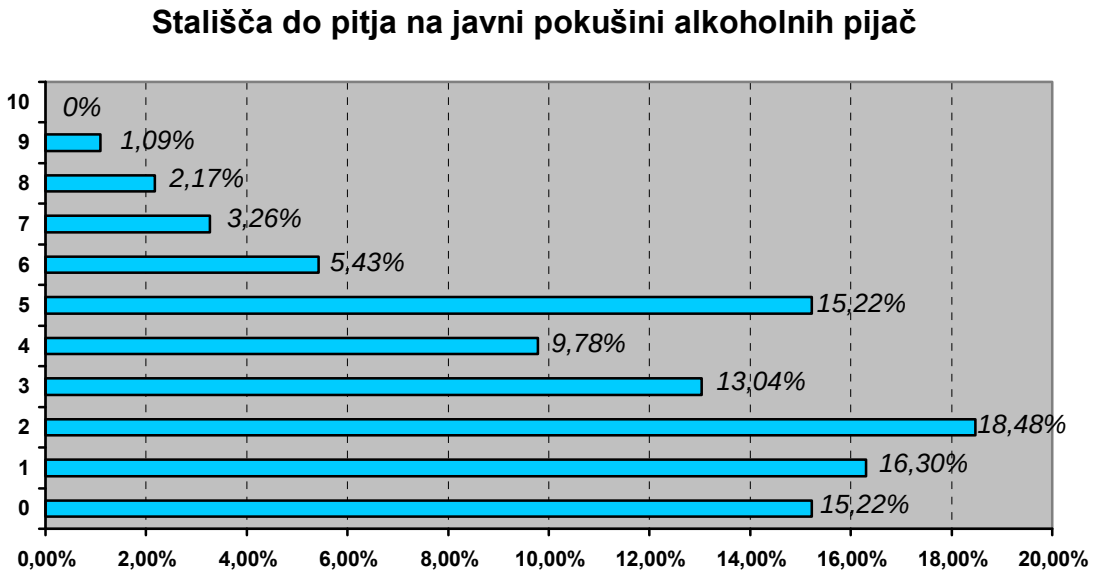
Aritmetična sredina ocen, ki so jih študenti obkrožili pri ocenjevanju nevarnosti pitja alkoholnih pijač doma pri kosilu ali na praznovanju z domačimi, je 2,68. Standardni odklon pa 2,10.

č) na javni pokušini alkoholnih pijač

Tabela:15

	f	f (%)
0	14	15,22 %
1	15	16,30 %
2	17	18,48 %
3	12	13,04 %
4	9	9,78 %
5	14	15,22 %
6	5	5,43 %
7	3	3,26 %
8	2	2,17 %
9	1	1,09 %
10		
SKUPAJ	92	100%

Graf 15

Do pitja na javni pokušini alkoholnih pijač so študenti precej strpni. Kar 88,04 odstotka študentov je obkrožilo števila od nič do pet.

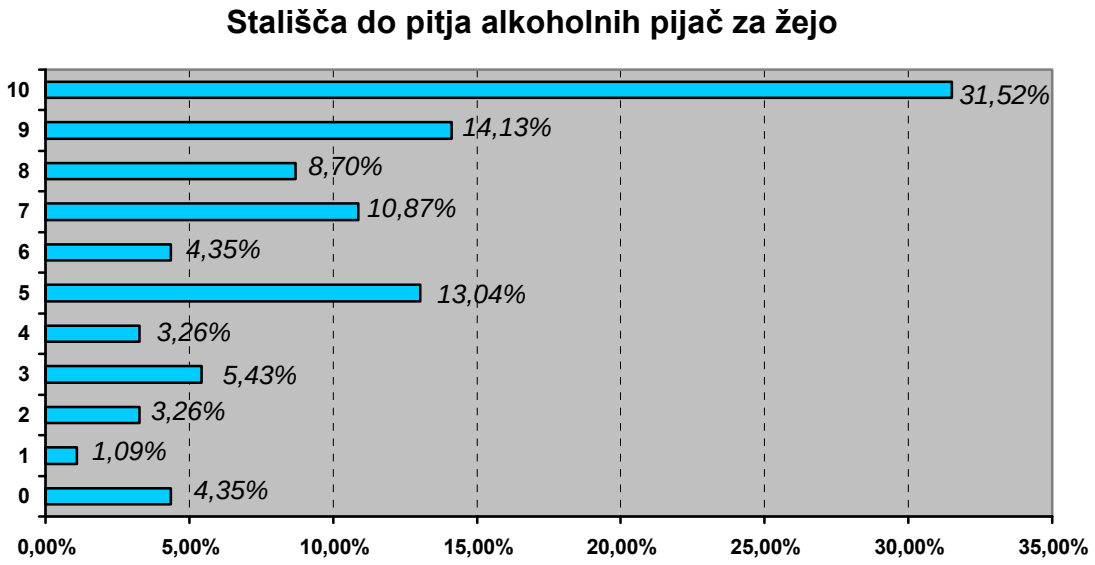
Aritmetična sredina ocen, ki so jih študenti obkrožili pri ocenjevanju nevarnosti pitja alkoholnih pijač na javni pokušini, je 2,90. Standardni odklon pa 2,20.

d) za žejo

Tabela:16

	f	f (%)
0	4	4,35 %
1	1	1,09 %
2	3	3,26 %
3	5	5,43 %
4	3	3,26 %
5	12	13,04 %
6	4	4,35 %
7	10	10,87 %
8	8	8,70 %
9	13	14,13 %
10	29	31,52 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 16

Ena tretjina oziroma 31,52 odstotka študentov misli, da je pitje alkoholnih pijač zaradi žeje skrajno nevarno. Skupaj pa več kot polovica študentov (54,35 odstotka) misli, da je pitje alkoholnih pijač zaradi žeje zelo nevarno.

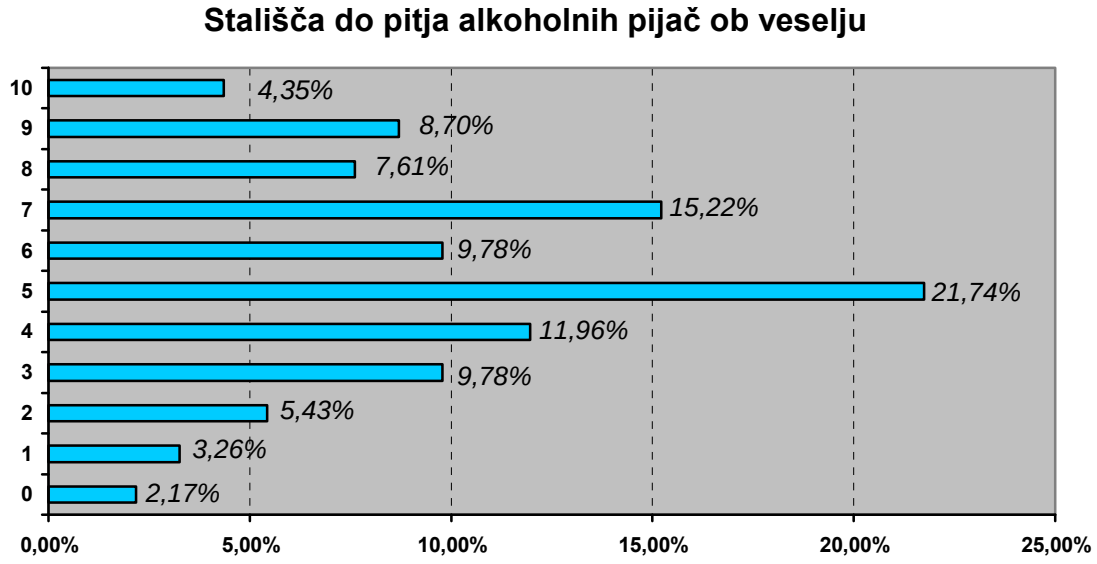
Aritmetična sredina ocen, ki so jih študenti obkrožili pri ocenjevanju nevarnosti pitja alkoholnih pijač za žejo, je 7,16. Standardni odklon pa 2,92.

e) ob veselju

Tabela:17

	f	f (%)
0	2	2,17 %
1	3	3,26 %
2	5	5,43 %
3	9	9,78 %
4	11	11,96 %
5	20	21,74 %
6	9	9,78 %
7	14	15,22 %
8	7	7,61 %
9	8	8,70 %
10	4	4,35 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 17

Študenti so dokaj strpni do pitja alkoholnih pijač ob veselju. Večina študentov (68,48 odstotka) je obkrožila odgovore od tri do sedem.

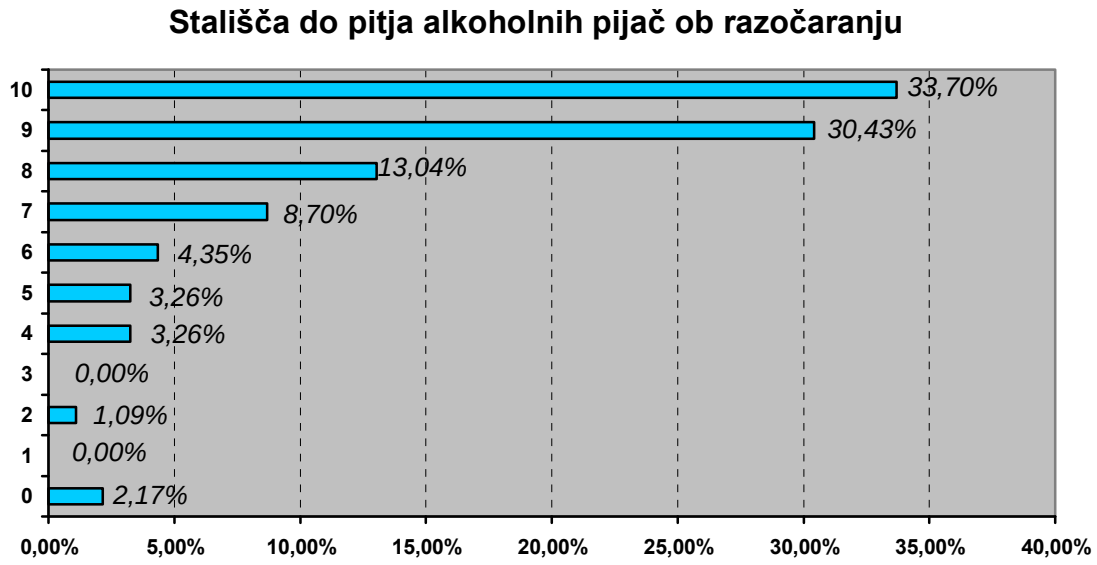
Aritmetična sredina ocen, ki so jih študenti obkrožili pri ocenjevanju nevarnosti pitja alkoholnih pijač ob veselju, je 5,48. Standardni odklon pa je 2,34.

f) ob razočaranju

Tabela:18

	f	f (%)
0	2	2,17 %
1		
2	1	1,09 %
3		
4	3	3,26 %
5	3	3,26 %
6	4	4,35 %
7	8	8,70 %
8	12	13,04 %
9	28	30,43 %
10	31	33,70 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 18

Dobri tretjini (33,70 odstotka) študentov se zdi, da je pitje alkoholnih pijač ob razočaranju skrajno nevarno. Naslednji tretjini (30,43 odstotka) se pitje v takšnih okoliščinah zdi prav tako zelo, zelo nevarno. Tako lahko rečemo, da študentje v 77,17 odstotka mislijo, da je pitje alkoholnih pijač ob razočaranju zelo nevarno.

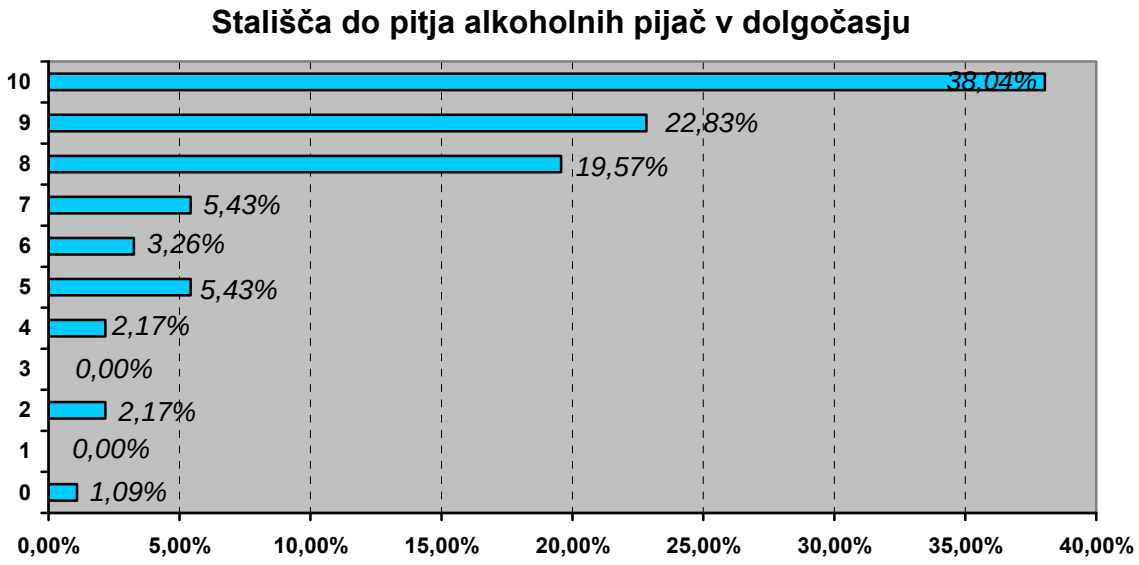
Aritmetična sredina ocen, ki so jih študenti obkrožili pri ocenjevanju nevarnosti pitja alkoholnih pijač ob razočaranju, je 8,34. Standardni odklon pa 2,10.

g) v dolgočasju

Tabela:19

	f	f (%)
0	1	1,09 %
1		
2	2	2,17 %
3		
4	2	2,17 %
5	5	5,43 %
6	3	3,26 %
7	5	5,43 %
8	18	19,57 %
9	21	22,83 %
10	35	38,04 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 19

Da je pitje alkoholnih pijač v dolgočasju skrajno nevarno, meni 38,04 odstotka študentov. Če tem študentom prištejemo še študente, ki so obkrožili oceno osem in devet, lahko rečemo, da 80,44 odstotka študentov meni, da je pitje v dolgočasju zelo nevarno.

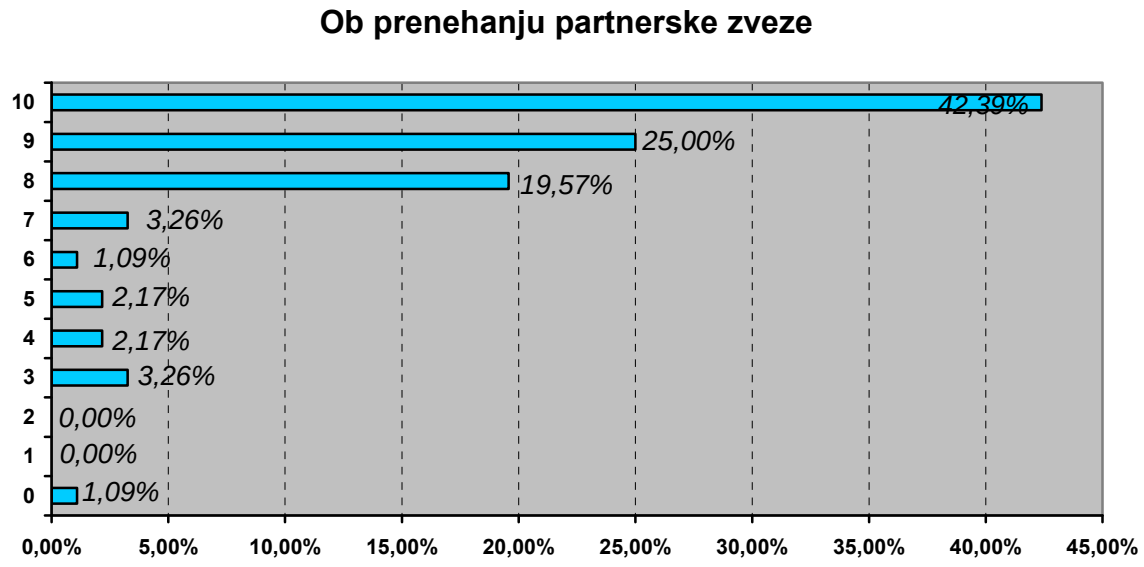
Aritmetična sredina ocen, ki so jih študenti obkrožili pri ocenjevanju nevarnosti pitja alkoholnih pijač v dolgočasju, je 8,40. Standardni odklon je 2,02

h) ob prenehanju partnerske zveze

Tabela:20

	f	f (%)
0	1	1,09 %
1		
2		
3	3	3,26 %
4	2	2,17 %
5	2	2,17 %
6	1	1,09 %
7	3	3,26 %
8	18	19,57 %
9	23	25,00 %
10	39	42,39 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 20

Ob prenehanju partnerske zveze je 86,96 odstotka študentov pitje alkoholnih pijač označilo za zelo nevarno. Od tega jih 42,39 odstotka meni, da je pitje v takšnih okoliščinah skrajno nevarno.

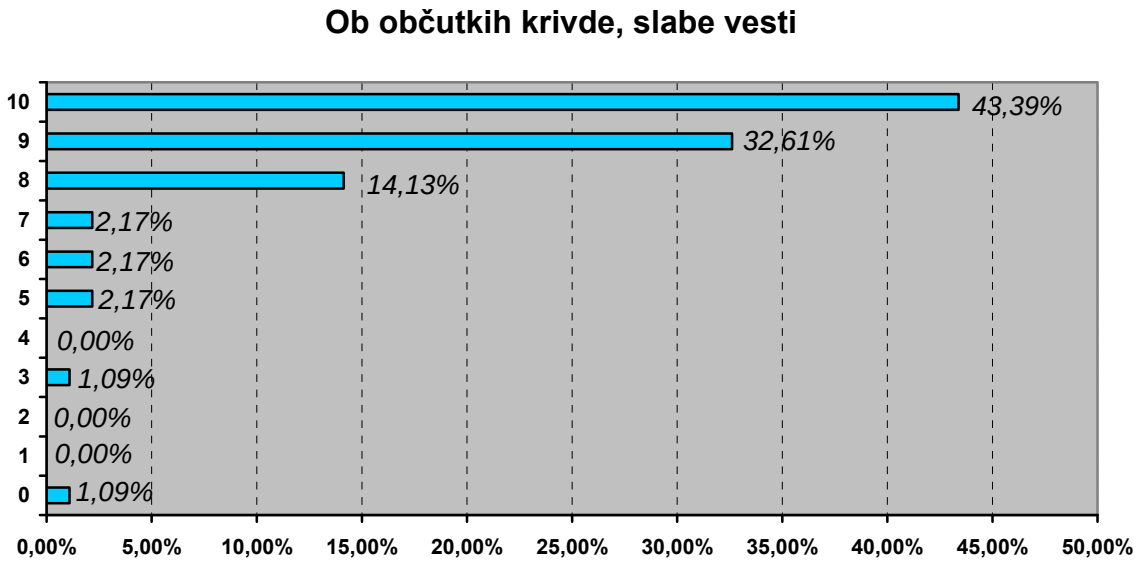
Aritmetična sredina ocen, ki so jih študenti obkrožili pri ocenjevanju nevarnosti pitja alkoholnih pijač ob prenehanju partnerske zveze, je 8,64. Standardni odklon pa 1,91.

i) ob občutkih krivde, slabe vesti

Tabela:21

	f	f (%)
0	1	1,09 %
1		
2		
3	1	1,09 %
4		
5	2	2,17 %
6	3	2,17 %
7	3	2,17 %
8	13	14,13 %
9	30	32,61 %
10	39	43,39 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 21

Kot zelo nevarno je 90,13 odstotka študentov označilo pitje alkoholnih pijač ob občutkih krivde in slabe vesti. Od tega jih 43,39 odstotka meni, da je pitje v takih okoliščinah skrajno nevarno.

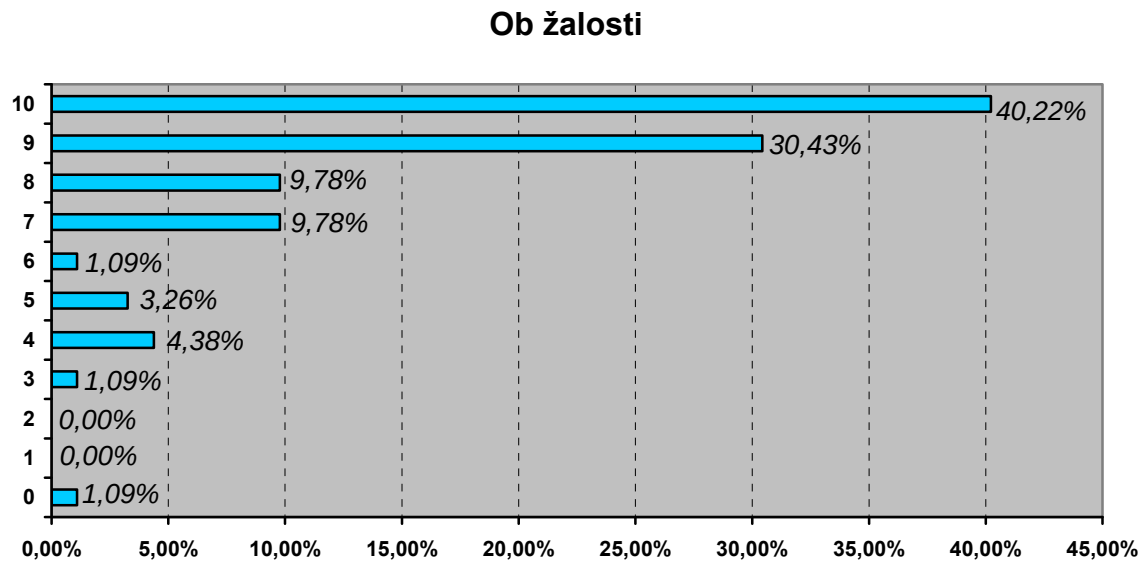
Aritmetična sredina ocen, ki so jih študenti obkrožili pri ocenjevanju nevarnosti pitja alkoholnih pijač ob občutkih krivde in slabe vesti, je 8,87. Standardni odklon pa 1,61.

j) ob žalosti

Tabela: 22

	f	f (%)
0	1	1,09 %
1		
2		
3	1	1,09 %
4	4	4,38 %
5	3	3,26 %
6	1	1,09 %
7	9	9,78 %
8	8	9,78 %
9	28	30,43 %
10	37	40,22 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 22

Kot skrajno nevarno je 40,22 odstotka študentov označilo pitje alkoholnih pijač ob žalosti, prav tako 30,43 odstotka študentov misli, da je pitje v takih okoliščinah zelo, zelo nevarno.

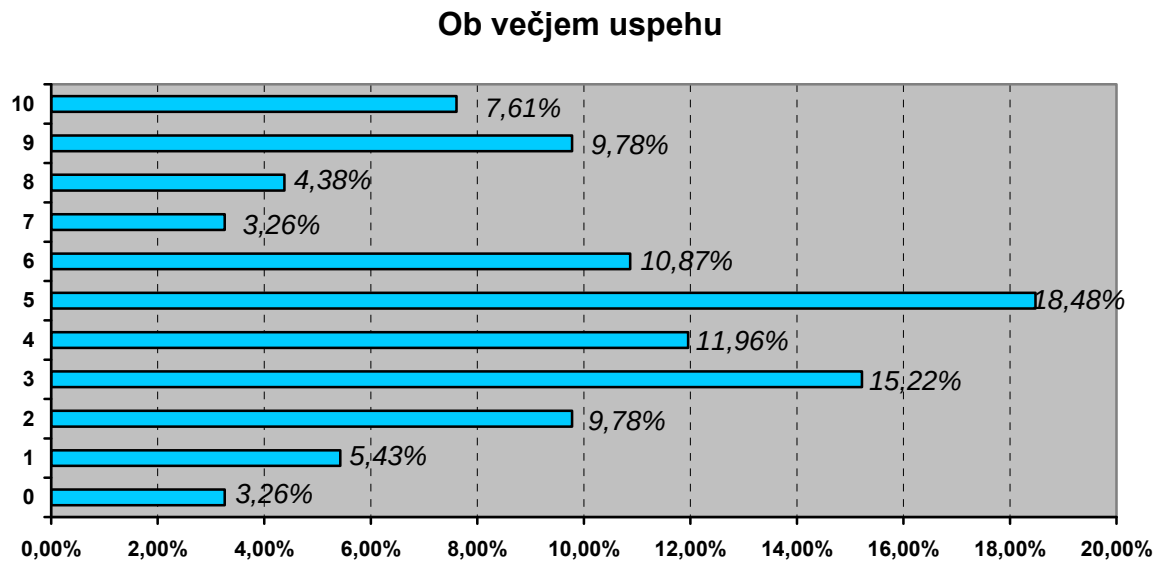
Aritmetična sredina ocen, ki so jih študenti obkrožili pri ocenjevanju nevarnosti pitja alkoholnih pijač ob žalosti, je 8,58. Standardni odklon pa 1,92.

k) ob večjem uspehu

Tabela:23

	f	f (%)
0	3	3,26 %
1	5	5,43 %
2	9	9,78 %
3	14	15,22 %
4	11	11,96 %
5	17	18,48 %
6	10	10,87 %
7	3	3,26 %
8	4	4,38 %
9	9	9,78 %
10	7	7,61 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 23

Stališča študentov do pitja alkoholnih pijač ob večjem uspehu so skoncentrirana predvsem okrog ocene pet. Da je pitje ob večjem uspehu srednje nevarno, meni 41,31 odstotka študentov. To so tisti študenti, ki so obkrožili ocene od štiri do šest.

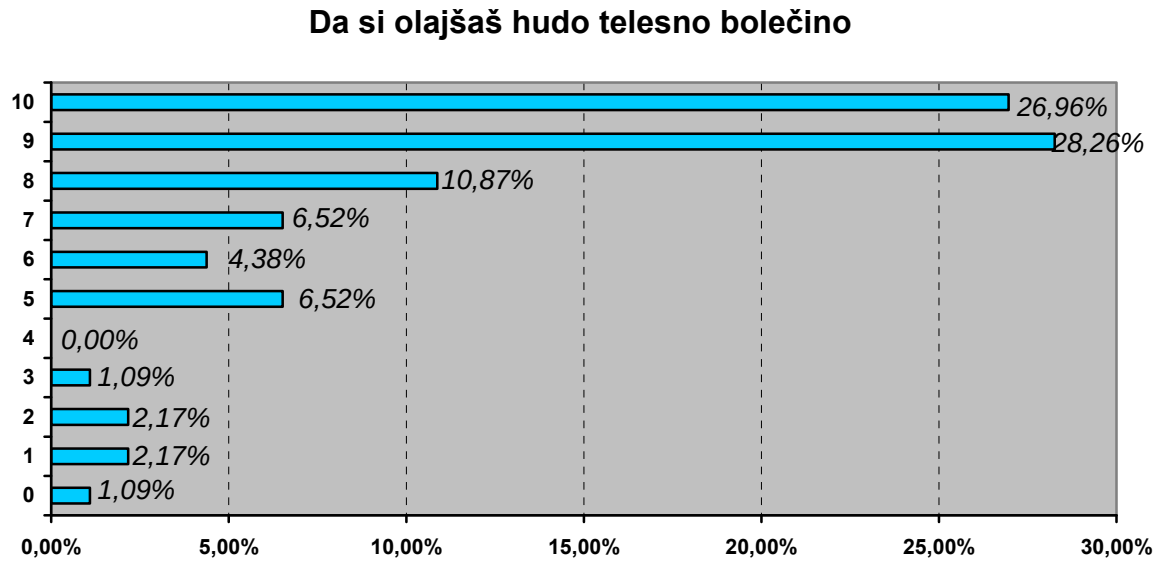
Aritmetična sredina ocen, ki so jih študenti obkrožili pri ocenjevanju nevarnosti pitja alkoholnih pijač ob večjem uspehu, je 4,98. Standardni odklon pa 2,62.

l) da si olajšaš hudo telesno bolečino

Tabela:24

	f	f (%)
0	1	1,09 %
1	2	2,17 %
2	2	2,17 %
3	1	1,09 %
4		
5	6	6,52 %
6	4	4,38 %
7	6	6,52 %
8	10	10,87 %
9	26	28,26 %
10	34	26,96 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 24

Kot zelo nevarno pitje alkoholnih pijač, da si olajšaš hudo telesno bolečino, je označilo 66,09 odstotka študentov.

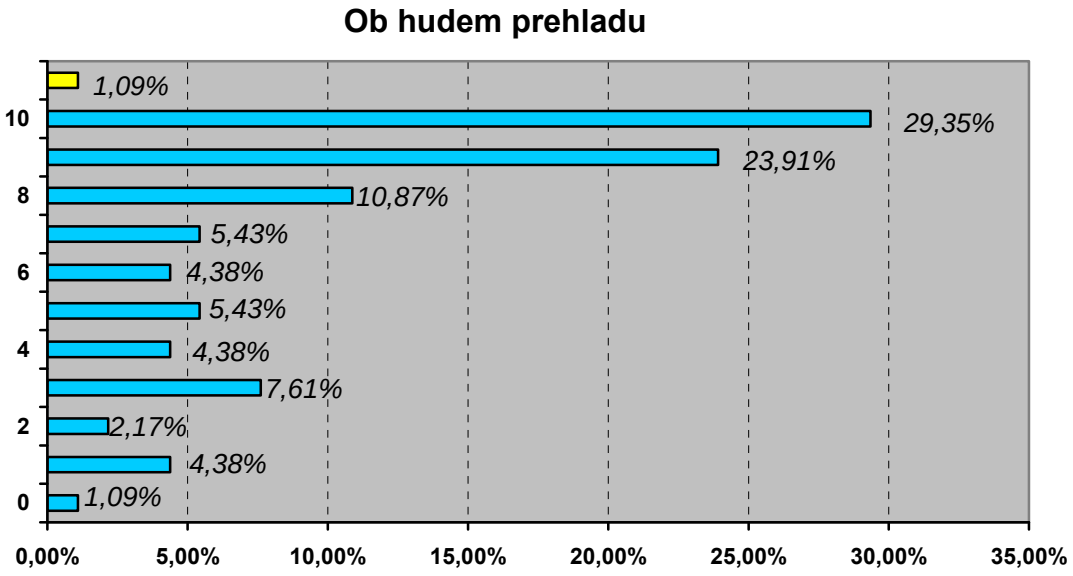
Aritmetična sredina ocen, ki so jih študenti obkrožili pri ocenjevanju nevarnosti pitja alkoholnih pijač, da si olajšaš hudo telesno bolečino, je 8,25. Standardni odklon pa 2,31.

m) ob hudem prehladu

Tabela:25

	f	f (%)
0	1	1,09 %
1	4	4,38 %
2	2	2,17 %
3	7	7,61 %
4	4	4,38 %
5	5	5,43 %
6	4	4,38 %
7	5	5,43 %
8	10	10,87 %
9	22	23,91 %
10	27	29,35 %
brez odgovora	1	1,09 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 25

Pitje alkoholnih pijač ob hudem prehladu kot zelo nevarno je označilo 64,13 odstotka študentov.

Aritmetična sredina ocen, ki so jih študenti obkrožili pri ocenjevanju nevarnosti pitja alkoholnih pijač ob hudem prehladu, je 7,44, standardni odklon pa 2,85.

n) drugo (kaj?)

Večina študentov pod drugo ni napisala ničesar. Pet študentov je napisalo tudi svoje zamisli in jih ocenilo, in sicer:

- ko vozi avto, ocena nevarnosti pitja: 10,
- na »žurih« enkrat na teden, ocena nevarnosti pitja: 3,
- med nosečnostjo, ocena nevarnosti pitja: 9,
- ker nočeš izstopati, ocena nevarnosti pitja: 9,
- smrt bližnjega, ocena nevarnosti pitja: 10.

V naslednji razpredelnici so prikazani aritmetična sredina in standardni odkloni za vse okoliščine, do katerih so študenti izrazili svoje stališče glede nevarnosti pitja alkoholnih pijač v devetem vprašanju.

Tabela:26

	$\overline{x}$	s
a	7,87	2,54
b	5,16	2,56
c	2,68	2,1
č	2,9	2,2
d	7,16	2,92
e	5,48	2,34
f	8,34	2,1
g	8,4	2,02
h	8,64	1,91
i	8,87	1,61
j	8,58	1,92
k	4,98	2,62
l	8,25	2,31
m	7,44	2,85

Študenti so najmanj strpni do pitja alkoholnih pijač ob žalosti, saj je aritmetična sredina odgovorov 8,87.

Najbolj so strpni do pitja alkoholnih pijač ob pitju doma pri kosilu ali na praznovanju z domačimi. Aritmetična sredina odgovorov je samo 2,68.

Standardni odklon je največji, in sicer 2,92, pri izražanju stališč študentov do nevarnosti pitja alkoholnih pijač za žejo. To kaže na to, da so imeli študenti pri tem vprašanju najbolj različna stališča in so bili tako odgovori najbolj razpršeni od aritmetične sredine, ki je 7,16.

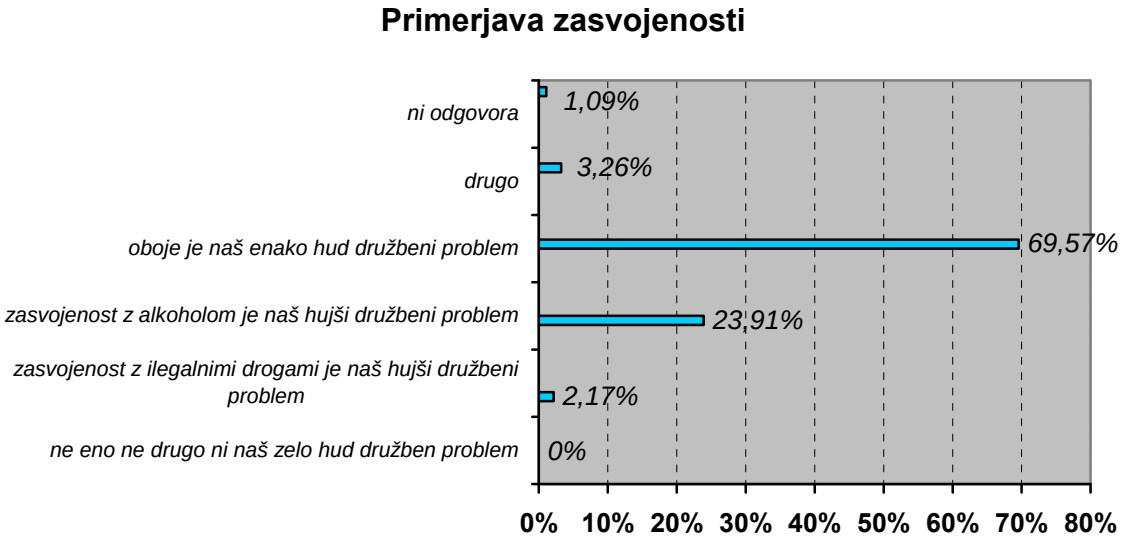
Najmanjši standardni odklon 1,61 je pri izražanju stališč študentov do nevarnosti pitja alkoholnih pijač ob občutkih krivde in slabe vesti. To pomeni, da so bili tukaj odgovori študentov najbolj enotni in najbolj skoncentrirani okrog aritmetične sredine, ki je 8,87.

10**. Če primerjam vse zasvojenosti z nedovoljenimi drogami in vse zasvojenosti z alkoholom, menim:**

Tabela:27

	f	f (%)
ne eno ne drugi ni naš zelo hud družben problem	0	0 %
zasvojenost z ilegalnimi drogami je naš hujši družbeni problem	2	2,17 %
zasvojenost z alkoholom je naš hujši družbeni problem	22	23,91 %
oboje je naš enako hud družbeni problem	64	69,57 %
drugo	3	3,26 %
ni odgovora	1	1,09 %
SKUPAJ	92	100 %

Graf 26

Pod drugo so trije študenti navedli:

- Oboje je izredno hud družbeni problem. Vsekakor pa je zasvojenost z alkoholom najhujša in najslabša oblika zasvojenosti.
- Oboje je naš zelo hud družbeni problem.
- Zasvojenci z alkoholom so bolj vidni in dajejo občutek, da je to večji problem. Ilegalne droge so bolj skrite in imamo zato občutek, da jih je manj. Zato mislim, da je zasvojenost z ilegalnimi drogami hujši problem.

Vse tri odgovore, ki so jih študenti navedli pod drugo, lahko uvrstimo pod že definirane kategorije, in sicer:

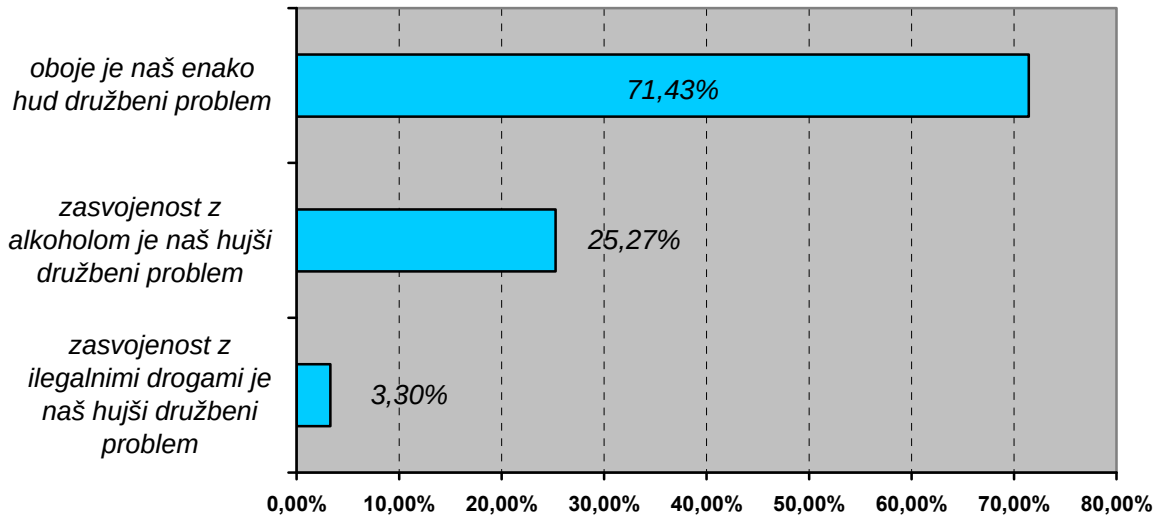
- Oboje je izredno hud družbeni problem. Vsekakor pa je zasvojenost z alkoholom najhujša in najslabša oblika zasvojenosti. Ta odgovor lahko uvrstimo pod kategorijo zasvojenost z alkoholom je naš hujši družbeni problem.
- Oboje je naš zelo hud družbeni problem. Ta odgovor lahko uvrstimo v kategorijo oboje je naš enako hud družbeni problem.
- Zasvojenci z alkoholom so bolj vidni in dajejo občutek, da je to večji problem. Ilegalne droge so bolj skrite in imamo zato občutek, da jih je manj. Zato mislim, da je zasvojenost z ilegalnimi drogami hujši problem. Ta odgovor pa lahko uvrstimo v kategorijo zasvojenost z ilegalnimi drogami je naš hujši družbeni problem.

Tako lahko naredimo novo razpredelnico, iz katere bolj nazorno vidimo, ali je za študente zasvojenost z alkoholom večji družbeni problem kot zasvojenost z ilegalnimi drogami, ali pa se jim zdi oboje enako hud družbeni problem.

Tabela:28

	f	f (%)
zasvojenost z ilegalnimi drogami je naš hujši družbeni problem	3	3,30 %
zasvojenost z alkoholom je naš hujši družbeni problem	23	25,27 %
oboje je naš enako hud družbeni problem	65	71,43 %
SKUPAJ	91	100 %

Graf 27

Kot vidimo, več kot dve tretjini (71,43 odstotka) študentov meni, da sta zasvojenost z alkoholom in zasvojenost z ilegalnimi drogami naš enako hud družbeni problem. Da je zasvojenost z alkoholom naš hujši družbeni problem, jih meni 25,27 odstotka. Le 3,30 odstotka jih meni, da je zasvojenost z ilegalnimi drogami hujši družbeni problem v naši družbi.

4.2. Preverjanje hipotez

Postavila sem naslednje hipoteze:

- H_1: Pridelovanje alkoholnih pijač v družini povečuje možnost, da imajo v tej družini probleme zaradi čezmernega pitja.
- H_2: Problematika alkoholizma v družini povečuje tolerantnost posameznika do pitja alkoholnih pijač.
- H_3: Stališča študentov FSD so skladna s stališči Svetovne zdravstvene organizacije glede zgornje meje manj škodljivega pitja alkoholnih pijač.
- H_4: Stališča študentov se glede pitja alkoholnih pijač ob posebnih priložnostih razlikujejo glede na to, ali živijo s svojo rodno družino ali zunaj nje.
- H_5: Študentom se zdi, da je zasvojenost z alkoholom enako hud družbeni problem, kot je zasvojenost z ilegalnimi drogami.

H_1: Pridelovanje alkoholnih pijač v družini povečuje možnost, da imajo v tej družini probleme zaradi čezmernega pitja.

Tabela:29

	pridelovanje alkoholnih pijač		
problematike čezmernega pitja v družini	DA	NE	skupaj
DA	15	15	30
NE	35	27	62
skupaj	50	42	92

Hi-kvadrat:

Tabela:30

celice	f_o	f_t	f_o-f_t	$(f_o.f_t)^2$	$(f_o-f_t)^2/ft$
A	15	16,3	-1,3	1,69	0,104
B	15	13,7	1,3	1,69	0,123
C	35	33,7	1,3	1,69	0,05
D	27	28,3	-1,3	1,69	0,06
SKUPAJ	92	92	0		0,337

$Sp = (v-1) \times (s-1)$

$Sp = (2-1) \times (2-1)$

$Sp = 1$

$x^2 = 0,337 < x^2 = 3,84$

Ker je dobljeni hi-kvadrat manjši kot tisti, ki je tabeliran na presečišču petodstotnega tveganja in ene stopinje prostosti lahko s petodstotnim tveganjem, zavržem hipotezo, da pridelovanje alkoholnih pijač v družini povečuje možnost, da imajo v tej družini probleme zaradi čezmernega pitja.

H_2: Problematika alkoholizma v družini povečuje tolerantnost posameznika do pitja alkoholnih pijač.

To hipotezo sem izračunala s pomočjo odgovorov, ki sem jih dobila na deveto vprašanje.

9. Spodaj je našteto nekaj položajev, kjer ljudje pijejo alkoholne pijače. Označi za vsako od njih, kako nevarno se ti zdi pitje alkoholnih pijač: oznaka 0 pomeni povsem nenevarno, oznaka 10 pomeni skrajno nevarno.

a) ko je človek sam	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
b) v vrstniški družbi na zabavi	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
c) doma pri kosilu ali na praznovanju z domačimi	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
č) na javni pokušini alkoholnih pijač	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
d) za žejo	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
e) ob veselju	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
f) ob razočaranju	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
g) v dolgočasju	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
h) ob prenehanju partnerske zveze	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
i) ob občutkih krivde, slabe vesti	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
j) ob žalosti	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
k) ob večjem uspehu	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
l) da si olajšaš hudo telesno bolečino	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
m) ob hudem prehladu	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
n) drugo (kaj?) _____	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Problematike čezmernega pitja v družini

Tabela:31

	DA	NE
n	30	62
$\bar{x}$	6,7	6,8
s^2	1,7327	1,1972

- raven merjenja: nominalna lestvica
- vzorčna distribucija: t
- stopnja tveganja: 0,05
- dvostranski preizkus: $\acute{\alpha} = 2p = 0,05$
- kritična vrednost: $t = 1,9$

F-preizkus:

$$F = \frac{Sv^2}{Sm^2} = \frac{1{,}7327}{1{,}1972} = 1{,}45$$

$Sp_1 = n_1 - 1 = 30 - 1 = 29$

$Sp_2 = n_2 - 1 = 62 - 1 = 61$

$F = 1{,}45 < F_{p=0{,}05,\ sp=29{,}61} = 1{,}86$

Ker izračun F ne presega odčitane vrednosti F iz tabele, lahko izvedemo t-preizkus, saj se varianci ne razlikujeta preveč.

t-preizkus:

$$S_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2} = \sqrt{\frac{(n_1 + n_2)\left[(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2\right]}{n_1 n_2 (n_1 + n_2 - 2)}}$$

$$S_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2} = \sqrt{\frac{(30 + 62)\left[(30 - 1)1{,}73 + (62 - 1)1{,}20\right]}{30 \cdot 62(30 + 62 - 2)}} = \sqrt{\frac{92(50{,}17 + 73{,}2)}{167400}} = \sqrt{\frac{11350{,}04}{167400}} =$$

$$= \sqrt{0{,}068} = 0{,}26$$

$$t = \frac{\bar{x}_2 - \bar{x}_1}{S_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}} = \frac{6{,}8 - 6{,}7}{0{,}26} = 0{,}38$$

$Sp = n_1 + n_2 - 2 = 30 + 62 - 2 = 90$

$t = 0{,}32 < t_{p = 0{,}05,\ sp = 90} = 1{,}98$

Ker je izračunan t manjši od odčitanega t-ja iz tabele, moramo zavrniti hipotezo, da problematika alkoholizma v družini povečuje tolerantnost posameznika do pitja alkoholnih pijač. Z manj kot petodstotnim tveganjem lahko trdimo, da problematika alkoholizma v družini ne vpliva na tolerantnost posameznika do pitja alkoholnih pijač.

H_3: Stališča študentov FSD so skladna s stališči Svetovne zdravstvene organizacije glede zgornje meje manj škodljivega pitja alkoholnih pijač.

Svetovna zdravstvena organizacija je uvedla štetje meric oziroma enot alkohola, da bi tako ljudem olajšala nadzor nad popito količino alkohola. Ena enota vsebuje približno 10 gramov čistega alkohola. Toliko alkohola je v 1 dcl vina ali 2,5 dcl piva ali v 0,3 dcl žgane pijače.

Določili so število meric, ki pomenijo tveganje za zdravje. Tako so za razmeroma varno količino alkohola oziroma za zgornjo mejo manj škodljivega pitja določili:

- 14 meric alkohola tedensko za moške in
- sedem meric za ženske ter starejše od 65 let.

Poleg tega pa morajo upoštevati še naslednje pogoje:

- da dnevna mera ni več kot dve merici pri moškem in ena pri ženski in starejšem od 65 let,
- da ob eni priložnosti ne popije več kot pet meric moški in tri ženska ter starejši od 65 let,
- da so od dva do trije dnevi v tednu povsem brez alkohola,
- da ne pije na prazen želodec, v duševni stiski ter v tveganem ali zahtevnem položaju,
- ne gasi žeje z alkoholnimi pijačami,
- da je človek odrasel, da ne vozi ali uporablja strojev, ne dela z nevarnimi snovmi, ne jemlje zdravil in nima določenih bolezni, npr. epilepsije, ni prebolel poškodbe glave, bolezni jeter, ledvic in trebušne slinavke, zvišane telesne temperature, ni odvisen od alkohola ali drugih drog. V teh in podobnih primerih se pitje povsem odsvetuje.

Določenim skupinam ljudi se popolnoma odsvetuje pitje alkoholnih pijač, to so:

- otroci in mladostniki,
- ženske, ki načrtujejo nosečnost in nosečnice,
- matere, ki dojijo,
- osebe odvisne od alkohola, ali drugih drog.

(Ramovš, 2007: 70, Keršmanc, 2003: 227–230, Pance, ni letnice izdaje: 23–24).

Pri preverjanju te hipoteze sem uporabila rezultate 7. in 8. vprašanja.

7. Menim, da fant, ki je star 22 let, lahko redno vsak dan brez škode spije, večino dni v tednu naslednjo količino alkohola:

Tabela:32

	f	f (%)
nič	32	34,78 %
do 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače	48	52,17 %
nad 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače	2	2,17 %
drugo	10	10,87 %
SKUPAJ	92	100 %

Študenti so pod drugo navedli odgovore, ki bi jih lahko uvrstili med odgovore nič in do 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače. Večina se je strinjala, da lahko zaužijejo do 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače, vendar poudarjajo, da takih količin ne smejo zaužiti vsak dan oziroma večino dni v tednu.

Odgovori, ki so navedeni pod a, b in v našem primeru tudi pod e, so skladni s stališčem Svetovne zdravstvene organizacije glede zgornje meje manj škodljivega pitja.

Iz odgovorov študentov lahko tako preverimo, koliko so ti odgovori skladni s stališči Svetovne zdravstvene organizacije.

Tabela:33

	f	f (%)
Skladno s stališči SZO	90	97,83 %
Se ne sklada s stališči SZO	2	2,17 %
SKUPAJ	92	100 %

Hi-kvadart:

Tabela:34

celice	f_o	f_t	f_o-f_t	$(f_o-f_t)^2$	$(f_o-f_t)^2/ft$
se sklada s stališči SZO	90	69	21	441	6,39
se ne sklada s stališči SZO	2	23	-21	441	19,17
SKUPAJ	92	92	0		25,56

Sp = 1

$X^2 = 25,56 > x^2_{p=0,05,\ sp=1} = 3,84$

$X^2 = 25,56 > x^2_{p=0,001,\ sp=1} = 10,83$

Kot vidimo, je izračunan hi-kvadrat 84,18 večji, kot je vrednost 10,83, ki je tabeliran na presečišču 0,001-odstotnega tveganja in ene stopinje prostosti. Zato lahko obdržimo hipotezo, da se stališča študentov glede zgornje meje manj škodljivega pitja skladajo s stališči SZO. To lahko trdimo z 99,9-odstotnim tveganjem, da smo se zmotili.

8. Menim, da dekle, ki je staro 22 let, lahko redno vsak dan brez škode spije večino dni v tednu naslednjo količino alkohola:

Tabela:35

	f	f (%)
nič	32	34,78 %
do 1 dcl vina ali 0,25 l piva ali 0,25 dcl žgane pijače	47	51,09 %
nad 1 dcl vina ali 0,25 l piva ali 0,25 dcl žgane pijače	1	1,09 %
drugo	12	13,04 %
SKUPAJ	92	100 %

Študenti so pod drugo večinoma napisali odgovore, ki jih lahko uvrstimo med prva dva mogoča odgovora (to je med nič in do 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače). Dva odgovora, ki so jih navedli pod drugo, to sta, ne vem, zakaj razlika med spoloma, enako kot fantje do 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače in enako kot fantje, nad 2 dcl vina ali druge alkoholne pijače, ki vsebuje enako količino alkohola, pa lahko uvrstimo pod mogoči odgovor c (nad 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače).

Odgovori, ki so navedeni pod a, b in deset odgovorov pod e, so skladni s stališčem Svetovne zdravstvene organizacije glede zgornje meje manj škodljivega pitja.

En odgovor, ki je naveden pod c in dva odgovora, ki sta navedena pod e, se ne skladata s stališči SZO glede zgornje meje manj škodljivega pitja.

Iz odgovorov študentov lahko tako preverimo, koliko so ti odgovori skladni s stališči Svetovne zdravstvene organizacije.

Tabela:36

	f	f (%)
Skladno s stališči SZO	89	96,74 %
Se ne sklada s stališči SZO	3	3,26 %
SKUPAJ	92	100 %

Hi-kvadart:

Tabela:37

celice	f_o	f_t	f_o-f_t	$(f_o-f_t)^2$	$(f_o-f_t)^2/ft$
se sklada s stališči SZO	89	69	20	400	5,80
se ne sklada s stališči SZO	3	23	-20	400	17,39
SKUPAJ	92	92	0		23,19

Sp = 1

$X^2 = 23,19 > x^2_{p=0,05,\ sp=1} = 3,84$

$X^2 = 23,19 > x^2_{p=0,001,\ sp=1} = 10,83$

Kot vidimo, je izračunan hi-kvadrat 23,19 večji, kot je vrednost 10,83, ki je tabeliran na presečišču 0,001-odstotnega tveganja in ene stopinje prostosti. Zato lahko obdržimo hipotezo, da se stališča študentov glede zgornje meje manj škodljivega pitja skladna s stališči SZO. To lahko trdimo z 99,9-odstotnim tveganjem, da smo se zmotili.

H_1: Pridelovanje alkoholnih pijač v družini povečuje možnost, da imajo v tej družini probleme zaradi čezmernega pitja.

Tabela:29

	pridelovanje alkoholnih pijač		
problematike čezmernega pitja v družini	DA	NE	skupaj
DA	15	15	30
NE	35	27	62
skupaj	50	42	92

Hi-kvadrat:

Tabela:30

celice	f_o	f_t	f_o-f_t	$(f_o.f_t)^2$	$(f_o-f_t)^2/ft$
A	15	16,3	-1,3	1,69	0,104
B	15	13,7	1,3	1,69	0,123
C	35	33,7	1,3	1,69	0,05
D	27	28,3	-1,3	1,69	0,06
SKUPAJ	92	92	0		0,337

$Sp = (v-1) \times (s-1)$

$Sp = (2-1) \times (2-1)$

$Sp = 1$

$x^2 = 0,337 < x^2 = 3,84$

Ker je dobljeni hi-kvadrat manjši kot tisti, ki je tabeliran na presečišču petodstotnega tveganja in ene stopinje prostosti lahko s petodstotnim tveganjem, zavržem hipotezo, da pridelovanje alkoholnih pijač v družini povečuje možnost, da imajo v tej družini probleme zaradi čezmernega pitja.

H_2: Problematika alkoholizma v družini povečuje tolerantnost posameznika do pitja alkoholnih pijač.

To hipotezo sem izračunala s pomočjo odgovorov, ki sem jih dobila na deveto vprašanje.

9. Spodaj je našteto nekaj položajev, kjer ljudje pijejo alkoholne pijače. Označi za vsako od njih, kako nevarno se ti zdi pitje alkoholnih pijač: oznaka 0 pomeni povsem nenevarno, oznaka 10 pomeni skrajno nevarno.

a) ko je človek sam	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
b) v vrstniški družbi na zabavi	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
c) doma pri kosilu ali na praznovanju z domačimi	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
č) na javni pokušini alkoholnih pijač	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
d) za žejo	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
e) ob veselju	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
f) ob razočaranju	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
g) v dolgočasju	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
h) ob prenehanju partnerske zveze	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
i) ob občutkih krivde, slabe vesti	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
j) ob žalosti	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
k) ob večjem uspehu	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
l) da si olajšaš hudo telesno bolečino	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
m) ob hudem prehladu	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
n) drugo (kaj?) _____	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Problematike čezmernega pitja v družini

Tabela:31

	DA	NE
n	30	62
$\bar{x}$	6,7	6,8
s^2	1,7327	1,1972

- raven merjenja: nominalna lestvica
- vzorčna distribucija: t
- stopnja tveganja: 0,05
- dvostranski preizkus: $\alpha = 2p = 0,05$
- kritična vrednost: $t = 1,9$

F-preizkus:

$$F = \frac{Sv^2}{Sm^2} = \frac{1{,}7327}{1{,}1972} = 1{,}45$$

$Sp_1 = n_1 - 1 = 30 - 1 = 29$

$Sp_2 = n_2 - 1 = 62 - 1 = 61$

$F = 1{,}45 < F_{p=0{,}05,\ sp=29{,}61} = 1{,}86$

Ker izračun F ne presega odčitane vrednosti F iz tabele, lahko izvedemo t-preizkus, saj se varianci ne razlikujeta preveč.

t-preizkus:

$$S_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2} = \sqrt{\frac{(n_1 + n_2)\left[(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2\right]}{n_1 n_2 (n_1 + n_2 - 2)}}$$

$$S_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2} = \sqrt{\frac{(30 + 62)\left[(30 - 1)1{,}73 + (62 - 1)1{,}20\right]}{30 \cdot 62(30 + 62 - 2)}} = \sqrt{\frac{92(50{,}17 + 73{,}2)}{167400}} = \sqrt{\frac{11350{,}04}{167400}} =$$

$$= \sqrt{0{,}068} = 0{,}26$$

$$t = \frac{\bar{x}_2 - \bar{x}_1}{S_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}} = \frac{6{,}8 - 6{,}7}{0{,}26} = 0{,}38$$

$Sp = n_1 + n_2 - 2 = 30 + 62 - 2 = 90$

$t = 0{,}32 < t_{p = 0{,}05,\ sp = 90} = 1{,}98$

Ker je izračunan t manjši od odčitanega t-ja iz tabele, moramo zavrniti hipotezo, da problematika alkoholizma v družini povečuje tolerantnost posameznika do pitja alkoholnih pijač. Z manj kot petodstotnim tveganjem lahko trdimo, da problematika alkoholizma v družini ne vpliva na tolerantnost posameznika do pitja alkoholnih pijač.

H_3: Stališča študentov FSD so skladna s stališči Svetovne zdravstvene organizacije glede zgornje meje manj škodljivega pitja alkoholnih pijač.

Svetovna zdravstvena organizacija je uvedla štetje meric oziroma enot alkohola, da bi tako ljudem olajšala nadzor nad popito količino alkohola. Ena enota vsebuje približno 10 gramov čistega alkohola. Toliko alkohola je v 1 dcl vina ali 2,5 dcl piva ali v 0,3 dcl žgane pijače.

Določili so število meric, ki pomenijo tveganje za zdravje. Tako so za razmeroma varno količino alkohola oziroma za zgornjo mejo manj škodljivega pitja določili:

- 14 meric alkohola tedensko za moške in
- sedem meric za ženske ter starejše od 65 let.

Poleg tega pa morajo upoštevati še naslednje pogoje:

- da dnevna mera ni več kot dve merici pri moškem in ena pri ženski in starejšem od 65 let,
- da ob eni priložnosti ne popije več kot pet meric moški in tri ženska ter starejši od 65 let,
- da so od dva do trije dnevi v tednu povsem brez alkohola,
- da ne pije na prazen želodec, v duševni stiski ter v tveganem ali zahtevnem položaju,
- ne gasi žeje z alkoholnimi pijačami,
- da je človek odrasel, da ne vozi ali uporablja strojev, ne dela z nevarnimi snovmi, ne jemlje zdravil in nima določenih bolezni, npr. epilepsije, ni prebolel poškodbe glave, bolezni jeter, ledvic in trebušne slinavke, zvišane telesne temperature, ni odvisen od alkohola ali drugih drog. V teh in podobnih primerih se pitje povsem odsvetuje.

Določenim skupinam ljudi se popolnoma odsvetuje pitje alkoholnih pijač, to so:

- otroci in mladostniki,
- ženske, ki načrtujejo nosečnost in nosečnice,
- matere, ki dojijo,
- osebe odvisne od alkohola, ali drugih drog.

(Ramovš, 2007: 70, Keršmanc, 2003: 227–230, Pance, ni letnice izdaje: 23–24).

Pri preverjanju te hipoteze sem uporabila rezultate 7. in 8. vprašanja.

7. Menim, da fant, ki je star 22 let, lahko redno vsak dan brez škode spije, večino dni v tednu naslednjo količino alkohola:

Tabela:32

	f	f (%)
nič	32	34,78 %
do 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače	48	52,17 %
nad 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače	2	2,17 %
drugo	10	10,87 %
SKUPAJ	92	100 %

Študenti so pod drugo navedli odgovore, ki bi jih lahko uvrstili med odgovore nič in do 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače. Večina se je strinjala, da lahko zaužijejo do 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače, vendar poudarjajo, da takih količin ne smejo zaužiti vsak dan oziroma večino dni v tednu.

Odgovori, ki so navedeni pod a, b in v našem primeru tudi pod e, so skladni s stališčem Svetovne zdravstvene organizacije glede zgornje meje manj škodljivega pitja.

Iz odgovorov študentov lahko tako preverimo, koliko so ti odgovori skladni s stališči Svetovne zdravstvene organizacije.

Tabela:33

	f	f (%)
Skladno s stališči SZO	90	97,83 %
Se ne sklada s stališči SZO	2	2,17 %
SKUPAJ	92	100 %

Hi-kvadart:

Tabela:34

celice	f_o	f_t	f_o-f_t	$(f_o-f_t)^2$	$(f_o-f_t)^2/ft$
se sklada s stališči SZO	90	69	21	441	6,39
se ne sklada s stališči SZO	2	23	-21	441	19,17
SKUPAJ	92	92	0		25,56

Sp = 1

$X^2 = 25,56 > x^2_{p=0,05,\ sp=1} = 3,84$

$X^2 = 25,56 > x^2_{p=0,001,\ sp=1} = 10,83$

Kot vidimo, je izračunan hi-kvadrat 84,18 večji, kot je vrednost 10,83, ki je tabeliran na presečišču 0,001-odstotnega tveganja in ene stopinje prostosti. Zato lahko obdržimo hipotezo, da se stališča študentov glede zgornje meje manj škodljivega pitja skladajo s stališči SZO. To lahko trdimo z 99,9-odstotnim tveganjem, da smo se zmotili.

8. Menim, da dekle, ki je staro 22 let, lahko redno vsak dan brez škode spije večino dni v tednu naslednjo količino alkohola:

Tabela:35

	f	f (%)
nič	32	34,78 %
do 1 dcl vina ali 0,25 l piva ali 0,25 dcl žgane pijače	47	51,09 %
nad 1 dcl vina ali 0,25 l piva ali 0,25 dcl žgane pijače	1	1,09 %
drugo	12	13,04 %
SKUPAJ	92	100 %

Študenti so pod drugo večinoma napisali odgovore, ki jih lahko uvrstimo med prva dva mogoča odgovora (to je med nič in do 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače). Dva odgovora, ki so jih navedli pod drugo, to sta, ne vem, zakaj razlika med spoloma, enako kot fantje do 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače in enako kot fantje, nad 2 dcl vina ali druge alkoholne pijače, ki vsebuje enako količino alkohola, pa lahko uvrstimo pod mogoči odgovor c (nad 2 dcl vina ali 0,5 l piva ali 0,5 dcl žgane pijače).

Odgovori, ki so navedeni pod a, b in deset odgovorov pod e, so skladni s stališčem Svetovne zdravstvene organizacije glede zgornje meje manj škodljivega pitja.

En odgovor, ki je naveden pod c in dva odgovora, ki sta navedena pod e, se ne skladata s stališči SZO glede zgornje meje manj škodljivega pitja.

Iz odgovorov študentov lahko tako preverimo, koliko so ti odgovori skladni s stališči Svetovne zdravstvene organizacije.

Tabela:36

	f	f (%)
Skladno s stališči SZO	89	96,74 %
Se ne sklada s stališči SZO	3	3,26 %
SKUPAJ	92	100 %

Hi-kvadart:

Tabela:37

celice	f_o	f_t	f_o-f_t	$(f_o-f_t)^2$	$(f_o-f_t)^2/ft$
se sklada s stališči SZO	89	69	20	400	5,80
se ne sklada s stališči SZO	3	23	-20	400	17,39
SKUPAJ	92	92	0		23,19

Sp = 1

$X^2 = 23,19 > x^2_{p=0,05,\ sp=1} = 3,84$

$X^2 = 23,19 > x^2_{p=0,001,\ sp=1} = 10,83$

Kot vidimo, je izračunan hi-kvadrat 23,19 večji, kot je vrednost 10,83, ki je tabeliran na presečišču 0,001-odstotnega tveganja in ene stopinje prostosti. Zato lahko obdržimo hipotezo, da se stališča študentov glede zgornje meje manj škodljivega pitja skladna s stališči SZO. To lahko trdimo z 99,9-odstotnim tveganjem, da smo se zmotili.

H_4: Stališča študentov se glede pitja alkoholnih pijač ob posebnih priložnostih razlikujejo glede na to, ali živijo s svojo rodno družino ali zunaj nje.

Hipotezo sem preizkusila na 6. vprašanju.

6. Ob posebnih priložnostih se kot normalni pripadnik današnje mlade generacije mladostnik mora malo napiti. Jaz se s tem stališčem:

Tabela:38

	f	f (%)
popolnoma strinjam	3	3,26 %
deloma strinjam	20	21,74 %
sem neopredeljen	17	18,48 %
deloma ne strinjam	22	23,91 %
sploh ne strinjam	30	32,61 %
SKUPAJ	92	100 %

Zgornja tabela nam kaže, kako so na to vprašanje odgovorili vsi vprašani.

V spodnji tabeli pa vidimo, kako so se odgovori razporedili glede na to, kje študent živi med študijem.

Tabela:39

Kje živiš med študijem	a	b	c	d	e	SKUPAJ
doma pri starših		3	3	7	7	20
ne živim pri starših	3	17	14	5	23	62
SKUPAJ	3	20	17	12	30	92

Podatki študentov, ki med študijem živijo doma pri starših:

Frekvenčna distribucija:

Tabela:40

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
2	3	6	3,61	10,83
3	3	9	0,81	2,43
4	7	28	0,01	0,07
5	7	35	1,21	8,47
∑	20	78		21,8

Aritmetična sredina:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{78}{20} = 3{,}9$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{21{,}8}{20}} = 1{,}04$$

Podatki študentov, ki med študijem ne živijo doma.

Frekvenčna distribucija:

Tabela:41

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
1	3	3	3,88	11,64
2	17	34	0,94	16
3	14	42	0,0009	0,01
4	5	20	1,06	5,3
5	23	115	4,12	94,76
∑	72	214		127,71

Aritmetična sredina:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{214}{72} = 2{,}97$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{127{,}71}{72}} = 1{,}33$$

Kje živiš med študijem?

Tabela:42

	doma pri starših	ne živim pri starših
n	20	72
$\bar{x}$	3,9	2,97
s^2	1,08	1,77

- raven merjenja: intervalna lestvica
- vzorčna distribucija: t
- stopnja tveganja: 0,05
- dvostranski preizkus: ά = 2p=0,05
- kritična vrednost: t =1,98

F-preizkus:

$$F = \frac{Sv^2}{Sm^2} = \frac{1,77}{1,08} = 1,64$$

$Sp_1 = n_1 - 1 = 20 - 1 = 19$

$Sp_2 = n_2 - 1 = 72 - 1 = 71$

$F = 1,64 < F_{p=0,05,\ sp=19,71} = 1,96$

Ker izračun F ne presega odčitane vrednosti F iz tabele, lahko izvedemo t-preizkus, saj se varianci ne razlikujeta pomembno.

t-preizkus:

$$S_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2} = \sqrt{\frac{(n_1 + n_2)\left[(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2\right]}{n_1 n_2 (n_1 + n_2 - 2)}}$$

$$S_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2} = \sqrt{\frac{(20 + 72)\left[(20 - 1)1,08 + (72 - 1)1,77\right]}{20 \cdot 72(20 + 72 - 2)}} = \sqrt{\frac{92(20,52 + 125,67)}{129600}} = \sqrt{\frac{13449,48}{129600}} =$$

$$= \sqrt{0,10} = 0,32$$

$$t = \frac{\bar{x}_2 - \bar{x}_1}{S_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}} = \frac{3,9 - 2,97}{0,32} = 2,91$$

$Sp = n_1 + n_2 - 2 = 20 + 72 - 2 = 90$

$t = 2,91 > t_{p=0,05,\ sp=90} = 1,98$

Ker je izračunan t večji od odčitanega t-ja iz tabele lahko s petodstotnim tveganjem obdržimo hipotezo, da se stališča študentov glede pitja alkoholnih pijač razlikujejo glede na to, ali živijo

s svojo rodno družino ali živijo zunaj nje. Rezultati kažejo, da so študenti, ki med študijem ne živijo s svojo rodno družino bolj tolerantni do pitja alkoholnih pijač ob posebnih priložnosti.

H_5: Študentom se zdi, da je zasvojenost z alkoholom enako hud družbeni problem kot je zasvojenost z ilegalnimi drogami.

Za preverjanje te hipoteze sem uporabila odgovore pri 10. vprašanju.

10. Če vzporejam vse zasvojenosti z nedovoljenimi drogami in vse zasvojenosti z alkoholom, menim:

Tabela:43

	f	f (%)
ne eno ne drugi ni naš zelo hud družben problem		
zasvojenost z ilegalnimi drogami je naš hujši družbeni problem	2	2,17 %
zasvojenost z alkoholom je naš hujši družbeni problem	22	23,91 %
oboje je naš enako hud družbeni problem	64	69,57 %
drugo	3	3,26 %
SKUPAJ	92	100 %

Vse tri odgovore, ki so jih študenti navedli pod drugo, lahko uvrstimo pod že definirane kategorije, in sicer:

- Oboje je izredno hud družbeni problem. Vsekakor pa je zasvojenost z alkoholom najhujša in najslabša oblika zasvojenosti. Ta odgovor lahko uvrstimo pod kategorijo zasvojenost z alkoholom je naš hujši družbeni problem.
- Oboje je naš zelo hud družbeni problem. Ta odgovor lahko uvrstimo v kategorijo oboje je naš enako hud družbeni problem.
- Zasvojenci z alkoholom so bolj vidni in dajejo občutek, da je to večji problem. Ilegalne droge so pa bolj skrite in imamo zato občutek, da jih je manj. Zato mislim, da je zasvojenost z ilegalnimi drogami hujši problem. Ta odgovor pa lahko uvrstimo v kategorijo zasvojenost z ilegalnimi drogami je naš hujši družbeni problem.

Tako lahko naredimo novo razpredelnico, iz katere bolj nazorno vidimo, ali je za študente zasvojenost z alkoholom večji družbeni problem kot zasvojenost z ilegalnimi drogami, ali pa se jim zdi oboje enako hud družbeni problem.

Tabela:44

	f	f (%)
zasvojenost z ilegalnimi drogami je naš hujši družbeni problem	3	3,30 %
problem oboje je naš enako hud družbeni problem	65	71,43 %
zasvojenost z alkoholom je naš hujši družbeni problem	23	25,27 %
SKUPAJ	91	100 %

Tabela:45

celice	f_o	f_t	f_o-f_t	$(f_o-f_t)^2$	$(f_o-f_t)^2/ft$
A	3	13	-10	100	7,69
B	65	65	0	0	0
C	23	13	10	100	7,69
SKUPAJ	91	91			15,38

Sp = 2

$X^2 = 15,38 > x^2_{p=0,05,\ sp=2} = 5,99$

$X^2 = 15,38 > x^2_{p=0,001,\ sp=2} = 13,82$

Ker je izračuni hi-kvadrat večji kot tisti, ki je odčitan iz tabele pri 0,05 in pri 0,001-odstotnem tveganju in pri dveh stopinjah prostosti, lahko obdržimo hipotezo, da se študentom zdi, da je zasvojenost z alkoholom enako hud družbeni problem, kot je zasvojenost z ilegalnimi drogami. In pri tem tvegamo 99,9-odstotno, da smo se zmotili.

5 SKLEPI

- Pridelovanje alkoholnih pijač v družini ne povečuje možnosti, da bi bilo v teh družinah več problemov zaradi čezmernega pitja.
  Tako lahko sklepamo, da v današnji družbi pridelovanje alkoholnih pijač, predvsem za domačo uporabo, nima več tako pomembne vloge za nastanek škodljivega pitja v družini. V kapitalizmu je pomemben predvsem denar, s katerim si lahko vsakdo kupi večino stvari, ki si jih zaželi. Med te sodijo tudi alkoholne pijače, ki so v naši družbi razmeroma poceni in lahko dostopne.

- Problematika alkoholizma v družini ne vpliva na posameznikovo strpnost do pitja alkoholnih pijač. Tako lahko sklepamo, da je strpnost do pitja v družbi tako velika, da na stališča mladostnika do pitja alkoholnih pijač samo varovalni dejavnik družine nima odločilnega vpliva. Navzočih je več dejavnikov, ki vplivajo na to.

- Stališča študentov se glede zgornje meje manj škodljivega čezmernega pitja skladajo s stališči Svetovne zdravstvene organizacije. Mislim, da je delež študentov, ki ima pri tem vprašanju podobno stališče kot Svetovna zdravstvena organizacija tako velik zato, ker je to dokaj teoretično vprašanje in so o tem študenti veliko slišali na predavanjih pri predmetu zasvojenost, prav tako so ti podatki napisani v strokovni literaturi, ki so jo oziroma jo bodo gotovo prebirali pred izpitom.

- Stališča študentov se glede pitja alkoholnih pijač ob posebnih priložnostih razlikujejo glede na to, ali živijo s svojo rodno družino ali zunaj nje. Rezultati kažejo, da so študenti, ki med študijem ne živijo s svojo rodno družino, strpnejši do pitja alkoholnih pijač ob posebnih priložnostih.

- Študenti menijo, da je zasvojenost z alkoholom enako hud družbeni problem, kot je zasvojenost z ilegalnimi drogami. Med drogami v našem družbenokulturnem okolju je alkohol najpogostejša in najbolj zlorabljena. Vendar je današnja družba, predvsem pa mladi, do škodljivega čezmernega pitja alkohola vseeno še zelo strpna in prav zato si

zatiska oči, da je alkohol najbolj množično sredstvo, s katerim se človek omamlja in nam povzroča toliko ekonomskih, socialnih in zdravstvenih težav.

- Med različnimi situacijami, kjer ljudje pijejo alkoholne pijače, so študenti ocenili, da je najbolj nevarno piti alkoholne pijače ob občutkih krivde in slabe vesti, ob prenehanju partnerske zveze, ob žalosti, v dolgočasju, ob razočaranju in lajšanju hude telesne bolečine.

- Med različnimi situacijami, kjer ljudje pijejo alkoholne pijače, so študenti ocenili, da je najmanj nevarno piti alkoholne pijače doma pri kosilu ali na praznovanju z domačimi, na javni pokušini alkoholnih pijač, ob večjem uspehu, v vrstniški družbi na zabavi in ob veselju.

- Rezultati raziskave nam povedo, kakšna stališča o pitju alkoholnih pijač imajo študenti fakultete za socialno delo ob koncu četrtega letnika. Raziskava pa ni reprezentativna za celotno populacijo študentov v Sloveniji, saj rezultatov raziskave ne moremo posplošiti na celotno populacijo študentov. Študenti na Fakulteti za socialno delo smo do problemov, ki jih povzroča škodljivo pitje alkoholnih pijač večinoma bolj občutljivi kot drugi študenti. Prav tako smo si skozi študiji pridobili precej teoretičnega znanja iz tega področja, nekateri pa tudi praktične izkušnje. Poleg tega pa populacijo tako v naši raziskavi kot tudi na Fakulteti za socialno delo večinoma predstavljajo študentke.

6 PREDLOGI

- Verjetno bi dobili precej strpnejša stališča do škodljivega čezmernega pitja, če bi anketirali študente na kateri drugi fakulteti. Zato predlagam podobno usposabljanje preostalih študentov in srednješolcev, kot so ga imeli študenti četrtega letnika fakultete za socialno delo med študijem. Tako bi si tudi drugi študenti in srednješolci pridobili podobno znanje glede alkohola ter njegove uporabe in zlorabe. Ta pa bi jim prinašala podobno znanje in stališče, kot jih ima raziskana populacija. Potrebno znanje in stališče so temelj preventivnega zlorabljanja alkohola, seveda pa so za zdravo ravnanje ob njiju potrebne tudi utrjene zdrave osebne navade na tem področju.

- Država in stroka morata najprej raziskati, kateri mladinski centri in programi, kamor se lahko vključijo mladi, so uspešni in priljubljeni, pa jim vseeno uspe družiti mlade pri treznem razvedrilu, športu, kulturi in drugih dejavnostih. Potem morajo poskrbeti za pestro ponudbo takšnih in podobnih centrov in programov, kamor bi se lahko vključevali otroci in mladostniki. Te programe morajo nato razširiti po vsej Sloveniji, tudi v manjše kraje.

- Tudi mediji bi lahko precej pripomogli k oblikovanju manj strpnih stališč do pitja alkoholnih pijač. Vendar prav ti pogosto posredno in neposredno sporočajo mladim, da je pitje alkoholnih pijač njihova pogosta in priljubljena zabava. Res pa je, da je na medije zelo težko vplivati, da bi pisali in poročali tako, da bi to postopoma spreminjalo stališča do pitja od strpnih do čedalje manj. Zato bi morala država in stroka vplivati vsaj na tiste medije, na katere ima določen vpliv (npr. nacionalno televizijo, nacionalni radio).

- Država mora poskrbeti za to, da se ukrepi, ki jih je uvedla s sprejetjem različnih zakonov (npr. Zakon o omejevanju alkohola, Zakon o varnosti cestnega prometa) tudi dosledno uresničujejo.

- Ker moja raziskava ni reprezentativna za celotno populacijo mladih, bi predlagala, da bi opravili takšno ali podobno na vzorcu, ki bi bil reprezentativen za celotno

populacijo in bi lahko tako natančneje govorili o stališčih mladih do pitja alkoholnih pijač.

7. LITERATURA

Auer, V. (2002), Pretrmast, da bi pil. Ljutomer: Samozaložba Ibidem

Čebašnik-Travnik, Z. (2003), Preprečimo odvisnosti od kajenja, alkohola, drog, hranjenja, dela, iger na srečo …Ljubljana: Društvo za zdravje srca in ožilja Slovenije

Čebašnik-Travnik, Z. (2004), Več znanja manj alkohola. Ljubljana: Rdeči križ Slovenije

Kovačič, M. (2006), Začeti pivske kariere. *Družina*, 2006, 47: 12-13

Mesec, B. (1997), Metodologija raziskovanja v socialnem delu I. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Visoka šola za socialno delo

Pance, M. (ni letnice), Droge tvoj vodnik. Ljubljana: Vlada Republike Slovenije, Urad za droge

Ješe M. in Gradišnik B. (2005), Kodrlajsasti piton. Roman o narkomanskem življenju. Maribor: Založba Rotis.

Ramovš J. (1983), Boj za življenje družine. Alkoholno omamljen II. Celje: Mohorjeva družba.

Ramovš, J. in Ramovš, K. (2007), Pitje mladih. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.

Ramovš, J. (2001), Slovar socialno alkohološkega izrazja. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka

Ziherl S. (1990), Kako svladati alkohol. Ljubljana-Zagreb: Mladinska knjiga

Žorž, B. (2002), Razvajenost rak sodobne vzgoje. Celje: Mohorjeva družba

www.kidshealth.org/teen/drug_**alcohol**/**alcohol**/**alcohol**.html

8 POVZETEK

Alkohol je bil v preteklosti in je še zdaj najpogostejše sredstvo, s katerim se človek omamlja. V naši družbi povzroča veliko ekonomskih, socialnih in zdravstvenih težav. V zadnjem desetletju pa se je med mladimi zelo razširilo tudi povzdigovanje pitja alkohola in pijanost kot merilo njihovega srečanja in razvedrila. Vendar pa celotna družba, predvsem pa mladi, vseeno ostajajo zelo strpni do pitja alkohola in se pogosto ne zavedajo posledic škodljivega čezmernega pitja alkoholnih pijač. Odrasli in mladi ne dojemajo problematike škodljivega čezmernega pitja kot enega glavnih družbenih problemov.

Zato sem se odločila za raziskavo o stališčih študentov četrtega letnika fakultete za socialno delo do pitja alkohola. Konec študijskega leta sem med te študente razdelila 92 vprašalnikov (priloga 1: vprašalnik).

Z raziskavo sem ugotovila, da imajo študenti četrtega letnika fakultete za socialno delo zelo podobna stališča glede zgornje meje manj škodljivega čezmernega pitja, kot jo je opredelila Svetovna zdravstvena organizacija, v določenih okoliščinah pa so strpnejša. Se pa ne zavedajo, da je zasvojenost z alkoholom naš hujši družbeni problem kot zasvojenost z ilegalnimi drogami.

Stališča študentov se glede pitja alkoholnih pijač ob posebnih priložnostih razlikujejo glede na to, ali živijo s svojo rodno družino ali zunaj nje. Rezultati kažejo, da so študenti, ki med študijem ne živijo s svojo družino, strpnejši do pitja alkoholnih pijač ob posebnih priložnosti. Ugotovila sem tudi, da pridelovanje alkoholnih pijač v družini nima pomembnega vpliva na to, da ima družina težave zaradi čezmernega pitja. Prav tako problematika škodljivega čezmernega pitja v družini nima pomembnega vpliva na to, da bi bili ti študenti strpnejši do pitja alkoholnih pijač. To nam pove, da je celotna družba zelo strpna do pitja alkoholnih pijač, in na stališča mladostnika do pitja alkoholnih pijač samo varovalni dejavnik družine ni odločilnega vpliva.

Mislim, da bi, če bi podobno anketo opravili na kateri drugi fakulteti ali srednji šoli, dobili še veliko strpnejša stališča do pitja alkoholnih pijač. V tej raziskavi se je pokazalo, da so študenti na vprašanja, o katerih so precej slišali in študirali med svojim študijem, odgovorili zelo

skladno s stališči Svetovne zdravstvene organizacije. Takšno je bilo na primer vprašanje o stališču glede zgornje meje manj škodljivega čezmernega pitja. Mislim, da bi podobno usposabljanje preostalih študentov in srednješolcev glede alkohola ter njegove uporabe in zlorabe prinašalo podobno znanje in stališča, kot jih ima raziskana populacija. Potrebno znanje in stališče so temelj preventive zlorabljanja alkohola, seveda pa so za zdravo ravnanje ob njiju potrebne tudi utrjene zdrave osebne navade na tem področju.

9. PRILOGE

Priloga 1: Vprašalnik

Priloga 2: Tabela odgovorov posameznikov

Priloga 3: Izračun aritmetične sredine in standardnega odklona za drugo hipotezo

Priloga 4: Izračun aritmetične sredine in standardnega odklona pri drugem vprašanju

Priloga 5: Izračun aritmetične sredine in standardnega odklona pri petem vprašanju

Priloga 6: Izračun aritmetičnih sredin in standardnih odklonov pri devetem vprašanju

Priloga 1: **Vprašalnik**

Sem Maja Rant, absolventka Fakultete za socialno delo. Opravljam diplomsko nalogo na temo stališča mladih do pitja. Vaše anonimne odgovore bom uporabila za empirični del diplomske naloge. Zahvaljujem se vam za pomoč!
Upam, da bo moja diplomska naloga pomagala tudi komu od vas pri študiju ali diplomi.

VPRAŠALNIK

1. Spol: M Ž

2. Starost: _____ let.

3. Ali ste v vaši družini kdaj pridelovali katero od alkoholnih pijač oziroma jo pridelujete še sedaj?
DA
NE

4. Kje živiš med študijem:
a) doma pri starših
b) ne živim pri starših, ampak npr. v študentskem domu, v podnajemniškem stanovanju, v lastnem stanovanju, pri partnerju/partnerki,…
Če se si odgovoril b), napiši, prosim še, koliko let že živiš ločeno od svoje rodne družine: _____ let:

5. Ali med tvojimi bližnjimi sorodniki (starši, starimi starši, brati, sestrami) kdo uživa alkoholne pijače tako, da to škoduje njemu ali komu drugemu? DA NE

6. Ob posebnih priložnostih se kot normalni pripadnik današnje mlade generacije mladostnik mora malo napiti. Jaz se s tem stališčem:

a) popolnoma strinjam

b) se deloma strinjam

c) sem neopredeljen

d) se deloma ne strinjam

e) se sploh ne strinjam

7. Menim, da fant, ki je star 22 let, lahko redno dnevno brez škode spije, večino dni v tednu naslednjo količino alkohola:

a) nič

b) do 2 dcl vina ali druge alkoholne pijače, ki vsebuje enako količino alkohola (0,5 l piva, 0,5 dcl žgane pijače)

c) nad 2 dcl vina ali druge alkoholne pijače, ki vsebuje enako količino alkohola (0,5 l piva, 0,5 dcl žgane pijače)

e) drugo_____

8. Menim, da dekle, ki je staro 22 let, lahko redno dnevno brez škode spije, večino dni v tednu naslednjo količino alkohola:

a) nič

b) do 1 dcl vina ali druge alkoholne pijače, ki vsebuje enako količino alkohola (0,25 l piva, 0,25 dcl žgane pijače)

c) nad 1 dcl vina ali druge alkoholne pijače, ki vsebuje enako količino alkohola (0,25 l piva, 0,25 dcl žgane pijače)

e) drugo_____

9. Spodaj je našteto nekaj situacij, kjer ljudje pijejo alkoholne pijače. Označi za vsako od njih, kako nevarno se ti zdi pitje alkoholnih pijač: oznaka 0 pomeni povsem nenevarno, oznaka 10 pomeni skrajno nevarno.

a) ko je človek sam:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
b) v vrstniški družbi na zabavi	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
c) doma pri kosilu ali na praznovanju z domačimi	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
č) na javni pokušini alkoholnih pijač	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
d) za žejo	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
e) ob veselju	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
f) ob razočaranju	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
g) v dolgočasju	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
h) ob prenehanju partnerske zveze	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
i) ob občutkih krivde, slabe vesti	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
j) ob žalosti	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
k) ob večjem uspehu	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
l) da si olajšaš hudo telesno bolečino	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
m) ob hudem prehladu	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
n) drugo (kaj?) _____	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

10. Če vzporejam vse zasvojenosti z nedovoljenimi drogami in vse zasvojenosti z alkoholom, menim:

a) ne eno ne drugo ni naš zelo hud družbeni problem

b) zasvojenosti z ilegalnimi drogami je naš hujši družbeni problem

c) zasvojenost z alkoholom je naš hujši družbeni problem

d) oboje je naš enako hud družbeni problem

e) drugo (kaj?) _____

Priloga 2: **Tabela odgovorov posameznikov**

zap. št.	spol	starost	vp.3	vp.4	vp.5	vp.6	vp.7	vp.8	a	b	c	č
1	Ž	22	NE	B-4	NE	D	B	B	10	4	4	5
2	Ž	22	NE	B-4	NE	E	B	B	8	6	1	1
3	Ž	23	DA	B-4	NE	B	B	B	10	3	2	5
4	Ž	23	DA	B-4	NE	E	B	E	9	7	5	2
5	Ž	23	DA	A	NE	D	A	A	10	2	3	3
6	Ž	23	DA	B-4	NE	B	B	B	9	4	3	3
7	Ž	23	NE	B-4	NE	C	A	A	5	7	2	2
8	Ž	22	DA	B-4	NE	B	B	B	10	5	2	2
9	Ž	24	DA	B-5	NE	C	E	E	8	1	3	5
10	Ž	24	NE	B-4	NE	D	B	B	10	5	2	2
11	Ž	24	DA	A	NE	D	A	A	2	5	4	2
12	Ž	23	DA	B-5	NE	E	B	B	7	5	2	1
13	Ž	22	NE	A	NE	E	A	A	5	9	5	5
14	Ž	22	DA	A	NE	E	A	A	8	7	4	5
15	Ž	24	NE	B-5	NE	E	E	B	8	1	0	2
16	M	23	DA	B-4	NE	C	B	B	7	4	4	4
17	Ž	22	DA	B-3,5	NE	B	B	B	10	5	2	2
18	Ž	23	DA	B-8	NE	D	A	A	8	10	7	5
19	Ž	22	NE	B-3,5	NE	E	B	B	3	9	2	6
20	Ž	23	NE	A	NE	D	E	E	8	5	3	4
21	Ž	25	NE	B-3,5	NE	E	B	B	6	10	9	3
22	Ž	22	NE	B-3	NE	E	A	A	8	9	4	6
23	Ž	22	NE	A	NE	D	B	B	9	1	0	0
24	Ž	23	DA	B-2,5	NE	D	A	A	9	5	3	3
25	Ž	23	DA	A	NE	D	E	E	5	5	2	2
26	Ž	23	NE	A	NE	C	B	B	10	7	1	5
27	Ž	22	NE	B-4	NE	D	A	A	10	3	1	1
28	Ž	23	NE	A	NE	B	A	A	8	6	2	2
29	M	24	DA	B-4	NE	E	A	A	0	0	0	0
30	Ž	24	DA	B-9	NE	D	B	B	10	6	1	0
31	Ž	22	NE	B-1	NE	B	B	B	8	2	1	1
32	Ž	22	NE	B-4	NE	C	B	B	9	5	2	1
33	Ž	22	DA	B-4	NE	C	B	B	4	3	1	1
34	Ž	22	NE	B-4	NE	E	A	A	10	10	4	4
35	Ž	22	DA	B-4	NE	D	A	A	10	10	8	8
36	Ž	23	NE	A	NE	B	E	E	8	2	0	0
37	Ž	22	DA	B-3,5	NE	B	B	B		5	2	2
38	Ž	23	NE	B-4	NE	C	B	B	7	8	2	3
39	Ž	24	NE	B-4	NE	A	A	A	7	1	1	4
40	Ž	22	DA	B-4	NE	E	C	C	7	7	5	5
41	Ž	24	NE	B-4	NE	D	A	A	0	4	5	6
42	Ž	23	DA	B-4	NE	D	B	B	9	5	0	0
43	Ž	22	DA	B-4	NE	C	B	B	10	3	3	0
44	Ž	23	DA	A	NE	C	A	A	10	7	1	4
45	Ž	23	NE	B-4	NE	B	B	B	10	3	6	7
46	M	23	DA	B-5	NE	C	C	E	2	2	0	0
47	Ž	22	NE	A	NE	D	B	B	8	10	9	5

zap. št.	spol	starost	vp.3	vp.4	vp.5	vp.6	vp.7	vp.8	a	b	c	č
48	Ž	23	DA	B-4	NE	B	A	A	10	4	6	4
49	Ž	22	DA	B-4	NE	C	B	B	10	5	3	3
50	Ž	25	DA	B-8	NE	B	B	B	9	4	1	1
51	Ž	22	DA	B-4	NE	E	A	A	8	8	5	5
52	Ž	22	DA	B-4	NE	B	B	B	5	8	2	2
53	Ž	23	DA	B-4	NE	E	B	B	8	3	3	4
54	Ž	24	NE	B-10	NE	B	B	B	10	4	4	4
55	Ž	23	DA	A	NE	E	A	A	10	3	0	1
56	Ž	29	NE	A	NE	C	B	B	7	3	1	1
57	Ž	23	NE	B-4	NE	D	B	B	4	4	3	2
58	Ž	23	DA	B-4	NE	B	B	B	10	5	0	2
59	Ž	24	DA	B-5	NE	C	A	A	8	5	2	2
60	Ž	23	NE	B-4	NE	E	A	A	8	5	5	5
61	Ž	23	DA	B-4	NE	A	B	E		5	3	3
62	Ž	22	DA	B-4	NE	D	A	A	10	2	0	0
63	Ž	23	DA	B-4	DA	E	B	B	9	6	2	2
64	Ž	23	DA	B-4	DA	D	B	B	4	8	2	2
65	Ž	23	DA	B-5	DA	C	E	E	0	0	0	0
66	Ž	24	NE	B-4	DA	B	A	A	9	6	2	3
67	Ž	23	NE	B-4	DA	D	B	B	10	10	1	5
68	Ž	22	DA	A	DA	E	B	B	7	2	2	1
69	Ž	23	DA	B-4	DA	B	A	A	10	8	1	1
70	M	22	NE	B-4	DA	A	B	B	5	4	4	7
71	Ž	24	NE	B-8	DA	E	E	E	8	10	5	6
72	Ž	23	DA	B-4	DA	C	B	B	9	5	5	1
73	Ž	22	DA	B-4	DA	C	B	B	10	5	0	0
74	Ž	25	DA	B-7	DA	D	A	A	9	5	1	4
75	Ž	23	NE	B-5	DA	E	B	B	10	5	5	0
76	Ž	27	NE	B-12	DA	E	A	A	10	5	5	6
77	Ž	22	NE	B-4	DA	C	A	A	5	8	2	3
78	Ž	23	NE	B-4	DA	E	E	E	10	7	5	5
79	Ž	22	NE	B-4	DA	B	B	B	9	0	1	1
80	Ž	22	DA	B-8	DA	E	A	A	9	2	1	5
81	Ž	22	NE	B-4	DA	B	B	B	8	5	3	7
82	Ž	23	NE	B-4	DA	E	A	A	3	4	1	1
83	Ž	22	DA	B-4	DA	E	B	B	9	5	4	3
84	Ž	24	NE	A	DA	E	A	A	7	7	4	3
85	M	23	NE	A	DA	E	A	A	7	6	2	1
86	Ž	24	DA	A	DA	D	B	B	10	7	2	2
87	Ž	23	DA	B-5	DA	E	E	E	10	7	6	8
88	Ž	22	NE	B-4	DA	E	A	A	10	9	9	9
89	Ž	22	NE	B-4	DA	D	B	B	10	5	0	0
90	Ž	24	DA	A	DA	E	B	B	10	3	3	3
91	Ž	23	DA	A	DA	B	E	E	5	8	1	0
92	Ž	22	DA	B-4	DA	B	B	B	10	2	3	0

zap.št.	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	vp.10
1	9	5	6	8	5	8	8	6	7	9		D
2	10	7	9	10	10	9	9	8	8	9		C
3	8	6	6	8	10	10	10	5	10	10		D
4	6	7	10	10	10	10	9	5	10	10		D
5	8	5	10	10	10	10	10	8	10	10		D
6	8	6	9	5	9	9	9	5	9	10		D
7	10	7	7	10	7	9	9	5	9	10		D
8	10	4	9	9	8	9	9	6	9	10		D
9	5	4	4	8	3	8	5	2	10	10		D
10	10	4	8	9	10	10	9	3	9	10		D
11	7	8	10	10	10	10	10	10	10	10		D
12	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10		D
13	10	9	10	10	10	10	10	10	10	10		D
14	10	7	10	8	10	10	10	6	10			C
15	10	6	9	9	8	9	9	4	8	10		D
16	6	4	4	10	8	8	6	4	5	10		C
17	8	4	9	10	10	10	10	4	7	10		C
18	7	7	9	10	10	10	10	8	8	10		D
19	10	10	10	10	8	8	10	4	8	10		D
20	8	6	8	8	9	9	9	9	9	10		
21	10	9	9	9	9	9	9	9	9	9		E
22	10	7	10	10	10	10	8	6	9	9		C
23	3	4	9	5	9	9	7	5	9	9		C
24	3	3	7	9	9	10	9	5	9	9		C
25	9	5	9	9	9	9	5	4	9	9		D
26	9	5	9	8	8	8	7	4	8	9		C
27	7	8	10	10	10	10	10	2	10	10		D
28	9	9	10	9	9	9	10	6	10	9		D
29	0	0	0	10	10	10	10	0	10	10		D
30	10	7	7	10	10	10	10	9	9	9		D
31	5	4	7	8	3	6	4	1	3	9		D
32	5	7	9	9	9	9	9	5	5	9		D
33	9	5	5	9	8	8	5	4	5	9		D
34	10	7	8	6	10	10	10	6	10	3		D
35	3	3	10	10	10	10	10	3	10	3		D
36	9	3	10	8	10	10	10	2	10	3		D
37	5	7	8	8	8	8	7	4	6	1		D
38	8	2	9	9	10	10	10	1	8	1		D
39	7	5	9	9	9	9	9	3	9	1		D
40	5	5	9	9	9	9	9	9	2	2		B
41	7	3	4	5	5	6	4	6	6	3		D
42	2	2	10	6	8	9	9	5	8	3		D
43	7	3	10	10	10	9	9	3	9	3		D
44	10	5	8	9	9	9	9	8	6	5		C
45	5	5	9	10	10	10	10	5	10	5		D
46	0	1	2	2	3	3	3	2	1	4		D
47	5	6	9	5	9	9	10	10	5	3		D

zap.št.	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	vp.10
48	10	2	8	10	4	9	4	2	9	7		D
49	10	5	9	10	10	10	10	5	10	6		D
50	6	5	9	8	9	8	9	5	9	6		D
51	8	5	10	8	8	8	8	5	6	6		D
52	3	5	8	9	9	9	8	5	9	8		D
53	10	9	10	10	10	10	10	7	9	8		D
54	10	9	10	10	10	10	10	9	10	9		D
55	10	1	8	8	9	7	9	3	5	9		D
56	9	2	9	9	9	9	9	3	9	9		D
57	7	3	6	4	6	6	7	3	9	9		D
58	10	5	10	7	7	10	9	6	10	8		D
59	10	6	8	8	10	7	7	10	10	8		C
60	7	5	9	7	8	9	10	4	9	8		D
61	9	5	7	6	8	7	7	3	8	9		C
62	10	7	10	10	10	10	10	2	8	9		C
63	1	6	9	7	9	9	7	2	1	1		C
64	4	8	10	9	10	10	9	3	8	2		D
65	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		D
66	10	4	5	10	4	8	10	3	10	6		C
67	9	7	9	8	10	10	9	7	9	5		D
68	2	3	8	8	8	8	8	2	9	5		D
69	10	5	10	10	10	10	10	1	10	5		D
70	6	5	6	4	7	5	4	3	7	4		B
71	7	9	9	8	10	9	10	9	10	4		D
72	5	4	8	9	10	9	9	7	10	4		C
73	0	1	5	2	8	5	7	1	7	7		C
74	4	9	10	10	10	10	10	4	10	8		D
75	5	5	9	9	9	9	9	5	9	7		C
76	9	4	10	5	8	10	10	5	10	7		C
77	5	5	10	10	10	10	10	10	10	7		D
78	10	10	10	10	8	10	10	10	9	8		C
79	2	7	9	8	8	8	8	1	7	8		D
80	3	9	9	10	10	9	8	6	3	8		C
81	10	8	10	9	8	10	10	5	9	8		C
82	5	6	7	7	8	8	9	6	10	9		D
83	7	7	7	7	9	10	7	3	9	9		D
84	10	8	10	10	10	10	10	0	10	10		D
85	5	2	8	8	9	9	8	5	7	9		D
86	9	6	9	9	9	9	9	9	10	10		D
87	8	8	9	10	10	10	10	9	10	10		C
88	10	10	10	10	10	10	10	9	10	10		D
89	4	3	10	10	9	10	9	4	10	10		E
90	10	4	10	10	10	10	10	3	10	10		E
91	9	8	10	10	10	9	10	3	10	10		D
92	9	3	7	9	9	9	9	2	5	10		D

Študentje so pod drugo pri vprašanju sedem navedli:

zap.št.	odgovor, ki so ga študentje navedli pod drugo pri sedmem vprašanju
9	odvisno od situacije in od njega samega
15	odgovor b, vendar mislim, da ne vsak dan, občasno
20	redno tedensko ali dnevno uživanje jemljem kot pretirano pijančevanje
25	se ne strinjam, da lahko redno dnevno več dni v tednu spije alkohol, mogoče samo kakšen dan v tednu
36	kakšen kozarček alkohola med vikendi, na primer, ko gre ven
65	ne ravno vsak dan
71	ob posebnih priložnosti, ne vsak dan
78	odgovor b, vendar ne redno vsak dan, 1 - 2 tedensko
87	se strinjam z b, samo dodajam, da mora biti tudi kakšen dan brez, še vedno je pa bolje manj ali nič
91	redno dnevno nič, lahko kaj spije 1 - 2 krat na teden

Študentje so pri vprašanju osem pod drugo navedli:

zap.št.	odgovor, ki so ga študentje navedli pod drugo pri osmem vprašanju
4	en dcl vina, npr. dvakrat tedensko
9	odvisno od situacije in od njega samega
20	redno tedensko ali dnevno uživanje jemljem kot pretirano pijančevanje
25	ponovno se mi zdi pretirano redno več dni v tednu, mogoče le ob kakšni prilčožnosti zmerno
36	kakšen kozarček med vikendom, npr. ko gre ven
46	isto kot fantje
61	ne vem zakaj razlika med spoloma, enak odgovor kot pri fantih
65	ne ravno vsak dan
71	ob posebnih priložnostih, ne vsak dan
78	odgovor b, vendar ne redno vsak dan, 1 - 2 krat tedensko
87	se strinjam z b, samo dodajam, da more biti tudi kakšen dan brez, še vedno pa je bolje manj ali nič
91	redno dnevno nič, lahko kaj spije 1 - 2 krat tedensko

Študentje so pri vprašanju devet pod drugo navedli:

zap.št.	situacija	ocena tveganja
8	ko vozi avto	**10**
26	med nosečnostjo	**10**
27	na žurih, 1 krat tedensko	**3**
34	smrt bližnjega	**10**
80	ker nočeš izstopati	**9**

Študentje so pri vprašanju deset pod drugo navedli:

zap.št	odgovor, ki so ga študentje navedli pod drugo pri desetem vprašanju
21	zasvojenci z alkoholom so bolj vidni in dajejo občutek, da je to večji problem. Ilegalne droge so pa bolj skrite in imamo zato občutek, da jih je manj. Zato mislim, da je zasvojenost z ilegalnimi drogami hujši problem.
89	oboje je izredno hud družbeni problem. Vsekakor pa je zasvojenost z alkoholom najhujša in najslabša oblika zasvojenosti
90	oboje je naš zelo hud družbeni problem.

Priloga 3: **Izračun aritmetične sredine in standardnega odklona za drugo hipotezo**

Tabela podatkov za študente pri kateri med bližnjimi sorodniki nihče ne uživa alkoholnih pijač tako, da to škoduje njemu ali komu drugemu.

zap.št.	a	b	c	č	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	$\bar{x}$
1	10	4	4	5	9	5	6	8	5	8	8	6	7	9	6,714
2	8	6	1	1	10	7	9	10	10	9	9	8	8	9	7,5
3	10	3	2	5	8	6	6	8	10	10	10	5	10	10	7,357
4	9	7	5	2	6	7	10	10	10	10	9	5	10	10	7,857
5	10	2	3	3	8	5	10	10	10	10	10	8	10	10	7,786
6	9	4	3	3	8	6	9	5	9	9	9	5	9	10	7
7	5	7	2	2	10	7	7	10	7	9	9	5	9	10	7,071
8	10	5	2	2	10	4	9	9	8	9	9	6	9	10	7,286
9	8	1	3	5	5	4	4	8	3	8	5	2	10	10	5,429
10	10	5	2	2	10	4	8	9	10	10	9	3	9	10	7,214
11	2	5	4	2	7	8	10	10	10	10	10	10	10	10	7,714
12	7	5	2	1	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	8,214
13	5	9	5	5	10	9	10	10	10	10	10	10	10	10	8,786
14	8	7	4	5	10	7	10	8	10	10	10	6	10		8,077
15	8	1	0	2	10	6	9	9	8	9	9	4	8	10	6,643
16	7	4	4	4	6	4	4	10	8	8	6	4	5	10	6
17	10	5	2	2	8	4	9	10	10	10	10	4	7	10	7,214
18	8	10	7	5	7	7	9	10	10	10	10	8	8	10	8,5
19	3	9	2	6	10	10	10	10	8	8	10	4	8	10	7,714
20	8	5	3	4	8	6	8	8	9	9	9	9	9	10	7,5
21	6	10	9	3	10	9	9	9	9	9	9	9	9	9	8,5
22	8	9	4	6	10	7	10	10	10	10	8	6	9	9	8,286
23	9	1	0	0	3	4	9	5	9	9	7	5	9	9	5,643
24	9	5	3	3	3	3	7	9	9	10	9	5	9	9	6,643
25	5	5	2	2	9	5	9	9	9	9	5	4	9	9	6,5
26	10	7	1	5	9	5	9	8	8	8	7	4	8	9	7
27	10	3	1	1	7	8	10	10	10	10	10	2	10	10	7,286
28	8	6	2	2	9	9	10	9	9	9	10	6	10	9	7,714
29	0	0	0	0	0	0	0	10	10	10	10	0	10	10	4,286
30	10	6	1	0	10	7	7	10	10	10	10	9	9	9	7,714
31	8	2	1	1	5	4	7	8	3	6	4	1	3	9	4,429
32	9	5	2	1	5	7	9	9	9	9	9	5	5	9	6,643
33	4	3	1	1	9	5	5	9	8	8	5	4	5	9	5,429
34	10	10	4	4	10	7	8	6	10	10	10	6	10	3	7,714
35	10	10	8	8	3	3	10	10	10	10	10	3	10	3	7,714
36	8	2	0	0	9	3	10	8	10	10	10	2	10	3	6,071
37		5	2	2	5	7	8	8	8	8	7	4	6	1	5,462
38	7	8	2	3	8	2	9	9	10	10	10	1	8	1	6,286
39	7	1	1	4	7	5	9	9	9	9	9	3	9	1	5,929
40	7	7	5	5	5	5	9	9	9	9	9	9	2	2	6,571

zap.št.	a	b	c	č	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	$\bar{x}$
41	0	4	5	6	7	3	4	5	5	6	4	6	6	3	4,571
42	9	5	0	0	2	2	10	6	8	9	9	5	8	3	5,429
43	10	3	3	0	7	3	10	10	10	9	9	3	9	3	6,357
44	10	7	1	4	10	5	8	9	9	9	9	8	6	5	7,143
45	10	3	6	7	5	5	9	10	10	10	10	5	10	5	7,5
46	2	2	0	0	0	1	2	2	3	3	3	2	1	4	1,786
47	8	10	9	5	5	6	9	5	9	9	10	10	5	3	7,357
48	10	4	6	4	10	2	8	10	4	9	4	2	9	7	6,357
49	10	5	3	3	10	5	9	10	10	10	10	5	10	6	7,571
50	9	4	1	1	6	5	9	8	9	8	9	5	9	6	6,357
51	8	8	5	5	8	5	10	8	8	8	8	5	6	6	7
52	5	8	2	2	3	5	8	9	9	9	8	5	9	8	6,429
53	8	3	3	4	10	9	10	10	10	10	10	7	9	8	7,929
54	10	4	4	4	10	9	10	10	10	10	10	9	10	9	8,5
55	10	3	0	1	10	1	8	8	9	7	9	3	5	9	5,929
56	7	3	1	1	9	2	9	9	9	9	9	3	9	9	6,357
57	4	4	3	2	7	3	6	4	6	6	7	3	9	9	5,214
58	10	5	0	2	10	5	10	7	7	10	9	6	10	8	7,071
59	8	5	2	2	10	6	8	8	10	7	7	10	10	8	7,214
60	8	5	5	5	7	5	9	7	8	9	10	4	9	8	7,071
61		5	3	3	9	5	7	6	8	7	7	3	8	9	6,154
62	10	2	0	0	10	7	10	10	10	10	10	2	8	9	7
														$\bar{x}$ =	**6,801**
														s =	**1,197**

Aritmetična sredina je 6,801.

Standardni odklon je 1,197.

Tabela podatkov za študente pri kateri med bližnjimi sorodniki vsaj eden uživa alkoholne pijač tako, da to škoduje njemu ali komu drugemu.

zap.št.	a	b	c	č	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	$\bar{x}$
63	9	6	2	2	1	6	9	7	9	9	7	2	1	1	5,071
64	4	8	2	2	4	8	10	9	10	10	9	3	8	2	6,357
65	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
66	9	6	2	3	10	4	5	10	4	8	10	3	10	6	6,429
67	10	10	1	5	9	7	9	8	10	10	9	7	9	5	7,786
68	7	2	2	1	2	3	8	8	8	8	8	2	9	5	5,214
69	10	8	1	1	10	5	10	10	10	10	10	1	10	5	7,214
70	5	4	4	7	6	5	6	4	7	5	4	3	7	4	5,071
71	8	10	5	6	7	9	9	8	10	9	10	9	10	4	8,143
72	9	5	5	1	5	4	8	9	10	9	9	7	10	4	6,786
73	10	5	0	0	0	1	5	2	8	5	7	1	7	7	4,143
74	9	5	1	4	4	9	10	10	10	10	10	4	10	8	7,429
75	10	5	5	0	5	5	9	9	9	9	9	5	9	7	6,857
76	10	5	5	6	9	4	10	5	8	10	10	5	10	7	7,429
77	5	8	2	3	5	5	10	10	10	10	10	10	10	7	7,5
78	10	7	5	5	10	10	10	10	8	10	10	10	9	8	8,714
79	9	0	1	1	2	7	9	8	8	8	8	1	7	8	5,5
80	9	2	1	5	3	9	9	10	10	9	8	6	3	8	6,571
81	8	5	3	7	10	8	10	9	8	10	10	5	9	8	7,857
82	3	4	1	1	5	6	7	7	8	8	9	6	10	9	6
83	9	5	4	3	7	7	7	7	9	10	7	3	9	9	6,857
84	7	7	4	3	10	8	10	10	10	10	10	0	10	10	7,786
85	7	6	2	1	5	2	8	8	9	9	8	5	7	9	6,143
86	10	7	2	2	9	6	9	9	9	9	9	9	10	10	7,857
87	10	7	6	8	8	8	9	10	10	10	10	9	10	10	8,929
88	10	9	9	9	10	10	10	10	10	10	10	9	10	10	9,714
89	10	5	0	0	4	3	10	10	9	10	9	4	10	10	6,714
90	10	3	3	3	10	4	10	10	10	10	10	3	10	10	7,571
91	5	8	1	0	9	8	10	10	10	9	10	3	10	10	7,357
92	10	2	3	0	9	3	7	9	9	9	9	2	5	10	6,214
														$\bar{x}$ =	**6,707**
														s =	**1,733**

Aritmetična sredina je 6,707.

Standardni odklon je 1,733.

Priloga 4: **Izračun aritmetične sredine in standardnega odklona pri drugem vprašanju:**

Frekvenčna distribucija:

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
22 let	34	748	0,94	31,96
23 let	38	874	0,0009	0,03
24 let	15	360	1,06	15,9
25 let	3	75	4,12	12,36
27 let	1	27	16,24	16,24
29 let	1	29	36,36	36,36
∑	92	2113		112,85

Aritmetična sredina:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{2113}{92} = 22{,}97$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{112{,}85}{92}} = 1{,}11$$

Priloga 5: **Izračun aritmetične sredine in standardnega odklona pri petem vprašanju**

Izračun aritmetične sredine in standardnega odklona za vprašanje koliko časa že živiš ločeno od svoje rodne družine.

Frekvenčna distribucija:

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
1. leto	1	1	12,25	12,5
2,5 leta	1	2,5	4	4
3 leta	1	3	2,25	2,25
3,5 let	4	14	1	4
4 leta	49	196	0,25	12,25
5 let	8	40	0,25	2
7 let	1	7	2,5	2,5
8 let	4	32	3,5	14
9 let	1	9	4,5	4,5
10 let	1	10	5,5	5,5
12 let	1	12	7,5	7,5
∑	72	326,5		71

Aritmetična sredina:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{326,5}{72} = 4,5$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{71}{72}} = 0,99$$

Priloga 6: **Izračun aritmetičnih sredin in standardnih odklonov pri devetem vprašanju**

a) ko je človek sam:

Frekvenčna distribucija:

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
0	3	0	62,94	188,82
2	2	4	34,46	68,91
3	2	6	23,72	47,43
4	3	12	14,98	44,93
5	7	35	8,24	57,66
6	1	6	3,50	3,50
7	9	63	0,76	6,81
8	17	136	0,02	0,29
9	14	126	1,28	17,88
10	32	320	4,54	145,18
∑	90	708		581,41

Aritmetična sredina:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{708}{90} = 7{,}87$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{581{,}41}{90}} = 2{,}54$$

b) v vrstniški družbi na zabavi

Frekvenčna distribucija:

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
0	3	0	26,63	79,88
1	4	4	17,31	69,22
2	8	16	9,99	79,88
3	9	27	4,67	41,99
4	10	40	1,35	13,56
5	24	120	0,03	0,61
6	6	36	0,71	4,23
7	10	70	3,39	33,86
8	7	56	8,07	56,46
9	4	36	14,75	58,98
10	7	70	23,43	163,98
Σ	92	475		602,65

Aritmetična sredina

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{475}{92} = 5{,}16$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{602{,}65}{92}} = 2{,}56$$

c) doma pri kosilu ali na praznovanju z domačimi

Frekvenčna distribucija:

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
0	12	0	7,18	86,19
1	11	11	2,82	31,05
2	21	42	0,46	9,71
3	13	39	0,10	1,33
4	10	40	1,74	17,42
5	11	55	5,38	59,06
6	3	18	11,02	33,07
7	1	7	18,66	18,66
8	1	8	28,30	28,30
9	3	27	39,94	119,83
∑	92	247		404,62

Aritmetična sredina:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{247}{92} = 2{,}68$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{404{,}62}{92}} = 2{,}10$$

č) na javni pokušini alkoholnih pijač

Frekvenčna distribucija:

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
0	14	0	8,41	117,74
1	15	15	3,61	54,15
2	17	34	0,81	13,77
3	12	36	0,01	0,12
4	9	36	1,21	10,89
5	14	70	4,41	61,74
6	5	30	9,61	48,05
7	3	21	16,81	50,43
8	2	16	26,01	52,02
9	1	9	37,21	37,21
∑	92	267		446,12

Aritmetična sredina:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{267}{92} = 2{,}90$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{446{,}12}{92}} = 2{,}20$$

d) za žejo

Frekvenčna distribucija:

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
0	4	0	51,27	205,06
1	1	1	37,95	37,95
2	3	6	26,63	79,88
3	5	15	17,31	86,53
4	3	12	9,99	29,96
5	12	60	4,67	55,99
6	4	24	1,35	5,38
7	10	70	0,03	0,3
8	8	64	0,71	5,64
9	13	117	3,39	44,01
10	29	290	8,07	233,90
∑	92	659		784,6

Aritmetična sredina:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{659}{92} = 7{,}16$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{784{,}6}{92}} = 2{,}92$$

e) ob veselju

Frekvenčna distribucija:

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
0	2	0	30,03	60,06
1	3	3	20,07	60,21
2	5	10	12,11	60,55
3	9	27	6,15	55,35
4	11	44	2,19	24,09
5	20	100	0,23	4,61
6	9	54	0,27	2,43
7	14	98	2,31	32,34
8	7	56	6,35	44,45
9	8	72	12,39	99,12
10	4	40	20,43	81,72
∑	92	504		

Aritmetična sredina:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{504}{92} = 5{,}48$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{524{,}93}{92}} = 2{,}34$$

f) ob razočaranju

Frekvenčna distribucija:

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
0	2	0	69,56	139,11
2	1	2	40,20	40,20
4	3	12	18,84	56,51
5	3	15	11,16	33,47
6	4	24	5,48	21,90
7	8	56	1,80	14,36
8	12	96	0,12	1,39
9	28	252	0,44	12,20
10	31	310	2,76	85,42
Σ	92	767		404,56

Aritmetična sredina:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{767}{92} = 8{,}34$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{404{,}56}{92}} = 2{,}10$$

g) v dolgočasju

Frekvenčna distribucija:

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
0	1	0	70,56	70,56
2	2	4	40,96	81,92
4	2	8	19,36	38,72
5	5	25	11,56	57,8
6	3	18	5,76	17,28
7	5	35	1,96	9,8
8	18	144	0,16	2,88
9	21	189	0,36	7,56
10	35	350	2,56	89,6
∑	92	773		376,12

Aritmetična sredina:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{773}{92} = 8{,}40$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{376{,}12}{92}} = 2{,}02$$

h) ob prenehanju partnerske zveze

Frekvenčna distribucija:

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
0	1	0	74,65	74,65
3	3	9	31,81	95,43
4	2	8	21,53	43,06
5	2	10	13,25	26,50
6	1	6	6,97	6,97
7	3	21	2,69	8,07
8	18	144	0,41	7,37
9	23	207	0,13	2,98
10	39	390	1,85	72,13
Σ	92	795		337,16

Aritmetična sredina

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{795}{92} = 8{,}64$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{337{,}16}{92}} = 1{,}91$$

i) ob občutkih krivde, slabe vesti

Frekvenčna distribucija:

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
0	1	0	78,68	78,68
3	1	3	34,36	34,36
5	2	10	14,98	29,95
6	3	18	8,24	24,71
7	3	21	3,50	10,49
8	13	104	0,76	9,84
9	30	270	0,02	0,51
10	39	390	1,28	49,80
∑	92	816		238,34

Aritmetična sredina:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{816}{92} = 8{,}87$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{238{,}34}{92}} = 1{,}61$$

j) ob žalosti

Frekvenčna distribucija:

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
0	1	0	73,62	73,62
3	1	3	31,14	31,14
4	4	16	20,98	83,91
5	3	15	12,82	38,45
6	1	6	6,66	6,66
7	9	63	2,50	22,47
8	8	64	0,34	2,69
9	28	252	0,18	4,94
10	37	370	2,02	74,61
Σ	92	789		338,49

Aritmetična sredina:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{789}{92} = 8{,}58$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{338{,}49}{92}} = 1{,}92$$

k) ob večjem uspehu

Frekvenčna distribucija:

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
0	3	0	24,80	24,80
1	5	5	15,84	79,20
2	9	18	8,88	79,92
3	14	42	3,92	54,88
4	11	44	0,96	10,56
5	17	85	0,0004	0,0068
6	10	60	1,04	10,40
7	3	21	4,08	12,24
8	4	32	9,12	36,48
9	9	81	16,16	145,44
10	7	70	25,20	176,40
∑	92	458		630,33

Aritmetična sredina:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{458}{92} = 4{,}98$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{630{,}33}{92}} = 2{,}62$$

l) da si olajšaš hudo telesno bolečino

Frekvenčna distribucija:

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
0	1	0	68,06	68,06
1	2	2	52,56	105,13
2	2	4	39,06	78,13
3	1	3	27,56	27,56
5	6	30	10,56	63,38
6	4	24	5,06	20,25
7	6	42	1,56	9,38
8	10	80	0,063	0,63
9	26	234	0,56	14,53
10	34	340	3,06	104,13
∑	92	759		491,18

Aritmetična sredina:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{759}{92} = 8{,}25$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{491{,}18}{92}} = 2{,}31$$

m) ob hudem prehladu

Frekvenčna distribucija:

x	f_k	$x_k \cdot f_k$	$(x_k - \bar{x})^2$	$(x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k$
0	1	0	55,35	55,35
1	4	4	41,47	165,89
2	2	4	29,59	59,19
3	7	21	19,71	138
4	4	16	11,83	47,33
5	5	25	5,95	29,77
6	4	24	2,07	8,29
7	5	35	0,19	0,97
8	10	80	0,31	3,13
9	22	198	2,43	53,54
10	27	270	6,55	176,95
∑	91	677		738,41

Aritmetična sredina:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot f_k}{n} = \frac{677}{91} = 7,44$$

Standardni odklon:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_k - \bar{x})^2 \cdot f_k}{n}} = \sqrt{\frac{738,41}{91}} = 2,85$$